

ב"ה
אין ליכט
פון תורה
ספר
חק לישראל
פינחס
בלשון הקודש
ואידיש

781

הוצאת אמונה
ברוקלין נוא יארק,
שנת תשנ"ט לפ"ק

כפר חק לוישראל

פרשת פינחס

מן חמשה חומשי תורה

עם מ"ב פירושים. מגדולי המפרשים ראשונים ואחרונים.

נוסח על חמש מגילות עיר פירושים חדשים להפליא אשר לא בא עוד כבושם חזק מלפני ספרים וחקרים בו התקב מור, ולפי פי' העברי והקטני בם פי' ע"ש (קצתו הואם העם ליינען וועט גרויס פערענענען האבן).

(א) על ספר שיר השירים נקוב בשם שירי שלמה.

(ב) על ספר רות נקוב בשם ירום דוד.

(ג) על ספר איכה נקוב בשם קנות ירמיה.

(ד) על ספר קהלת נקוב בשם הכלי העולם.

(ה) על ספר אסתר נקוב בשם מור והים.

(ו) לקומים יקרים על ח"ם מברזלים אנשי שם.

(ז) משלים שבים ונקטים על כל הח"י.

(ח) תרנום שני על מגלת אסתר.

(ט) פתשגן הכתב על תרנום שני בחקק גמלא.

(י) העתק ע"ם מחזונים שני בחוספות וחקונים.

(יא) נרסם בסוף כל כרך מור התפלה וכו'.

(יב) גם חוספון קעורי הדינים הצרכים להפלה.

(יג) נבואים עם פרש"י ומצודת דוד.

(יד) כתובים עם פרש"י ומצודת דוד.

(טו) המשניות עם ברטנורא ויקר תור"ם בנרסם סבב עם חוספות וחקונים.

(טז) נמרא עם פרש"י והעקת ע"ש ועם אורח דברי חוספות.

(יז) התלכה פסוקה עם התקת ע"ם.

(יח) המוסר עם העיקת ע"ם.

(יט) למחרים ללמוד בכל יום תרתי"ג מצות באשר תקנו הקדמונים.

(כ) אהרות חיים מתיא"ש יל"י.

(כא) הארהרות חיים תצל נקתה גם ללשון ע"ם.

(כב) אגרת הרמב"ן ויללמו"ל נקתה גם לתע"ם.

(א) תורה נרספה כשלמות עם הספרות וחמש מגילות עם הפעמים.

(ב) תרנום על התורה.

(ג) פי' רש"י בשלמות ועם פי' רש"י יסן.

(ד) פי' שפתי הבמים תודע לומר תורה.

(ה) פי' הרשבים יל נבר רש"י יל.

(ו) פי' בעל המורים מרובו בעל ארבעת מורים.

(ז) פי' דעת נקיים מבקלי החוספות יל.

(ח) תולדות ארצן מראה סוקם כל סוק בשלם.

(ט) מנין המצות למר"ם ואנו יל נרספו כפנים החמיש על הפסוקים.

(י) מעמי הקרבנות כרך, חרש ונבלה באספו מגדולי המפרשים יל.

(יא) דיני הקרבנות כקדוה.

(יב) הדפוסות עם לקטים ומשלים.

(יג) עניני הסדרה מירוש על סוקו אשר גם הוא נאקט מברולי המפרשים כסוב נעם העת.

(יד) ענין הסדרה על לש' למני כל סדרה.

(טו) שור' ע"ם על תורת הוא כמעט העתקת הירוש כסוב טעם וכן בחוספות.

(טז) ליקומים יקרים ע"ם ספרים הנקובים בשמותם לספ"ה (ית' חספיים במספ"ה).

(יז) משלי חכמים נעשים המשנים כל הקורא למוקד ולראת ה' על תורתה חוספות.

(יח) ספר פדר"א עם ספר הישר והרו נקתה על ע"ש (יעדע ואל חוסקן וואס עם אוי גויטען פון העולם בעקשאונג ב"ה היינע).

(יט) מצות השלם על תור"ם מצות (אויך ע"ם) יקדעו מעבדש ואל חוסקן וז' מצות וואסנאם הואם נובאבין.

(כ) חמש מגילות עם פרש"י (בסוף כל כרך מתחמטש נרספה המגלה חשיכה לכ"ך תורה) וזולת ה'.

מיט אלע מפרשים אויף עברי טייטש, תנ"ך, משניות, גמרא, מוסר, הלכה, איבערזעצט אויף א לייכטע אידישע שפראך, מיט שיינע ליכטיגע אותיות און קלארע דרוק.

הוצאת אמונה — 388-8812

דרכן לא הטיב שלום כ"ס תמללכת טמים אכור טוסם מלאכת
 שמים כדמיה :
 מי שאינו לרוב נכדיו והוא נוקח מהם אינו נספר מן הטובים
 עד שילסקו . וכן המספר אם שוקו והמספר אם טעמו לא
 ילא מן הטובים עד שיכל לרוב מהם זו :

שיעשו כעמר כרדי לטוות אותן הריו זה תולדת כמפין
 וחיוב: (ב) הצובע חוט שארכו ד' טמחים או דבר
 שאפשר לטוות ממנו חוט כזה חיוב. ואין הצובע חיוב
 עד שיהיה צבע המתקיים אבל צבע שאינו מתקיים כלל
 כגון שהעביר סרק או ששם ל"ג ברזל או נחשת וצבעו
 פסור שהריו אתה מעבירו לשעור ואינו צובע כלום וכל שאין מלאכתו ממתקיים בשבת פסור :

לאנג פיר מפקחים והמפין את הנדום עד שישנו בצבד פיר
 לשיח אותן הרי זה תולדת כגפן נחוב או אינער גערשם
 ארעריין פון אבתימה אום שבת זיי נאלין ווערין לוייד
 אזוי ווי וואר' מען זאל זיי קענען שפיגען , איי גלייד
 ווי ער וואלט זיך גערש'ט וואל אום שבת אונד אזוי
 חיוב וויי עס שטייט פריער: (א) היצבע חוט שארבו
 ארבעת פקחים אז איינער פאררעט פאררעט אפאדים וואס איז
 לאנג פיר מפקחים או דבר שאפשר לטוות כעס חוט פיה
 חייב ארער ער פאררעט אזוי אזאך וואס מען קען
 פון דעם שפיגען אפאדים וואס וועט זיין לאנג פיר
 מפקחים . איז ער חייב ואין היצבע חייב עד שיהא צבג
 התקנים דער פאררער איז אקער אנדערש גיט
 חייב סיידן ער האט געפאררעט מיט אזוי אפארב
 וואס די נאך וועט שוין בלייבן געפאררעט אלא צבג
 שאינו מתקיים גלי אקער אז ער האט געפאררעט אזאך
 אונד די פארב וועט זיך נאר גיט האלפין , ווי וועט
 כאלר אפגינקעט ווערין גיט שהעביר סרק או שער'ל
 נבי ברזל או נחשת וצבעו פסור דרייניג ער האט באר'
 שפירט איינין ארער קופער מיט אזוי אפארב שטיי
 אקה פצבור לטמיו ואינו צובג כלום וואס מען קען דאס
 אפ מעקן ווען מען וויל אונ מען וועט נאר גיט
 דער קענען אז עס איז גינען געפאררעט , איז ער
 פסור וכל שאין מלאכתו התקנית בשבת פסור אונד יעדער
 מלאכה וואס אומעגלש טוהט שבת אונד פון דיא
 מלאכה ווערט נאר גיט . אזוי אפלאכה דארף מען
 אויך גיט מאהן שבת , אונ אויב ער האט גיטאהן
 אזוי אפלאכה אום שבת איז ער פסור ופון אקרבן

איז גינען פאר דונגען צו איין ארבעט האט ער
 אפילו דעם ווארט שלום גיט גענעמפערט , ער זאל
 גיט שאדין מאכין דעם בעל הבית פון זיין ארבעט
 אפילו איין רגע כדאימא בנתינת אזוי ווי עס שטייט
 אין דיא מסכת העניית קשטת לי שלום ויקא דכפן לא
 הטיב שלום ווען צווייא רבין האבין צו איהם גינאנט
 שלום האט ער וויא גיט גענעמפערט שלום כל שכן
 במלאכת שמים דער מלמד וואס קערנט שטעה מיט
 קריינע קינדער ער מאר גיט געוויס שפעריין זיין
 לערנען צום שמועסין . וויא עס שטייט אין פסוק
 אדרו וישא מלאכת ה' רפיה פאר פלובט זאל זיין דער
 מענטש וואס טוהט דיא ארבעט פון נאם מיט
 פאלשקייט מן שאינו צריך לבריות והוא ליתם כחה אינו
 נפטר מן הטובים עד שיעשה דער מענטש וואס דארף
 גיט געמען צדקה פון מענטשין אונד ער געמט יא
 פון וויא צדקה , וועט ער גיט אנוועק גיין פון דער
 וועלט ביי ער וועט ארעם ווערין אונ וועט מווען
 געמען צדקה ובו הכנסת את שוקו והכנסת את עיני אונ
 דער מענטש וואס מאכט זיך דאס היינקערניג
 ארער ער פאכט זיך בלינד ווייל ער וויל געמען
 צדקה אונ נאכט די מענטשין מען זאל מייגען אז
 ער איז טאקע לאהם אונ בלינד , וועט מען אויף
 איהם רחמנות האבין אונ אלע וועלן איהם צדקה
 געבין לא ירא מן הטובים עד שיכל לרוב מהם וי וועט ער
 גיט אנוועק גיין פון דער וועלט ביי ער וועט אין
 אקת בלינד אונ לאקס ווערין :

פון קברת :

מוסר וויא ניימיג עס איז דיא מדה פון שלום

ער איז גינען פריער , אונ נאכדעם מווען ער זיך נאך
 קער היקען פון די זאכין וואס קענען שאדין קאן
 דאס געווען , אונ אזוי געפינען מיר ביי אלע מלכים
 אונ נבירים האבין זיי ביי זיך שטענדיגע דאקטויר
 רים וואס די דאקטוירים גינען אכטונג אויף זייער
 עסין אונ פרייקען עס זאל זיין נאך דעם ארבענונג
 פון זייער געזונד , זיי זאלן גיט קוקען צו אקבאנד
 קיים , ביי די לויבשאפט וואס עס איז צווישען צוויי
 מענטשין ארער מערערע מענטשין איז אויך אזוי ,
 דאס ערשטע איז זיי זאלן זיך היקען זיי זאלן גיט
 קוקען צו אמריג , אונ אויב עס האט גיטראפן זיי
 האבין

פנקס בן אלעזר בן אהרן פיהו ויל מיר ווייסן אז דער
 פח פון מענטשין אונ זיי ער לעבן באשמיים
 אויף דאס געזונד , וואס דער מענטש זאל היקען
 זיין געזונד ער זאל גיט קראנק ווערין , אונ אויב ער
 איז קראנק גינארין , זאל ער ווקען סימלען ער
 זאל צוריק געזונד ווערין , דאס פארשטייט מען אז
 דאס געקעמט איז דער מענטש זאל איינגעלירען
 זיין עסין אונ זיין פרייקען אונ די איבעריגע זאכין
 עס זאל גיט שאדין קאן זיין געזונד אונ ער זאל גיט
 קראנק ווערין , נארום אז אומעגלש ווערט שוין
 קראנק איז שווער ער זאל צוריק געזונד ווערין ווי

לחמסך סת' ד'יא יהודה נפשי יה יהו יהודה רוח יוד הא ואו הא נשכה יהודה חיה יחידה ו דמלוי יוד אלשם כין בעשלה בניקוד חילם:

וידבר יהוה אר' משה לאמר :
פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן
השיב את חמתי מעל בני ישראל
בקנאו את קנאתי בתוכם ולא
בקייתי את בני ישראל בקנאתי :

י ומליל יי עם משה
למימר : יי פנחס בר
אלעזר בר אהרן כהנא
אתיב ית חמתי מעל
בני ישראל כדקני ית
קנאתי ב' ג' יהוה ולא
ש' צייתי יה בני ישראל
ח' א פינחס . סנהדרין ס :

ס' ד' ועירא בעל המורים

(יא) הסיב לח חמתי מעל . כנימי' זכו לח המלך' של אף ועל חמס : בקנאו לח קנאת' . מנין על הקו' . לומר שסניו רש"י

פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן . (סנהדרין סב , סוטה מב) לפי שהיו השכמים מבזים אותו א הרלוחס ב פסוק זה שפיסם חכי אמו עגלים לפ"א והרג נשיא שנט ב מישראל לפיכך זל הכתוב ויחמו אחר ההין : בקנאו את קנאתי . כקנאו לח קנאתי . כקנאו לח הקלף ג שהיה כן סנחס עזר סנחס מישראל כהריגה חיס מישראל ולכן יחסו ב כ"ל דשי דכריס סן חדס סטוט בן סויר' ק"ל אטמו טל אלעזר כפכסם ולרס ועוד שסכר נשיא שנט מישראל . ואל דנקט רש"י דלחי אטו סיס מוכס יסכו אלו לא וזקס סוס אלו חדס קנט כי דקנטס מינו אלו שישלט עליו שאלס כלל וסנחס ס"ל ט קנטס

א דלכ"כ סל כתיב למיל פינחס בן אלעזר בן אהרן סכסן ולסס כתיב כסן ספ"כ כרי ליהסו יו"כ קסס ולפס לוס יחסו סכסן אלו ככר יחסו למיל כסוף סרסס כלל אחר אהרן סכסן יססי ספסס עמלו דכתיב וירס סנחס בן אלעזר בן אהרן סכסן ויקס וגו' וסמכסן לפי שהיו סכססו סכסן וסומו סולכר סכסן סול סטוט בן כני של סכסן . א"כ י"ל דמ"ס יחסו למיל אחר סכסן כלעזר ככו ספסס סיס מל' סנחס מישראל כקנאו לח סנחסס אחר סכסן סיס עקסס רש"י כלל סל סויר' סכסן לחרן כן : סיסס מעססססס יסכו וסכיס סיסס מנלס לפ"א דכסכס"ל למיל ספיססס אכי אטו עגלים למ"ס לכו למיחל דספיסס ליה לכס"י ספס סוס אטו אטו סיסס מוכס יסכו או אכי אטו סו"ל : ב דק"ל כככו על זמרי . וסמכסן כקנאו לח קנאתי כלעזר דקנטס ל' כקנטס

רעת וקנים מבצלי התרומפות

(יא) פינחס בן אלעזר . כלעזר אין לסס לשלוסו אס סכר זמרי שסכי מ"י כן סכיב לח חמתי מעגליסס ולס כלמי מוסס :

פירוש לתורת אלהים

וידבר יי אל משה לאמר אונ קנאו : (יא) פנחס בן אלעזר פנחס דער וזהו פון אלעזר דער וזהו פון אהרן הכהן השיב ער האם צוריק געקערט את חמתי מיין צאריין פון די יודין בקנאו אין ויין צערקען את קנאתי מיין צערקענונג בתכם צווישן ויין דעם צאריין וואס איך האב ברארפט צערקען האם ער ניצערניגס ולא כליתי אונ מחמת דעם האב איך גיט פר לענדגס די יודין בקנאתי מיט מיין צאריין . רש"י פנחס וואס בארף דער פסוק נאך אטאהל צו זאגן אז פנחס איז גיווען דער וזהו פון אלעזר דער זון פון אהרן הכהן עם איז דאך שוין אין זענע סודר גישטאקען ווער דער פנחס איז גיווען . עקמפעקט רש"י ווייל אכער דא ביי פנחס איז די עבירה אפגעקעקט געווארען אין ישראל פנחס האם בערוהיגס מיין פסם וואס איך האב געהאט

משלי חכמים

(יא) פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי וגו' . חקב"ה האם גינאמס צו משה פנחס האם צוריק גקערט מיין פסם פון די יודין , זאמס דער סודרש דער דין איז שר זאל געסען ויין שובר איז דאך אקטוי וואס זאמס אונז דער סודרש געוויס איז דער דין אז פנחס זאל געקען ויין שובר עם שפטיים דאך אזוי אין דער תורה האם וואס גינאמס צוא משה איך וועל זעקבין צו פנחס די כהונה און וועל אים געבין שלום .

קִים כְּהוֹנֵת עֲלֶיךָ חֲלָף דִּי קִנֵּי קָדָם אֱלֹהֵיהּ וּכְפָר לְאֱלֹהֵיוּ וַיִּכְפֹּר עַרְבֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל :

ת"א וביאה. יבמות ק' קטובות י'
קידושין סו ובמס' קל' ג' כ"ט
ספכת טו"ס. מנחות כ' :

בעל המזורים פן סלוט: (יג) ויכפר. לכפר לא נחמר אלא ויכפר שמועד ומכפר על רש"י

מנחה לא בא לכלל הכוונה עד כאן. וכן שמינו בזמנים לא נתכנה פנחס עד שהרג לזמרי: לאלהיו. כשביל אלהיו, כמו (במדבר יח) המקלה אתה לי (זכריה ח) וקנאתי לליון, השלום גמולו של פנחס

בן אסרן הכהן וזמר לא עמס כלום ולא היו מבין אסרן, (ג) יש לדקדק מדוע היה זה שחלסו שכרו שזיג הכהנים, ולאפשר לומר כמו במשפטי חז"ל על זכריה שחלסו כ"כ בפעם גמולו לכן הוכיח את הכהן, וכן פנחס כח"כ שחלסו כן אלמול פנח הכהן וכן חסר כ"כ טובדי עבודה ה' מקריבין קריבנות ועושות בין ישראל לאלהים שבשמיים והוכיח רואה העם כזה ופחשי, גלוט הכריע בנכסיו מוח וקבל קבלת ה' כלומר, וזכו הפי' וירל פנחס

ליקוטים על התורה

באסור קען קען איהם גימ' שפנדין און גימ' ליבען, ד'בייט אפגעניש'ל וואס איז געבאורען מיט רחמנות און ער פוהט גוטע זאכען מיט זיין רחמנות'דיגע הארץ. קען קען איהם גימ' ליבען ווייל די באסור זיינע איז גוט דריבער פוהט ער גוטעס אדער פארגעסן זייער וואס איז געבאורען געווארען מיט אבאסור אז זיין אבעסן, און מיר זעהן איהם ער איז ביי וועט קען זיך גיט וואנדערען ווייל קען קייט ד'יא באסור זיינע איז אוי, דריבער זאגט אונ די תורה פריער ווער פנחס אוי, די באסור פון פנחס איז געווען זייער גוט, ווארום ער איז געווען דער ווען פון אלעזר דער פון אהרן הכלל און מיר ווייסן אז אהרן האט געבריינגט מענטשן צו תשובה נאר מיט גוטע רייד, און פנחס זיין אייניקל איז אויך אזוי געווען ער האט אויך געבריינגט מענטשן צו תשובה מיט גוטע רייד, נאר איצט האט ער גינגערט זיין באסור און האט געברענגט צוויי מענטשן פון וועלכן די יודן זאלען קומען צו תשובה, זינעט מען אז פנחס האט גיט געדינט גאט ווייל די באסור זיינע איז אזוי געווען, נאר ער האט געדינט גאט אפרייער זיין באסור דריבער האט גאט געזאגט צו משה פנחס וואס ער איז דער ווען פון אלעזר און אלעזר איז דער ווען פון אהרן, און ער האט איינגעשטימט מיין פנחס פון דיא יודין, גיט מיט גוטן וויא זיין באסור איז, נאר ער האט געזערגט מיין בארין וואס איך האב געדינט אפרייער זיין, און דורך דעם האב איך גיט פארענדט דיא יודין, דריבער זאלסטו זאגען אז פנחס אז איך וועל איהם געלייבט מיט צוויי זאכן, אזוי ווי ער האט געברענגט זאגט עס אז יודן פון פוהט, און זיי זענען דורך אים

כהנת עולם. שאע"פ שכבר נתנה כהונה לזרוע של אהרן לא נתנה אלא לאהרן ולבניו שנמשחו. עמו ולחולדותיהם שזילדו אחר המשהחן, אבל פנחס שגולד קודם לכן ולא דעת וקנים מבעלי התוספות

ואם ישנאוסו שדבר לא יחוס ולא לירל לא מקריב ומרי ולא מקריב כזי שחיס כס עמך. ויקדושין סקק סאומר עסק וי"ו דעלם קטיבא סיל לגדעכ כסאוס גלס ולא כסאוס חסר מעלן לכסן בעל מוס שפוערוו ססול: (יג) ויספח לו ולרעו אחריו וגי'. סיפא מנחה נחלפס בעלן וילך. וחס"ס בענהצט ערין סאוס: אפס נחמ: כן אלמולו כסאן לגלע וגי'. מצלן מרזו כ"ל דלל נכסין פנחס ער שסרגו לזמרי. ובכ"י ינחל מכ שסעולס

פירוש לתורת אלהים

אחרי צו איהם איז זיינע קינדער נאך איהם בריה אזיכערהייט פון איין אייביגע כהונה פרומר ער מיט זיינע קינדער וואס וועלן קומען נאך איהם זאלן אייביג זיין פהנים. רש"י שרייבט אפילו ד'יא כהונה איז נאך פון לאנג זיינעבין גיווארין צו אהרן און צו זיינע קינדער ז'יא איז אפער נאר זיינעבין גיווארין צו אהרן און צו זיינע זיהן וואס זענען גיווארען מיט איהם צו זאמען און צו זיינע קינדער וואס ז'יא וועלן האבין נאך דעם אז ז'יא זענען גיווארען אפער ד'יא קינדער וואס ז'יא האבן גיבאט איידער זיי זענען גיווארען גיווארין ד'יא זענען קיין פהנים גיווען און פנחס איז אויך גיבארין גיווארין איידער ז'יא זענען גיווארען און איז מיט זיי צו זאמען גיט גיווארען גיווארין איז ער אויך קיין פהן גיווען אפער ווייל ער האט גיברענגט דעם זמרי און האט זיך נחם גיווען פון הקב"ה וועגן האט איהם ד'קב"ה גישענקט ער זאל האבין ד'יא כהונה מיט זיינע קינדער וואס וועלן קומען נאך איהם אויך אייביג פתח דער ווייל אשר וואס ער הט גיזערגט מיט וועגן זיין גאט ויכפר און ער האט פאר געבין

משלי חכמים

דער כחור גיזאגט צום בעל הבית גיט מיר ד'יא שילסקען פון קראם אויך וועל גיין כ'יס דעם כחור און וועל געפענען די קראם און וועל איהם ווייזן סחורה, זאגט דער קרעמער צו איהם צו וואס זאלסטו דיר שפעין ד'יא סעודה, האט דער כחור גיזאגט ב'יא מיר איז ד'יא ליינג וואס ד'יא בעל הבית וועט לייזן פויערער ווי די סעודה, דער קרעמער האט גיגעבן דעם כחור די שילסקען פון קראם ער איז גענאגען מיט דעם סוהר אין קראם און האט איהם געווינען סחורה און האט געלייזט מיט גוטן פארדינסט און האט געבריינגט צום קרעמער דאס געלד מיט דעם פארדינסט, דאס עסין איז שוין גיווען קאלט, ער איז אפער גינען צווא פרייען מיט דעם לייזונג און דאס עסין האט איהם נאר גיט געהאט, מארגן האט דער קרעמער גיזאגט צום דעם כחור ד'יא זינט שוין ב'יא איזאר זאג מיר

ווי פיל שכירות פערלאנגסטו פון מיר, האט דער כחור גיזאגט צום קרעמער דאס איז דען מיר צו גיזאגט צו געבין שכירות איהר האט דאך מיר נאר צו גיזאגט צו געבין עסין און איך גיט דאך מיר עסין, האט דער קרעמער גיזאגט צום כחור פריער דאך איך געמיינט אז זיינע געשט זענען ב'יא אויז פיהל ווערס ווי איך וואלט דיר גיגעבן געלד, דריבער האב איך דיר נאר צווא גיזאגט עסין און שכירות, איצט האב איך גיזאגט אז דאס עסין איז ב'יא דיר נאר גיט ווערס, און ווארום אז דער כחור האט נאר איין ווארט ארויס גינעט ער דאך סחורה האסטו שוין אנדעק גישפעלט דאס עסין און אפיערע סעודה, דריבער גיבסט ווערס איך זאל דיר געבין שכירות אפיער דעם עסין, דאס זעלבדיגע איז דא גיווען ב'יא פנחס, דער כחור זאגט עס אז יודן פון פוהט, און זיי זענען דורך אים

בית אבא בְּמִדְוִן הוּא : בֵּית אַב־בְּמִדְוִן הוּא :

רש"י

רקס וזת לור גו', וזוה היה תנא מכולם שנאמר ראש אמות, ולפי שטבב ביוון בעלמא להפקיר בתו מגלו נ שלישי: בית אב. חמשה בתי אבות היו למדון, עיפה ועפר ומתן ואבידע ואלדעה וזה היה מתן לאחד מהם:

שפרי חכמים
כל, ומתן דודאי לא סיה רשע אלא על אחד מהמשה בתי אטום של מדן אבל סוה סוה סוה הכשום שבכלן וזכו שבתי ראש לטום: נ י"ב למס מגלו שלישי ולא שני דסוי כדי בזיון אלא מגלו ראשון אף שפיר' ראש א מות. וי"ל דמי' מגלו שני ה"א למו משום בזיון ומגלו שני אלא משום שפי' לפר' ביע' יומת מכלם אפי"ם סוה סוה הכשום שבכלם אפי"ם לא מגלו ראשון אבל השתא דמגלו נ' פ"כ משום בזיון:

תשלום גמולו של פנחס

בגלגתי, לכן יהיה שכרו בשמים, פ"ו שקול את הגלגתי והיום המלום קנאין פועניו בו, הכני נותן לו את דבירו טוים, ש"ס: טוים בין גופו וכשעתו, ש"הים לטולם כמאמרם ז"ל פנחס זס עליהו שטום כספרם ששמים, ועל ידי שהשתלל על בני ישראל ויכפר עליהם במסחתו, יהיה לו וזכרונו בלית כהנא טולם, ועתה שיהיה ממני על ששכר בני' דכרים, סתמ אשר קטל לאללו לכן קאן לו את חכמי טולם כנ"ל, ומסי' מס יסיה לו ולארכי וחלוי בלית כהנא טולם, יתן ויכפר על בני ישראל, ס"ה במסחתו, לכן יהיה שכרו שיכפר תמיד עליהם כשכדורו טוים סקרקנות:

קנאין פועניו בו, אולם כשהפלה שהפלה סוניה מסלתו שבעלום סמנסס, וא"כ יוכל יהיה ס"ה בעקרה כך, פנחס בן אלעזר וגו' סקיי את חמתי ממל בני ישראל (כמאמר דר"ל כהנאו) שהפלה עליהם בלכותו סומן עמלו] בקולו את קנאחי [שכמסס זו סכנג את זמרי וכזכי ומכסן למין הקול קנאחי ה' סוסלל נס' וזמר על מלו יפלו כ"ד אלק מישקל] נמלל שפנחס משה שני דכרים למחר, (6) קול את קנאחי, כמס סכנג נמזרי וכזכי, (7) השיב את חמתי כספתו ב' סמכוס יחד, והס סקיי את חמתי ממל בני ישראל [במסחתו] בקולו את קנאחי [בלכות סמס שקול את קנאחי], וסמכוס כסוף, וע"ל ולא כליתי את בני ישראל

פירוש לתורת אלהים

נואם וזא איז דער שְׁלֵאנִין ג'יווארין איז ג'ינווען בְּבִי זיא איז ג'ינווען דיא סְאָקטער פון צור ראש ער איז ג'ינווען איין עֲצֵמְטער פון איין בית אב פון מִדְוִן און דרום שְׁרִיבט מיר דער פסוק ווער זיא איז ג'ינווען צו טיייון די שְׁנָאָה וואס די מִדְרָגים האבין ג'יהאט און פיר דיא ישראל וואס האמחת שְׁנָאָה האבין זיי ספקיר ג'ינווען אמת מִלְך צו ונות ברי זיי נאָלִין מיט איהר מאבין זינדניען דיא ישראל:

משלוי חכמים

נְתַתָּה ג'יווארין, האם ער איז איין ג'ישלעס אין ספלות נפשח און האם אונעק ג'יווארפין זיין לעבין צוא סאדן דעם ויילען פון הקב"ה, דריבער האם הקב"ה ג'זאנגט וואס זאל איך נעבן צו פנחס, איך זאל איהם נעבן לעבין דאס האם זיי אים קיין ווערם פון מיינסטוועגין, דריבער איז דער דין איך זאל איהם סאדן אַנדערע סולות, איך וועל איהם נעבן דיא בִּזְכָה פון שלום און וועל איהם נעבן די בִּזְכָה צו איהם און צו זינס קנָדער אויף אייביג:

זאל קענען בִּצְאֵהלין צו הקב"ה פאר די מִלְכָה וואס ער לאזט איהם לעבין אויף די וועלס דער סעמִשֵׁל דארף אַרְבַּעטין סאג און זאכס און תורה און מִצוֹת נאר פאר דעם לעבין, און דיא אַיְבֵרִיעַ מִלְכָה פון דיא וועלס וואס גאם גיט דעם סעמִשֵׁל דאס איז נאר אַרְבָּה פון הקב"ה. פִּנְחָס האם איצט געווייזן אז דאס לעבין איז זיי איהם נאר גיט ווערם, ווארום ווען ער איז אַרְבִּין געזאנגען צוא זמרי בן סלוא, ער זאל אים הַרְגֵנָה, ווען הקב"ה וואלט גיט ג'יטאן מיט איהם נָסִים וואלט ער

תרגום

פנחס יום א נביאים ס"א יח יט

להמשיך מנ"ה ד"א צבאות נפש צ צב צבא צבאות רוח יהוה נשמה רנצח אדני נשמה רהור יהוה וחי יהודה רנצח יהוה חיה יתרה דודר אל שם ב"ן שבעשה:

א ורוח גבורה מן קדם ה' הנת עם אליהו וחריו חרציה וירשת קדם אחאב עד דאחא ליועאל: ב וחסו אחאב לעובדי ית קל דר עבר אליהו: ג וית קל דקטיל ית קל גבוי שקרא בְּמִרְבָּא: ד וישלחת

רש"י

(א) ויד ה'. ורוח גבורה מן קדם ה' נחלבם כח לרוח לפני המרכבה כרגליו שלא יך אחאב יחידו שחלק כבוד למלכות: וישנם. ויואזר: (ג) כה יעשון. כמו שעשית

(6) ויד ה'. כ"ל כוח גבורה מס': וישנם. סנג ממסו לטוים מוזר: כיוונת וכן כרגליו לפני מרכבה אחאב מד המסום אשר יכחונו ז' לזכרועל ז'אב מלכות כבוד למלכות: (7) אשר מסס. כהורכס סמס וסנסס: (8) כל יסמון וגו'. סוה פנין

קבר אָפֶּךָ יי' ה' יתְּקַמָּה יִרְאֵנוּ טוֹב נִסָּה עֲלֵינוּ אֹדַר פְּנִיךָ יְהוָה : ה' נִתְּתָה שְׂמֵחָה יְחִידָא בְּלִבֵּי קוֹן עַרְוּ בְּלִבֵּי מַעַת דְּגַנָּם וְהִירוּשָׁם רַבּוּ : ו' בְּשָׁלוֹם יַחַדוּ אֲשַׁכְּבָה דְעַבְדֵּי רַחוּם וְסִמְרֵחוּן סְגִיאוּ : וְאִישׁוֹן פִּירְאֲתָהּ יְהוָה לְבַדְּךָ לְבִטָּה הוֹשִׁיבֵנִי :

ואדרמך מן בגלל דאנתה הוא יי בלחודוהי כסיבא הותבינני :
 מצודת דוד רש"י

הוא לשב ויאלמו טוב ק"ל חסדוק טיבא דב: נכס: סהם טלמו לוח סניך אהה ה' למנחת הקדוה: (ס) נחמה: אכל לא כן לוי כי אהה ה' נחם בלבי לביית טחם כהלתי יתח נחמדיס הכס כשמתים טחם כהנו דגוס וקדווס: (י) בשלום: מני סהה למכסה ויסן יהוהי סמוסיס ולי"ו כי הוושג וימספד מולח סמחו לכל וכל ענין מיד כלאר וככס: אכל לוי נכחה כה' וכל איהא וכלה חככס ויסן יתח סמוי ולי"ו: כי אהה ה': המושג ככל ויכרן סהה לסיבויס לוחי נכחה מני סהה:

טוב. להיות עשירים כאלו: נסה עלינו. הרס עלינו אור פניך: (ה) נתת שמחה. אכל אני לוי מקרא כהס כי שמה נחמה בלבי: מעת דגנם והירושים. של או"ה רב כעוק אני לס כמכתיסיס כך לעוסיס רגנו עתכו': (ו) בשלום יחדו. אס היו ישראל כסלוס יחדוי עמי הייתי סוכב ויסן כעוק ולא הייתי ירח כלוס:

פירוש עברי טייטש

ובת אדער און וייער וכות. קאר פון די צייט וואס איך האב געזעהן וייער קארין און וייער וויין ויערין גיגעקרט האסטו שוין גיגעבין אפריליקייט און מיין הארץ: (ו) בשלום יהוה אשכבה ואישון איצט אעס איז שוין דא תבויה אין די פערדער און אלץ צויר נאמען וועלן זיין מיט פרידען ועל איך מיך לייגן און ועל אפלאן ווארום ביי איצט אז איך האב מיך געלייגט האב איך גוט געקענט שלאפן און זארגן כי אהה ה' לבדד לקטח הושיבני ווארום קאר דוא הקב"ה אליין האסט מיך געקענט ועצין וייער. און ווייער קיין אנגעקער:

און פארנויעקערט אייך אויף נאם: (ד) ביום אפרים יי יצאט סוב דוד ואגם פיל מענטשין ואגין וער וועט אונז ווייוון נגוסם. מיר האבין גוט אוי אצריק ער נאל אראפ בריינגען דאס נגוסם פון היקעל צו אונז ודאס האבין זיי גימיינגט עס זאל אראפקוקען רעגין אויף די פערדערן נסה יעני אור פניך ה' מיר האבין קאר צו האפן צו די נאם דו ואלקסם אויפהייבן אויף אונז די ליקביליקייט פון זיין פנים. קאר דוא ואלקסם אויף אונז רחמנות האבין: (ה) נתת שמחה בלבי פנת דגנם והירושים רב אבער אין אמת איז מיר אלץ אייגס אויב רעד רעגין איז געקומען אין מיין

ברטנורא

משנה שביעית פרק ח

עיקר תוי"ט

כלל גדול. מלוגמא. מחנוסת ורעיה ופי' מלוגמא מלא לוגמא סדק' אדם לעצמו מלא לוגמיו הטוב או החסיד ומתן ע"ג מכחו: אין עושיין ממנו מלוגמא. דכתיב ויהיה שנת החרץ לכם לאכלה ליה סהוא מיוחד לכם דהיינו לאחל אדם יהיה לאכלה ולא מלוגמא חבל מה שאינו מיוחד לכם יהיה כן לאכלה כן מלוגמא הלכך כל שחייב לאכלה אדם עושיין ממנו מלוגמא לאדם אבל לא לבהמה. דכתיב ולבהמתך ולחיה אשר באלרך יהיה כל תפוחה

באלרך יהיה כל תפוחה לאכלה דבר הראוי לחיה ולבהמה יהיה לאכלה לבהמה ולא לעשות לה מלוגמא: וחומרי אדם. שאין עושים מהם מלוגמא: וחומרי בהמה. שאסור לבלוק (פ): בהמה. חשב עליו למאכל אדם ולמאכל בהמה. נותנין עליו חומרי אדם וחומרי בהמה. חשב עליו

[ס] כלל גדול. ע"ג כ"ס ודלתי: (ה) ויבטח בטח הכ"ס ו"ל לא יבטח בימות מצריכות ודקדק טהירו מטה בתרעס ויע"ס דבר סדרכו לאכול חי לא יאכלנו מביטל כ"י לפי שאין סולקין אולני נכמה:

מלוגמא לאדם מענן מענן פון דעם געסין סאכין אפלאקטער פאר מענטשין אבער גוט פאר אהבה וכל שאינו מיוחד לא למאכל אדם ויא למאכל בהמה און די אלע זאכין וואס איז גוט בעשמיטט צום געסין גוט צו מענטשין און גוט צו בהמות. איז דער דין קייב עליו למאכל אדם ויפאכל בהמה אויב ער האט גיטראכט דאס זאל זיין אעסיגנווארג פאר מענטשין און פאר בהמות אויך ואלע ואלין דאס געסין ויחייב עליו חכמי אדם גוט מענן דאריוף די חוקרא די שוורירקייט פון א מאכל אדם ואון מענן קאר גוט מאכין פון דעם עסיגנווארג אפלאקטער אפילו פאר אקענטשין

פרק ח א כלל גדול אמרו חכמים בשביעה אגרוסין כלל האבין די חכמים גיזאנט ביי שביעית כל המיוחד למאכל אדם אלץ וואס איז בשמיטת קאר צום געסין פאר אקענטשין איז ערשן קעט בליקא לאדם קאר מענן גוט מאכין פון דעם געסין אפלאקטער אויף אמה פאר אקענטשין וצון צרד ליפר לבהמה און אפלאקטער פאר אהבה קאר מענן געוויס גוט מאכין פון דעם געסין ועס איז דער שמייער מענן זאל קייגען וויין אדער פייגין און ארויף לייגין אויף אמה. אבער גוט פון פירות שביעית וכל שאינו מיוחד למאכל אדם און אלץ וואס איז גוט בעשמיטט צום געסין פאר מענטשין עישן ספט

לכית פוסק הסולין לטוב למכור, "ס"ט"ז: [ז] שכרו מותר: ואל"ה ומ"ט מצובע שכר כמ"ג פ"ו, וי"ל דוקא דכר ששכרו מביח דכל בע רוי"ט ספי ודמי למכורה קמס דכר, ופתי"ט: [ק] שכרו אכור, ר"ל שחזר דמי שביעית ואל"ה לטוב כי חלל כמנהג דמי שביעית, ה"מ"ט: (ב) ל"ל כשמיים כשאלקות כ"ו עובד כוהן פתחי ככר כפונדיון לא שיקן לו פונדיון רק ככר שיהי בו גיד כספ"ט: [ט] ולא לבלן. מתי"ט ה"מ"ט ולא לשאר מומין ומשתי"ו נקמה חלי לביעית דכלן וספר בהל"ה הנין עובד לו ופסן דכר שאל"ה שביעית הנהל חלל פ"ו ספ"ט וס"א דמי: [יג] והכתיב כד' לטוב ולא יצאשק כשכירות שביעית: כדן שנתפסק בשאר השנים:

ד שכרו מותר, ואין בו קדושה שביעית ואפי"ג דשביעית חופסת דמיה הלי לחו דמי שביעית הוא: לקומו לי בו ירק. לשון מדר הוא דמשמע לקוט לי שווי ירק חבלן לקוט לי לשון שכירות הוא ולא לשון מדר: בכר בפונדיון.

וגין החלב: ד האומר לפועל הא לך איסר זה ולקומו לי ירק היום [ז] שכרו מותר. לקוט לי בו ירק היום [ח] שכרו אסור. לקח מן הנחתום ככר בפונדיון כשאלקות ירקות שדה אביא לך מותר. לקח ממנו מותר אלא ישלם לו מרמי שביעית שאין פורעים חוב מרמי שביעית: ה אין נותנין לא לבכיר [ט] ולא לבלן ולא לספר ולא לספן. אבל נותן הוא לבכיר לשהות, ולכולם הוא נותן מותרת חנם: ו תאנים של שביעית אין קוצין אותן במוקצה. אבל קוצר אותם בחרבה, אין דורכין

לכני העיר לא יתן לו מדמי שביעית להספיק לו מים לכל תשמישו: ולא לבלן. מהמס מרחצאות: ולא לספר. שכן הספורת: ולא לספן. שכן הספירה: וכולם. לכל העו דמיין כמתניתין יכול ליתן מתנת חנם שלא לשם שכון ואפי"ס שודש ששכיל שנתן לו מתנתו לא יתבע ממנו שכר: א במוקצה. כללי המיוחד לקוח כי תאנים קרוי מוקצה: בחרבה. סכין לשון חרב ועממל מאסו דכתיב וחת עניך לא תגזור כדכר הנהלים (ג):

לכני העיר לא יתן לו מדמי שביעית להספיק לו מים לכל תשמישו: ולא לספר. מהמס מרחצאות: ולא לספר. שכן הספורת: ולא לספן. שכן הספירה: וכולם. לכל העו דמיין כמתניתין יכול ליתן מתנת חנם שלא לשם שכון ואפי"ס שודש ששכיל שנתן לו מתנתו לא יתבע ממנו שכר: א במוקצה. כללי המיוחד לקוח כי תאנים קרוי מוקצה: בחרבה. סכין לשון חרב ועממל מאסו דכתיב וחת עניך לא תגזור כדכר הנהלים (ג):

האם גינומקען דעם ברויט אויף בארג, ער זאל פצאלהין געלט לא ישלם לו כדמי שביעית שאין פונדיון חוב כדמי שביעית מאר ער ניש געבין דעם בעקער ירק פון שביעית פאר דעם ברויט. ווארום עס הייסט ער באקאלט א חוב מיט פירות שביעית און מען מאר ניש פארלען א חוב מיט פירות שביעית: ה אין נותנים לא לפידי מען מאר ניש געבין פירות וואס האבין געוואקסן אום שביעית אדער געלט פון פירות וואס האבין געוואקסן אום שביעית צו דעם מענטש וואס גראבט ברונענס גר זאל פאר איהם גראבן אברונען ער זאל האבן וואסער צו אקין וואס ער וועט דארפן ויא יבא און ניש צום בעדער ויא יבא און ניש צום שעדער פאר די האר אפ שערין ויא יבא און ניש צום שיפער פאר דעם וואס ער האט איהם אריבער געשיפט דעם טייך וואו דער יעלביגער דין איז ביי אלע ארייטער מען מאר ניש געבין פירות שביעית און ניש געלט פון פירות שביעית אויף אזוי אראפ וואס ניש צום עסקין אבל יתן הוא לפידי לשמה אבער גר מען געבין פירות פון שביעית צו דעם וואס מאכט ברונענס פאר איין שרונק וואסער זיבילן היי ויתן פתח חנם און צו די אלע וואס שטייט אין דער משנה מען ער געבין פירות שביעית אמהס דא אפילו ער ווייס אז ווייל ער שיינקט איהם דא פירות שביעית וועט ער איהם ניש באגען פאר ויין ארבעט פון דעססווענין מען מען: ו תאנים של שביעית אין קוצין אותן כמקצה פייגין וואס האבין געוואקסן אום שביעית מאר מען ויי ניש שניידן מיט דעם מעסער וואס איז אנגעגרייט צום שניידען פייגין אקל קוצה איהם בחיבה אבער מען מען וויא שניידען מיט אשווערד מיט אנרויסען מעסער וואס איז ניש בעשמיקט צו שניידן פייגין אין דערין קנינים

גאם אזוי וויא וויא זענען געמאכט בינפאלאך נאר ער זאל די בינפאלאך ניש ציילן ער זאל פארקויפן געמליקע בינפאלאך אום גיציילט: ד האומר לפועל הא לך איסר זה וקלוסי ירק מים שכרו מותר ויען איינער זאגט צו איין אריימער נא דיר דעם איסר נאין מין משבוע און קלייב פון מייגעטווענין ירק היינטגען קאן מען ער געמען ניילוין געלט און מיט דעם געלט שטארן וואס, ער וויל און עס איז ניקא אויף די געלט די קדושה פון שביעית לקוט לי בו ירק היום שכרו אסר אבער אז ער זאגט צו דעם פעל קלייב פון מייגעטווענין היינט ירק פאר דעם איסר, ווייל ער האט גינומט פאר דעם איסר און משמע ער מיינט ער זאל קלויבן ירק וואס זאל נאר ווערט ויין איין איסר איז דאס ניש אלשון שכירות ער דיינט איהם) נאר אלשון מכירה ער קויפט בייא איהם דא ירק וואס ער וועט קלויבן פאר איין איסר דריבער איז ניין שכר אסור (ווייל עס איז אויף דעם איסר דא קדושה פון שביעית אזוי וויא דער דין איז אז מען פאר קויפט פירות שביעית איז אויף דא ירק דא געלט ריא קדושה פון שביעית) לקח מן הנחתום ככר בפונדיון ווען איינער האט גינומקען בייא אבעקער אברים וואס איז ווערט אפונדיון ואמין משבוע און האט גינומקען צום בעקער בשאלקות ירקות שדה אביא לך מותר ווען איך וועל אפ קלויבען די ירק פון פעלר וועל איך דיר בריינגען ירק און דאס איז גיווען אין שביעית דאס מען מען ווייל דאס הייסט וויא שיינקען איינער דעם אנדערין, דער בעקער שיינקט אים דעם ברויט און ער שיינקט דעם בעקער דא ירק לקח מן הנחתום אבער אז ער האט גינומקען ביי דעם בעקער דעם ברויט און האט איהם ניש גינומקען ער וועט איהם געבין ירק געהט אים ער

וה שחוקו לא אומר לכם מה שר"א אומר בו. ר"ע קיבל מר"א רבו דמיקל עפי כסיכה וכסאמרו לו סביה ר"א אומר ידלק אהל להם שחוקו שאינו רשמי לפנם כמה היה ר"א מיקל לו, והלכה כחכמים: * כאוכל בשר חזיר. לזו

אכרו לפני ר"ע אומר היה ר"א עור ששכו בשמן של שביעית ידלק. אמר להם שחוקו לא אומר לכם מה שר"א אומר בו: * ועוד אמרו לפניו אומר היה ר"א האוכל פת כותים כאוכל בשר חזיר. אמר להם שחוקו לא אומר לכם מה שר"א אומר בו: * יא מרחץ שהוסקה בתבן או בקש של שביעית [ס] מותר לרחוץ בה, ואם מתחשב הוא הרי זה לא ירחץ:

פלו משום קנסם וכמו שפנינו
דמיון פ"ק דמ"ט: (י) משמע
דלמאכ שגזרו על פסוקים שמי
בפסוקים לכל דברים איברי
וסתום כמבו שגזרו על פסוק
לפי שהיו מנטיין מניין כהה"ק
כימי מילא דלאמר כדלקי לר
למטרי: [א] מותר. אף פ"ג
דמין וקם על שביעית אסור
דמין לקמן, כ"ל"ט. ולי הוסיף
דבישר קאמר דמוסר לכמן
כס. ועי"ל דלכמלה נמי מותר להסיק כס מלמן

כס. ועי"ל דלכמלה נמי מותר להסיק כס מלמן משום דלוקי קדם הוא דבמין גבי מילומא, כ"מ:

או ער איז מיקל ער מאכט גרינג דעם דין: * י ועוד אמרו לפניו נאך האם מען דער ציילט צו רבי עקיבא אומר היה רבי אליעזר האוכל פת כותים כאוכל בשר חזיר רבי אליעזר האם גיואנט דער יוד וואס עקט גרויס פון אפרתי איז גלייך ווי ער וואלט גיגעקין חזיר אמר להם שחוקו האם רבי עקיבא צו זיי גיואנט שווייגט לא אומר לכם בה שבי אליעזר אומר בו איך וויל אייך גיט ואגין וואס רבי אליעזר האם גיואנט ביי דעם דין ווארום ער מאכט גרינג דעם דין: * יא מרחץ שהוסקה בתבן או בקש של שביעית מותר לרחוץ בה אכאד וואס איז גהייבן גיווארען מיט שפריי פון שביעית מען מען זיך אין איהר וואשין ואם מתחשב הוא הרי זה לא ירחץ אלא איהר ער איז איין אדם חשוב וואס מענטשין לערנען זיך אפ פון זייגע מעשים זאל ער זיך גיט וואשין אין דיא קאר:

שביעית אפעל וואס מען האט געשקירט מיט אייל פון שביעית רבי אליעזר אומר ידלק רבי אליעזר ואגם מען זאל דיא פעל פאר ברענען חכמים אפרים יאכל בנגיד און דיא חכמים זאגין ער דארף נאר געקען אנדערע אייל גיט פון שביעית וויפיל דיא אייל פון שביעית איז גיווען אויף די פעלז אונ ער עקט זייא אין דער קרושה פון שביעית און דיא פעל איז מותר אמרו לפני רבי עקיבא אומר היה רבי אליעזר ער ששכו בשמן של שביעית ידלק מען האם דער ציילט פאר רבי עקיבא או רבי אליעזר האם גיואנט אפעל וואס מען האט געשקירט מיט אייל פון שביעית זאל מען פאר ברענען אפר להם שחוקו האם רבי עקיבא צו זייא גיואנט שווייגט לא אומר לכם מה שרבי אליעזר אומר בו איך וויל אייך גיט ואגין וואס רבי אליעזר האם גיואנט אין דעם דין. ווארום רבי עקיבא האט גיהערט פון זיין רבי רבי אליעזר

גמרא כרכות דף כג ע"ב

הגהה ס' כלה כלי סמילין דחסד דמלכות דכריסה אלף למד

רש"י

שחשודים על משכב

זכור. משמין
עלמן כדי שתחמו להם:
ת"ר ששה דברים גנאי לו לת"ח. אל יצא כשהוא מבושש לשוק. ואל יצא חזירו בלילה, ואל יצא במנעלים המטולאים. ואל יספר עם אשה בשוק. ואל יסב בחבורה של עמי הארץ. ואל יכנס באחרונה לבית המדרש. וי"א אף לא יפסיע בפסיעה נסה. ואל יהלך בקומה זקופה. אל יצא כשהוא מבושש לשוק, א"ר אבא בריה דרבי חיאי בר אבא א"ר יוחנן במקום שחשודים על משכב זכור. א"ר ששה לא אמרן אלא בכגור אבל בכגור

לא יפסיע פסיעה נסה אנדערע זאגין אהלמיד חכם זאל גיט גיין מיט גרויסע שפרייזין אין גאס זאל יתלך בקצה וקפה אונג ער זאל גיט גיין אויפגעוויבין דעם קאפ און דעה הייך אל יצא כשהוא מבושש לשוק אהלמיד חכם זאל גיט ארום גיין אין גאס ווען ער האט זיך גישקירט מיט שמעקעדיגע זאכין אפר רבי אבא בריה דרבי חיאי בר אבא אפר רבי יוחנן רבי אבא דער וזהו פון רבי חיאי בר אבא האם גיואנט פון רבי יוחנן'ס וועגן בקיבוס שחשודים על משכב זכור דאם איז גאר אויף דעם ארש ווא זקרים וועקען מנה מיט זקרים, וועט מען איהם חושד זיין, ער האט זיך גישקירט מיט שמעקעדיגע זאכין מען זאל מיט איהם מנה זיין אפר רב ששה לא אפרן אלא בכגור רב ששת זאגט ווען קאר מען גיט אז ער

מנו כגון ששה דברים גנאי לו להלמיד חכם דיא רבין האבין גייערונט זעקס זאכין וועגען גיט שייין פאר אהלמיד חכם, ער זאל דאס קאן אל יצא כשהוא מבושש לשוק, ער זאל גיט ארום גיין אין גאס ווען ער האט זיך געשקירט מיט שמעקעדיגע זאכין זאל יצא חזירו בלילה אונג ער זאל גיט גיין אליין ביי נאכט אין גאס זאל יצא במנעלים המטולאים אונג ער זאל גיט גיין מיט געלאמקעטע שיק זאל יספר עם אשה בשוק אונג ער זאל גיט שביעקין מיט אאשה אין גאס זאל יסב בחבורה של עמי הארץ אונג ער זאל גיט עסיק צו זאמען מיט אקאמפאניע מענטשין וואס זיי וועגען העמי הארצים (פראקטע מענטשין) זאל יכנס באחרונה לבית המדרש אונג ער זאל גיט ארום זיין דער לעצטער אין בית המדרש ויש אפרים אף

הכל מכירין נה ומעדין אוחו: דקרו ליה פושע. מתטל: בקדושה דבי שמישי. שטמה כוס של קדוש שצנת בלילה: דבי שמישי. ואל יהלך בקומה וקופה ראמר מר המהלך בקומה וקופה אפי' ד"א כאלו דוחק רגלי השכינה דכתיב מלא כל הארץ כבודו:

קובען להדריה בקידוש דבי שמישי ער זאל צוריק גריינגען די ליכטיגקייט צו זיינע אויגן מיט דעם כוס פון קידוש וואס ער וועט טרינגען שבת פייא נאכט ואל זיגל דקשה וקופה אונז ער זאל ניש גיין אויפגערויבן דעם קאפ און דער גלייך זאמר פו ווארום דער הנא האט גינאנט הנהיך דקשה וקופה אפילו ארבע אמות כאילו דוחק דגלי השכינה דער מענטש וואס גייט אויפגערויבן דעם קאפ אין דערהייך אפילו נאר פיר איילין און גלייך וויא ער וואלט אנוועק גישמויסקין די פיס פון די שכינה ועס איז גלייך וויא ער וואלט זאנין אז די שכינה איז נאר גיקא אויף דער וועלט. ווארום אז ער וואלט גענלעכט אז די שכינה איז דא אויף דער וועלט וואלט ער דאך געזאגטען אראפגעבונין דעם קאפ וועגן כבוד פון די שכינה דכהיב מלא כל הארץ כבודו ווארום עס שמישי אין פסוק ד"א באגזע וועלט איז פוהל מיט דעם פבוד פון הקבה:

וזהו פנחס דף ריג ע"א ת"ת ללילות יוד הא ווא דא

וידבר יי אל משה לאמר. פנחס בן אלעזר וגו'. רבי אלעזר פתח ואמר (משלי ח) שמע בני מוסר אביך ואל תטוש תורת אביך. (יהי פה א) שמע בני מוסר אביך דא קב"ה. ואל תטוש תורת אביך דא כנסת ישראל. מאי מוסר אביך מוסר דא אורייתא דלית בה כמה תוכיין וכמה עונשין. כד"ל (סג) מוסר יי בני אל תמחא ואל תתקן בחוכמתו. ובנין דכל מאן דלשתדל באורייתא דהאי עמלא וכו' דיסתמן ליה כמה תרעין לההוא עמלא כמה נהויין. בשעתא דינפוק מאי עמלא היא חקדימת קמיה וזאלא לכל נטורי תרעין מכתות (ישעיה כו) פתחו שערים ויבא בני דליך. מחתינו דערטין לפלוג עבדא דמלכא דלית הדו לקב"ה אלף בתמן דלשתדל באורייתא ש"ב דמתער בליליא לאשתדלא באורייתא דהא כל דיקרייא דבגנתא דעדן זיייתן לקליה וקב"ה משתכח בייטיהו כמה דלוקומה (שיר ח) היושבת בגנים הכרים מקשיבים לקולך השמעי. ר"ש אמר האי קרא רוא דחכמתא אית ביה. היושבת בגנים דא כנסת ישראל דליה בגלותא עס ישראל וזאלא עמהון בעקתייהו. הכרים מקשיבים לקולך. משריין עלאין כלבו זיייתן לקולך לקול תושבתך בגלותא. השמעי כד"ל (סג) הראיני את מראיך השמעי את קולך. השמעי קלא דלוינן חברייא דמשתדלי באורייתא דהא לית תושבתתא קמיה כאינון דמשתדלי באורייתא. אמר ר"ש כביכול כל אינון דזכאן לאשתדלא באורייתא ומכד פליג ליליא וחתיין במטרותיה כד נהיר ימחא לקבלא אנפי מלכא דתקיף ואחסין בשכינתא ולא עוד אלף דשריא ביה חוט כל חסד כמה דלוקומתא. ת"מ כל מאן דזכי דלחתקק בשכינתא יסתמר נרמיהו מאינון מלין. לחתיין לקבלה בגו מאן. ייטון דלא משקרי באת קדישא כגון תל נכר וכל מאן דעסיר נרמיהו כביכול כנסת ישראל אחידא ביה ונטרא ליה ויהא חקדימת ליה שלום וכ"ש אי זכי וקני להאי. ואמר ר"ש לחתיין ישראל לאשתדלא כההוא שעתא בר דלקד ס פנחס כהאי עובדא ושכך רגוה. ה"ד פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב וגו':

מוסר חסידים מימן ככו קכו. מספר חסידים מימן ככו קכו. אל פסי דריק סרסס. הכי שריחא איה סוכת כנס ויניך להכינה אל תאמר לני ענינה לנטיע כי איך פיק ואלט

אל יהי עדיק הדיה אפענטש זאל ניש זיין צו פיל פרום הרי שהקיה אשה סוכת בנהר ובידו להקיה אויב אייגער האם גינהן אשה פריינקם אין טייך אונז ער קען ויא רעמטין אל האבר איי פיקה קטע זאלקטו ניש זאגין ארן וועל ויא לאיין דער

(א) הרצד הקס יושבין גיית בנהיה וויא זאלין ויצען די מענטשין אין שוהל הנהים יושבים ויגתם כלפי חסד ואתחריהם כלפי החיל (עס דארף זיין אבאנק פון צפון ונאמם ביו דרום ויאנמו אונז די אפעמקע מענטשין ויצען אויף דיא ערשטע באנקו מיט

למימר : " אשיק ית
 מדינאי ותקמלון יתהון :
 " ארי מעיקין אינן
 לכן בנבליהון די נבילו
 לכן על עיסק פעור ועל
 עיסק פזבי בת רבא
 דמדון א חת הון
 דאתקטילת ביומא
 דמתנא על עיסק פעור :
 ויהיה פתר מתנא נאמר
 ה"א לזכר : ב"ק לח :

צָרוּר אֶת־הַמְּדִינִים וְהַפִּיּוֹתָם
 אוֹתָם : " כִּי צָרִים הֵם לָכֶם
 בְּנַבְלֵיהֶם אֲשֶׁר־נָבְלוּ לָכֶם עַל־דְּבַר
 פְּעוֹר וְעַל־דְּבַר פְּזוּבֵי בְתוּנֵי־מְדִינָה
 אַחֲתָם הַמִּגְפָּה בְּיוֹם־הַמִּגְפָּה עַל־
 דְּבַר־פְּעוֹר : " וַיְהִי אַחֲרֵי הַמִּגְפָּה פ

בעל הטורים

(יז) לזכר את המדינות. לי יחיד והכיתם לי רבים לזכר כי על ידך היום שחצור לה אכיה אל העלני חלה לגדול כסבה והיו משה
 הכיתם לי רבים ולא משה כי נחמול בנין: (ח) ויהי אחרי המגפה. פנחס או פחיסה כעשה הספק בין המגפה למגין שלא
 תשלוט המגפה בפקוד מוסס:

שפתי חכמים

ה הכרת לפסח כן עשתי בלן חסד נעשה לזכר להחיות חלה מפס
 הכרה נעשה לו מלחמה וזה מליו טעמו לזכר וזהו טעם דעה.
 לכן מי שפסקו בו משי טעמו ויחוססו פיו ומלחמה להפיק
 נפוחים חלוטו כדי להטעים בפתח, ר"ח: " ואל"ס ומה לא
 כזה חלה טעם א' ופדשה מוחו קבטו פני מצינו טעם, וי"ל
 דקשה לרש"י ודמיון הפסח לזכר את המצויים וסתימה אותם
 ל"ל מלך לזכר כיון דמחיו וסתימה חלה ע"כ ל"ל משה כתיב
 לזכר עליו לזכר אריות אותם צמד משה כתיב עליו ל"ל קשה
 למע לא לזכרו את המעשים לזכר כתיב עליו ל"ל קשה
 ולמסור את המעשים וז"ל משה רות בו, וכמו יהוה וז"ל דעת
 רש"י מסור מלך המלכותים שלם פסחים כתיב מן המעשים
 נזו וזמו כתיב סר"ל: " ד"ק יתקן חנו המגין במגפה
 חש"י ל"ל דכתיב לזכור עניני לזכר את המצויים וסתימה אותם וז"ל
 עמך ד"ל דכתיב לזכור חולה מיתח משה לך כתיב וז"ל
 דלשון קשה דלא הוה לי למעט חלה המעשים במגפה וצאתה היום
 לא פלע זמן מיתח משה, לכן פ"י גם לזכר המגין וק"ל:

מני בני ישראל

(6) ויהי אחרי המגפה ויאמר ה' וגו' המעשים החלו לעסוק
 נפש היום המגין היום בעשור, ועיני רש"י ומפסחים חזק
 הלכתי בחיוביכם, ונראה ש"ס המדרש ו"ל שתי דלא וגי'
 ה"ד א"ס לחמי: זכר כנלו הסדר ה' ויבטלו, וזכר המעשים
 נוכל למוד דריות דמבטלים נפש יד ויעקב למלך ונז"ל חס
 היו פלים וזכרם כ"כ עד כעשור מצדדים נפש פסחים דלאו זולת
 האלושים במחן כעלשה ימי הפסח, משכ היו הלזע טעמים פסחים
 רבוש [כ"לפסח" על פסוק והמוטים עלו בני ישראל מלך
 מצרים, אחד מתמסר] וז"ל השני: זכר היום לזכר לזכר וזכר
 צמדכ כל הלא כתיב כנס עלים עלים מהו זכר, וזכרם לה כ"י
 רק ששים רבוא, חלה זו היום חגיגתה ונראה דזויה מצד המגין
 מצדכ עליו, ואזויה כעליו המגפה נחמו כתיבה בלגם
 דמשנו וזויה כהלקה הפסחים מישראל, תמנח כהלקה
 הפסחים וזויה לזכרם לזכרם כתיב רבוש המגין, וז"ל ויהי
 אחרי המגפה ויאמר ה' שאל את רש"י בני ישראל, לזכור את
 בני ישראל ששפ"כ הפסח המגין לזכרם רבוש הוא מן וז"ל

פירוש תורת אלהים

ואלון מאכין וינדיעין די ישראל קשה וואס כתיב או
 גיווארין דער ש"ל אגין ביום המגפה אין דעם טאג וואס
 עס איז גיווען צווישן אייך אטמקה על דבר פער ווייל
 איר האט גיוינדיגט מיט דער עבודת פוקדים פעור,
 רש"י שרייבט אָבער מואב אָפּילו וי"א האבין ראך
 אייך מפקיר גיווען זייערע טעקטער צו גנות אוי
 ווי עס איז גישטאנען אין פרשת קלק האט פאקאט
 הקב"ה זיי גיט גרייסן פארמיליגין מןהרות וועט
 אריוס קומען פון זיי: (א) ויהי אנך עם גיווען דאך דער

רש"י
 (יז) צרור. כמו זכור ושומר לשון הווה, עליכם לחיוב
 אותם: (יח) כי צוררים הם לכם וגו' על דבר פעור.
 שהפקירו בנותיהם ס לזנות כדי להעשותכם אחר פעור.
 וזה מופקד לא לזכר להשמד מפני רוח ע שהיתה עוודה
 ללאת מהס כדאמרין בבבא קמח (דף לח): (ט) ויהי
 אחרי המגפה וגו'. משל לרועה פ שנכנסו ואכסו לתוך
 עדרו והרגו בהם וזאו מנהו אותם ליעד מנין המורות.
 דבר אחר כשעלו ממזרים ומסרו למשה נמסרו לו
 במנין ושכשו שקרב למות ולהחזיר לאמו מפורס במנין:
 והכנסו בשבט חלל ק' לזכר ה"ל סתימה רש"י ויחזק קשיית
 וכתיב כס מסוף קמח בני ישראל אחת השמות אחר האסף אל עמך
 ישראל למלחמה מדון, ויזכר לעולם של ד"ל משה דלעס
 יודע סתימה, לכן פ"י ד"ל לזכר. וד"ל קשה סוף סוף עדיין

דעת וקנים מבעלי התוספות

(6) ויהי אחרי המגפה. לזכר הק"ל לזכור את ישראל לזכר
 אותם שפיתחו עם הכנענים ושני טעמים כתיב זה המגין
 זכר הכזיב עם המעשמות חזב צמדכ כתיב לא הזכיר המעשמות
 יפיו הפסח לה כל בני שבטים עלו למעשמות ז"ל משה שלא
 היה לזכר בניס וקראו ע"ש חמיסם סתימה טעמה מרובכ
 גושמיים כסם ולא היה לזכר כסם על למגין כתיב בני במגין שזינו
 זיהו מעשמות חזב ייבין ולזכר וגם כתיב חזב לא מהו מעשמות
 ישוב ונמטה במעשמות יפיו וטעמים שזין מעשמה בקרלה אלא
 ע"ש בני דביס כנון לזכר מעשמה סוכרין ולא עליו זכר מני
 כתיבו חלה מצבי בניו היה ונחלית בו מעשמה וכן אלצין וכן
 חזר ונפתח שם כתיב בלע מדקאמר מעשמה כתיבו מעלה שזיו
 בניס חזריו ללעז וקראו על שמו וכן נלמד עשה לו מעשמה
 לעלמו ולזכר חיו לו בניס חזריו וקראו על שמו דרכיב למזכר
 מעשמה המכירי ויש טעם שכתבו קלם שמוס כנון נמואל
 ימואל, מוטיס מוטיס, חמי אחיס, מוטיס טוטיס:

(טו) ויבדד ה' האם נאם גירעט צו משה אוי צו ואגין:
 (יז) צרור האב פינדר גאם גירעט צו משה אוי צו ואגין:
 וי"א ש"ל אגין: (יח) כי צוררים ווארם וי"א האבין אייך
 פינדר הנבלים: (יט) זייערע ווארם איש גבלי וואס
 וי"א האבין גיטראכט אונקענין אייך על דבר פעור
 האבין אייך גיטראכט זינדיגען מיט דער עבודת
 פוקדים וואס הייסט פעור ועל דבר פזבי אונ ווענין
 פזבי די טאקטער פון דעם נשיא פון מדין אחיכם
 זייער שוועטער קלובר ווייל זי"א האבין מפקיר
 גיווען זייערע טעקטער פון גנות ווענין וי"א

מלכי אלהא בעקנא הקדא אלהים צוה ישועות יעקב : ג בך צרינו נגנח בשמך נכום
 בקיד פורקנות דבית יעקב : קמינו : ד כי לא בקשתי אבטח וחרבי לא תושיעני :
 ג בדימך מעיקנא נגנח בשמך נכבש כל דקיימין עלנא : ד ארום לא בקשתי אנא רחמי וסיפיי לא תפרוק ותי :

רשי"ו
 (כ) צוה ישועות יעקב. נס עתה: (ג) נכום קמינו. כמסר יש 66 ידו ולום לום לנכום יסועס יפסב : (ג) קד-
 כמזכר: כמנר וגו'. כסל סדכר כמ"ס : נרמוס לוויכנו :

פירוש ע"ט

וועלן אלהים הקב"ה דוא פירם דאך היינט דער
 נעלביקער קלף בייא אונז וויא דאקאלס, דוא
 ביזט דאקאלס גיווען אונזר נאם אונ ביזט היינט
 אונזר נאם, דריפר קעטימ מיר דירך אזוי וויא דוא
 האמט אונז דאקאלס גיהאלפין צוה ישועות יעקב
 קעבט היינט אויך יעקב זאל גיהאלפין ווערין:
 (ג) בך צרינו נגנח מיט דיר אז דוא נועסט אונז
 העלפין וועלן מיר קענען שטמיסין אונזערע
 פיינט בשפך נכום קמיט מיט דיין נאמען, אז מיר

עיקר תוי"ט משנה פסחים פ"ז ברטנורא

ביצד צולין. שפור של רמון. ולא שחר עזים דמסקי מיה והו"ל כשל מבוטל כמים ורמון לא מפיק מים ובשפור של
 מחמת לא כדלקמן דחס מלקחו חס כלו (ה) ונללה מחמת שפור ורמוןא חמר ללי אש ולא ללי מחמת דבר אחר :
 כמין ביטול הוא זה. שמתכלתין בני מעיו לתוכו ככחמן הקדרה: תולין חוצה לו. תוחבן בשפור למעלה מפיו
 של (ב) טלה, והלכה כר"ע: ב א"ר צרוק בו'. מתניתין הסורי מחסלה והכי קמני ולא חסכלא מוקבת היא (ג)
 כשרה וא"ר לדוק בו', והלכה כרבי יצחק: נגע. הפסח:

כני אמטני דנכוס דעלכות דיריס אלהים
 ביצד צולין את הפסח מביאין שפור של רמון
 [ה] תוחבו מתוך פיו עד בית נקיבתו ונתן
 את כרעיו ואת בני מעויו לתוכו. דברי ר"י הגלילי.
 ר"ע אובר כמין ביטול הוא זה, אלא תולין חוצה
 לו: ב אין צולין את הפסח לא על השפור, ולא
 על האסכלא. א"ר צרוק מעשה ב"ג שאמר
 למבי עברו צא וצלה לנו את הפסח על האסכלא.
 נגע בחרסן של הנור יקלוף את מקומו. נמף
 מרוטבו על החרס וחזר עליו יטול את מקומו.
 דשמן נכלע כתוכו הרבה וחזותו שומן ללי מן החרס
 קלחו הסולין. רס"י
 [ה] תוחבו מתוך פיו. לפי
 שניתן חסם בשפוד נמטע כזו
 זאל יטול הפסח וזו טוב בית
 השמיטע למטב וקדייב דמט
 לרן סס, חוס' : (ג) וז"ל
 כהה פסחיים וכדכוס דפנין
 כלה יטול מעל ככסא סורי ס'
 כהה למטב: (ג) ומכ"י
 כהה יכדכוס: כעין שלנו ויס
 חלל גדול בין ביתם לבית
 ומוטן כסודי (ר"ל של כעין)
 לנכמו וזל הלכה נללס כמיר
 כעין שני כדכוס: שלין ככרי
 נונע כדכול: (ד) וז"ל נגע בחרסו בו' אמאי פני לוס

מרק ו א ביצד צולין את הפסח וויא פראט מען דעם
 קרפן פסח מביאין שפור של רמון קען
 בהיינגט אשפיו גימאכט פון מילךריום האלץ תוחבו
 מתוך פיו עד בית נקיבתו עד שטעקט דורך דעם שפיו
 פון מויל ביז צום ארט וואו די צואה גייט ארויס
 ונתן את כרעיו ואת בני מעיו לתוכו די פיס און די קיש'
 קעס לייגט ער אריין אין שעפס אונ ער האלט דעם
 שפיו איבער דעם פייער אונ בראט אים דבר בנייטי
 תלילי אזוי זאגט רבי יוסי הגלילי, רבי יעקבא זאגט
 קמין ביטול הוא זה דאס איז ווי יקאכט, די פיס מיט
 די קיש'קעס קרדין ויה אין שעפס אלא הליה חוצה ליה
 נאר די פיס מיט די קיש'קעס היינגט מען אויך אויך
 דעם שפיו פון אויסהיינג אויך דעם שעפס: ב אין
 זולין את הפסח מען נמאך גיט בראמין דעם קרפן פסח

לא על השפור גיט אויף אשפיו פון אייזין ולא על האסכלא
 אונ גיט אויף א אסכלא אקראט שיקיל, אונ אייב
 די אסכלא איז מיט לעקער פגען קען אפר רבי צרוק
 האט רבי צרוק גימאכט שפיעס עם האט גימאכט פון ביי
 רבן גמריאל שאמר לפני כבדי ער האט גימאכט צו זיין
 קנעקט סבי צא וצלה לנו את הפסח על האסכלא גיי בראט
 פון אונזערט וועגין דעם קרפן פסח אויך דער
 אסכלא. אונ די אסכלא איז גיווען גילעקערט נגע
 בחרסו של הנור א: דער קרפן פסח האט אונזערירט אן
 די ציגיל פון אויבין קלופ את מקומו זאל ער אפ שירי
 לין פון דעם קרפן פסח דעם ארט וואס האט אנה'
 געעירט אן אויבין נפח מרוטבו על החרס אז עס האט
 אראפ גירונגען פון די פעקט פון קרפן פסח אויף די
 ציגיל פון אויבין ויתר עליו דער נאך איז די פעקט

זורק את הדם. דעיקר פסח לא תכלה אלם אחי: ובמוקדשים אינו כן. ששפי' נטמא בשר וחלב קיים זורק את הדם (יא): ו' נטמא קהל. בטומאת מת שאין פסח נדחה מפני הטומאה חלה מטומאת מת (יב): יעשו בטומאה. וזמ' טמאים יהידיהם דלה פסח טהורים גופיהו בטומאה אהו מאוס כהנים שאין קרבן לצור הכה בטומאה חלוק מחזר שקרבן רובם בא בטומאה חף יהידיהם עושים בטומאה: ז ואח"כ נודע שהוא טמא.

קיים אינו זורק את הדם. בטמא החלב והבשר קיים זורק את הדם. ובמוקדשין אינו כן ולא אף ע"פ שנמא הבשר והחלב קיים זורק את הדם: ו' נטמא קהל או רובו או שהיו [ד] הכהנים טמאים והקדש מהזורים יעשו בטומאה. נטמא מיעומו הקהל. המהזורים עושים את הראשון והאחר כך עושים את השני: ז הפסח שזורק דמו וזורק כן נודע שהוא טמא, הציץ מרצה. נטמא הגוף, אין הציץ מרצה. מפני שאמרו הזויר ועושה פסח. הציץ מרצה על מומתה הדרם, ואין הציץ מרצה על מומתה הגוף. נטמא טומאת התהום, הציץ מרצה: ח נטמא שלם או רובו שורפין אותו לפני

קיים: (יג) שהם מביא לטוהרים לנזכה, כש"י וכו' וכו' ככ"ב: (יד) עיין מ"ס פ"ז וס"ט מ"ד ו"ל' כ"ט כי טומאת מת נכבד שחזקה בכבו: [ד] הכהנים עומדים. ל' וחס' נכור טמאים דעם ל' וחס' טהורים עומדים או חס' טמאקדשים טמאים שח"כ בלא כהנים וכתב הסו"ט אע"פ שכתבו לזכור ינפו בכשר כיון ולשמרי טומאת לטוהרים אטמרי בני טומאת כשר: (טו) וטמאי ל"י דמ"ל דעידר אין היום פ"כ על טומאת שנתם כדכ"כ טהול

בזמן כשר ה"ט לכתחלה אבל בדעובד מללה כו' וס' דמלול ש"ט שח"כ כשר טמא דלון ל"ז מפרט ודחה לא תעשה כו' חלל דמלול לסתיר דם לזכור, רש"י: (יד) פשטע ספי' קודם הכינות אינו סותר וכו' פ"ט דמזיר ככ"כ דעובד

טומאת התהום להם כיון שלא הכיר בה אלם בטומאה זו מעולם, ולא עוד לו בטומאה זו אחר שהקריב פסחו א"ל לעשות פסח שני, וכן זויר שזודע לו בטומאת התהום לאחר שהביא קרבנותיו (יד) ח"כ להביא קרבן טומאה ולא אמרו טומאת התהום חלה בטומאת מת ככ"כ: ח לפני הבירה. כל המקדש כולו קרוי כירה וזרופים אותו שם כדי לנישן

ועבירה אנו ער בארץ נים מאכין איין אנדער קרבן פסח אין חדש אייר נטמא הנה אויב דער נאה וויא מען האט גישפריינגט די בלוט פון קרבן פסח איין דערוואקסט גינארין אז דער בעל הבית אליין איין טמא גינארין אין הציץ מרצה איין דער ציץ נים מכפר, בארף ער מאכין אין חדש אייר איין אנד דער קרבן פסח שפני שאמרי ווייל מען האט גינאנט הגויר וישלה פסח אקויר אונ דער וואס מאכט אקרבן פסח הציץ מרצה על טומאת הדם אויב דיא בלוט פון קרבן זויר אדער די בלוט פון קרבן פסח איין טמא גינארין איין דער ציץ מכפר ואין הציץ מרצה על טומאת הנה אקער אז דער זויר אונ דער וואס מאכט דעם קרבן פסח ויי אליין וענען טמא גינארין ווען מען האט מקריב גיווען דעם קרבן, איין דער ציץ נים מכפר נטמא טומאת התהום אקער אז דער זויר אדער דער וואס מאכט דעם קרבן פסח וענען טמא גינארין ווען מען האט מקריב גיווען דעם קרבן פסח איין טמא גינארין פון אזוי אטומאא (ואס קיין מענטש האט קיין מאל נים גיוואקסט אז אויף דעם ארץ איין רא אטומאא, אונ ויי וענען דערוואקסט גינארין אז ויי וענען טמא גינארין פון די טומאה נאכדעם ווי מען האט שוין מקריב גיווען דעם קרבן פסח אדער נאכדעם וויא דער זויר האט שוין געבריינגט דיא קרבנות הציץ מרצה איין דר ציץ מכפר אויף די טומאה אונ דער בעל הבית פון קרבן פסח בארף נים בריינג' גען איין אנדער קרבן פסח אין אייר, אונ דער זויר בארף נים בריינגען איין קרבן טומאה ויהום הייסט דער אקרינד, דיא טומאה איין גלייך ווי

נדער קרבן פסח איין טמא גינארין אונ דיא חלב איין נים טמא איין זורק את הדם קאר מען נים שפריינגען דיא בלוט אויף דעם מזבח נטמא החלב תבשר קיים אקער אז די חלב איין טמא גינארין אונ דיא פלייש איין נים טמא יזרק את הדם מען מען שפריינגען דיא בלוט אויף דעם מזבח, ווייל ביי דעם קרבן פסח איין דער עיקר מען זאל האבין פלייש צו עסין ובמקדשין אונ ביי אנדערע קרבנות איין בן איין נים אזוי זאל אף על פי שנטמא הבשר נאר אפילו די פלייש איין טמא גינארין ויהלך כהן אויב די חלב איין נים טמא יזרק את הדם שפריינגט מען די בלוט אויף דעם מזבח: ו' נטמא קהל אויב אקע יודין וענען טמא גינארין פון אמת או רובו אדער דאס מערקטע מייל יודין וענען טמא גינארין אי שהיו התהום טמאים אדער דיא פהנים וענען גיווען טמא ויהלך מהרים אונ די יודין וענען גיווען טהור ועשה בטומאה זאל דער קרבן פסח גינאנט גוערין אזוי וויא מען איין טמא נטמא גינאנט טמא אויב אביסעל יודין וענען טמא גינארין מהתהום דיא וואס וענען ריין פון טומאה עושים את הראשון מאכין דעם ערשטען קרבן פסח אין ניסן ותפסאן אונ די וואס וענען טמא עושים את השני מאכין דעם אנדערען קרבן פסח אין אייר: ז הפסח שנקרב דעם מען האט גישפריינגט די בלוט פון קרבן פסח וצטרך דעם טמא פסח דער נאה איין דער וואקסט גינארין אז די פלייש אדער די בלוט איין טמא גינארין הציץ מרצה דער ציץ ודי גאלדענע בלעה וואס אדער פהן נדור טראנט אויף דעם שטערין איין מכפר אויף די

[ז] כספול. אפי' כספול. כשי"י. לומר ואין ל"ל כספול הנה כספולא וכן כספול כספול מ' הכין כספול כספול כספולא: [ח] אבר. שילא. כי"ד מחילום קומת ירכובים ויגיל ט"ו מקילום הכית בהלל בו: [ט] וחוקר. כספול. ספול. ענין כותב כשר וכו' שילא כמקום הכשר מוי' אף ע"ס כספולום כספול ענין כספול: [יט] חזן בו מוח עסקין ולי כש בו מוח הו' מוסר כמי' דענין כספול. וכו' וכו': [יא] ולפנים כלפנים. הו' כספול טלול נעשה כגון הפנף ומחן סר"ע: [כ] וכו' ק"ל כספול ולפניהם כספול כתיב. סר"ע:

הנחל כשור הגדול רחסי נכסים כספול שקורין עינור"ס גלפ"ו ככרשא כף הכחף וסאר מסופים כגון חנוך הארזן וספולו ההוה והלפנות הקטנות כספול הסדרה הואיל וכשור הגדול נחלסים ע"י שליקה ויכלו נגדי הרך לני:

השובר את העצם בפסח המזוהר. ה"ו לוקה מ'. אבל המותר [ז] במזוהר והשובר בטמא אינו לוקה **אהל הארבעים:** יב [ח] אבר שיצא מקצה חותך עד שמגיע לעצם. וקולף עד שמגיע לפרק [ט] וחותך. ובמקורשין קוצץ בקופיץ. שאין בו משום שבירת העצם. מן האגף [י] ולפניהם כלפנים החלונות ועובי החומה כלפנים: יג שתי חבורות שהיו אוכלות בבית אחד. אלו הופכין את פניהם הילך ואוכלין. ואלו מטפה וכל לאו שאין בו מטפה אין לוקין עליו: והשובר בטמא וכו'. דכתיב ואלס לא תסבירו בו ככשר מזוהר על שבירת עצם ואינו מזוהר על שבירת עצם כפסול: יב אבר. מן הפסח: שיצא מקצרו. מוח למחילתו ותרין לחתוך את היואל דכתיב וכשר כשדה ערפה לא תחכלו ודרשין כיה כל כשר שילא כשדה כלומר שילא מוח מחילתו כגון קדש' שילא מוח לעזרה וקדש' קלי' שילא מוח לירושל' אותו כשר היואל ערפה הוא ולא תחכלו: חותך. את הכשר היואל סביב עד שמגיע לעצם: וקולף. את הכשר שלא יאל להוך: עד שמגיע לפרק. שמתחכרום סס כ' עלמות ואוכל את הכשר שקוף שרי לא יאל וחותר את הפרק ומשליך כל העצם (וט' שילא מקצתו: ובמקורשין. כשאר קדשים מוח הפסח: קוצץ בקופיץ. אותו מקלה החכם שילא וכספול אינו יכול לעשות כן מפני שהו' מזוהר על שבירת עצם מן האגף ולפניהם כלפנים. אף קרי כל חוקר הכנת הולמות שהוא חופף וטוק סס ככסוגרים דהיינו מטפת הפנימי של עובי הפסח עד מקום הנקישה: מן האגף ולפניהם. דהיינו מוך העיר ממס: כלפנים. ואוכלים סס קדשים קלים: מן האגף ולחוץ. דהיינו ממקום הנקישה ולחוץ כלחוץ: החלונות. כשמותות ירושלים (כ) ועובי רחם החומה כגנה כלפנים: יג שתי חבורות שהיו אוכלות. פסח אחד: אלו הופכין פניהם הילך וכו'. ולפניהם כספול חבור' לן פסח אחד לא ירכפס לן דרחמנא אחר על בבתי' אחר ויכלו אותו דלשטע טל

דיא גילדער פון דיא פלינגל, אונ ריא וויקע ביינרלעך, נוייל אז קען קאהט זייא ישארק קען קען זייא פון אנרויסין אקס אויך. עסין, זאל קען זייא פון אייניגע ציג, עסין גיבראמין צום קרבן פסח השביר את העצם בפסח החתור אז קען צו קרעכט אביין פון אקרבען פסח וואס ער איז ריין פון מוקצה הרי הו' לוקה איינעם שלאגט קען איהם פערציג מלקות: יב אבר שיצא מקצה אנליר פון קאפ פלייש פון אקרבען פסח וואס איז ריין פון מוקצה אונ קאהט איהם גיט אויף גיגעסין דיא ערשטע נאכט פסח. אדער השובר כספול ער צו קרעכט אביין פון אקרבען פסח וואס איז טמא אינו לוקה את הארבעים שלאגט קען איהם גיט פערציג מלקות: יב אבר שיצא מקצה אנליר פון אקרבען פסח ווס אביכול פון אים איז ארויס גינאג' גען פון די שקאט ירושלים (ועתוי"ט) איז די שטיק גליד גיווארן פסול, אונ קען דיאר איהר אפ שניידן, קען טאר דאך אקער גיט צו קרעכין דעם ביין חיפה שנייט ער אין דיא פלייש עד שמגיע לנגס בו ער קומט צום ביין, אונ אזוי שנייט ער ארום אונ ארום דעם ביין וקולף אונ ער שיילט אפ דיא פלייש פון ביין עד שמגיע לפרק בו ער קומט צום גליד חיפה אונ ער שנייט אפ, דיא פלייש קען ער עסין אזוי גענאנצין ביין קיט דיא פלייש וואס איז ארויס גינאגען פון ירושלים פאר קרעכט, דיא פלייש אונ בייא אנדערס הייליגע קרבנות אז אהאלקער גליד איז ארויס גינאנצען

פון ירושלים קוצץ בקופיץ האקט ער איבער סיס אהאק די פלייש מיט דעם ביין שאין בו משום שבירת עצם נוייל ביי אנדערע קרשים איז דאך גיטאדער איסור צו קרעכען אביין מן האגף ולפניהם זייא פון אקס (אוסאקעס) וואס די מיר קלאפט אויף זיי, אונ אין די אוסאקעס איז אים געשניטן ווי די נקעב פון די מיר איז מיר יאל אריין געין אין אוסאק. אונ דער ארט וואס די מיר גייט אין אים אריין ווערט גע' רופן אגף, זאגט די משנה אז דיא מיר איז אפין ווערט דער ארט גערעכניט וויא אינווייניג ווי אין שטוב אונ ביי די מווערין פון ירושלים איז אויך אזוי גיווען דאס איז מן האגף ולפניהם פון אגף אינווייניג גיט אין שטוב אריין ואדער אין שקאט ירושלים אריין גלפנים איז ווי אינווייניג ווי אין שטוב אדער ווי אין שקאט ירושלים מן האגף ולחץ פון אגף (פון דעם ארט וואס דיא מיר קומט צו) אויסקווייניג צו גליד איז ווי אויסקווייניג גלמות וגיבויחאד די פערקס' קער אין די מויער וואס ארום ירושלים אונ די נקעב פון די מויער פון אויבין גלפנים איז גלייך וויא אין ירושלים: יג שתי חבורות שהיו אוכלות בבית אחד צוויי קאמפאנעס קערן אום זייער פנים אין דעם זייט אונ פסח אין איין שטוב קען האט צו טיילט דעם קרבן פסח אינ געדער קאמפאנע האט גינאנצען אהאלקין קרבן פסח צו ויך אלו הפכין את פניהם הילך ואוכלין די קאמפאנע קערן אום זייער פנים אין דעם זייט אונ עסין פון קרבן פסח ואלו הפכין את פניהם הילך ואוכלין אונ די קערין אום זייער פנים אין דעם זייט אונ

מקטנותו כן קוראים לירב הונא: מ"ט כי אמרי לך הניב אפוריא יתבת. ולא ישנת ע"ג קרקע ולא ע"ג ספסל ולהכי בעו ליה שלא היה מנהגם כך ותמיה ליה: כל מה שיאמר לך בעל הבית עשה. מתניתא היא במסכת דרך ארץ במפרק בן עזאי: מפרסבין לקמן. מלקבל דבריו עד שיפליג בו ואין מפרסבין לגדול, שכן במלכיס שמארו לאכרהם כן תעשה ולא סירבו בו וללוס אמרו כי ברחוב נליו עד ויפטר בס מחא: כללה

ואין מסרבין לגדול. אמאי ריפיד אפוריא לא טייך לעיבד פסיוס דאין מסרבין דישיבם פוריא דבר מסרבין ושכרה סול ולא הוה לו לעבד מי ללו מסבוי כל מה שיאמר בעל הבית עשה: כ"ו. פירש ר"מ וכלו מקלם מן כנסת סדרן בני ארץ למחלו ובכרו סדילא פי' שבו לחסד אמריבין ולא מלאן אל תקבלו רק שלשם טובלים אל סססח ואין מרסס למסבין עד שיפליג: כלל אלל פסיוס ששכסה לא סבל סיו מוקובי

אני מ"ט כי אמרו לך הניב אפוריא יתבת א"ל כל מה שיאמר לך בעל הבית עשה חוץ מצא מ"ט כי יהבו לך כסא קבלת בחדר זימנא א"ל מסרבין לקמן ואין מסרבין לגדול מ"ט אשתיתיה בתרי זימנא א"ל רחניא השותה כוסו בבת אחת הרי זה גרגרן שנים דרך ארץ שלש' מנסי הרוח מ"ט לא אהדרת אפך א"ל כללה הופכת פניה תנן. רבי ישמעאל ברבי יוסי איקלע לבי ר"ש ברבי יוסי בן לקוניא יהבו ליה כסא קבלה בחדר זמנא ושתייה בחדר זמנא אמרי ליה לא סבר לה מר השותה כוסו בבת אחת הרי זה גרגרן אמר להו לא אמרו בכוסין קמן וייגן מתוק וכרסיי רחבה. אמר רב הונא בני חבורה נכנסין בג' ויוצאין אפוי' כאחד. אמר רבה

בגנבין: בג' כ"ו. פירש ר"מ חסור' פנמנו על סססח וכלו מקלם מן כנסת סדרן בני ארץ למחלו ובכרו סדילא פי' שבו לחסד אמריבין ולא מלאן אל תקבלו רק שלשם טובלים אל סססח ואין מרסס למסבין עד שיפליג: כלל אלל פסיוס ששכסה לא סבל סיו מוקובי

צו רב הונא מאי פסקא אשתיתיה בתרי זימני פאר וואס האקסמו גימרונקען דעם פוס אין צוויי קאהל אפר לוי האם רב הונא גיזאגט צו זיי דמתיא נוארוס מיר האבין גילערונגם השותה כוסו בבת אחת הרי זה גרגרן דער מענטש וואס מרינקט אויס זיין פוס מיט איין קאהל, הייסט ער אפדעקער אזויפער שנים דוד ארץ אז ער מרינקט דעם פוס אין צוויי קאהל אזוי בארפין אלע מרינקען שלשה זימני הריה דער מענטש וואס מרינקט דעם פוס אין צוויי קאהל דער מענטש ווייזט שוין גרוסקייט אז ער איז איירעלער פון אלע מענטשן, ער קען גיט אויס מרינקען דעם פוס מיט איין קאהל און גיט מיט צוויי קאהל, נאר מיט דריי קאהל, האבין זיין נאך גיזאגט צו רב הונא מאי פסקא לא אהדרת אפך ווען רוא האקט געמרינקען פאר וואס האקסמו גיט אונקע געקערט דיין פנים אויף אזויט אפר לוי האם רב הונא גיזאגט צו זיי כללה הופכת פניה תנן מיר האבין גילערונגם אפלה עקרת אונקע איהר פנים אויף אזויט ווען זיא עקט, אקער גיט איין אנדעקער רבי ישמעאל ברבי יוסי איקלע לבי רבי ישמעאל ברבי יוסי בן לקוניא רבי ישמעאל ברבי יוסי אקאהל גיזאגט בייא רבי שמעון ברבי יוסי בן לקוניא הני ליה פסא האם קען גיגעבין צו רבי ישמעאל אנלאו וויין קבלתי גמז זימנא ושתייה גמז זימנא באלד ווי קען הט אים ניגעבין די גלאז וויין האט ער זיא שוין צו גינגקען און האט מיט איין קאהל אים געמרינקען אפר לוי האבין זיין גיזאגט צו רבי ישמעאל אפר לוי האט מיט און גיזאגט צו רבי ישמעאל גיזאגט צו זיי לא אפר בכוסף קמן וייגן מתוק וברסיי רחבה דער רין איז גיט גיזאגט

גיזאגט ער וויל נישט ביו קען זאל איהם בעמין נאך אקאהל און ער האט אויס געמרינקען דעם פוס אין צוויי קאהל ער האט געמרינקען דעם פוס ביו העלפם און האט זיך אפגערוהט און האט איהם געמרינקען ביו נאר ולא אהדר אפיה און ער האט גיט אונקע געקערט פנים ווען ער האט געמרינקען, נאר ער האט געמרינקען גענין זיין אפר לוי מאי פסקא קריה לך רב הונא האבין זיין גיזאגט צו רב הונא פאר וואס האקסמו דיר גערופין רב הונא, רוא האקט דיר געדארפט רופין הונא, גיט זאגן אויף זיך אליין דעם נוארם רב אפר לוי בעל השם איי האם רב הונא גיזאגט צו זיין מיין נאקען איז אזוי רב הונא ווען איה ביו נאך גיזאגט אקאהל האט קען סיה גערופין רב הונא, האבין זיין נאך גיזאגט צו רב הונא מאי פסקא פי אמרי לך גיית אשתיה יתבת פאר וואס אז קען האט גיזאגט צו רב הונא זאלקס דיר ווען אויפן איהם האקסמו דיר פאלד גיזעצם אפר לוי האט רב הונא גיזאגט צו זיין דער רין איז כל מה שיאמר לך בעל הבית עשה דין פנא אלע וואס דער בעל הבית וועט דיר זאגן זאלקסו קאהל, נאר אז ער זאגט צו דיר זיי ארויס פון מיין שטוב זאלקסו איהם פרדער פרענין פאר וואס ער הייסט דיר ארויס גיין, האבין זיין נאך גיזאגט צו רב הונא מאי פסקא פי יתב לך כסא קבלתי גמז זימנא וזימנא אפוס האקט איהם פאלד צו גענומען, און האקט נאר גיט געדארפט פריער קען זאל ריך בארפין בעמין נאך אקאהל אפר לוי האט רב הונא גיזאגט צו זיי מסרבין לקמן וזין מסרבין לגדול אז אקליינער ואפראקט ערן מענטש גיט עפעס דארף קען זיך לאזין בעמין, אקער אז אפרדער מאן גיט עפעס דארף קען זיך גיט לאזין בעמין, נאר וואס ער פערלאנגט דארף קען פאלד קאהל, האבין זיין נאך גיזאגט

הספר חסידים סימן קכה קכט.

מעשה כהניו יעקב בני יקר ססוס מכבר בוקנו לפני סלכו
סקדס וכסחי סקבל סלכוס לפני סעלן לו לפני סלכוס
לו הולן ספסלו וסוסלו עלי סני סס ככספוס ולפי ככחוס
וכחכוס סלסלו סלסלו סס סלסלו ולפי סלסלו סלסלו
ככבר לה ס' ססוקי, סלסל סוקס סלסלו לסלסלו סלסלו סלסלו
לקוס סלסלו סלסלו סלסלו סלסלו סלסלו סלסלו סלסלו
מסס סלסלו סלסלו סלסלו סלסלו סלסלו סלסלו סלסלו
לפני ככלו סלסלו סלסלו סלסלו סלסלו סלסלו סלסלו
ספסס לכל סלסלו ס' :

הרסב"ס הלכות תפלה פרק יא.
(א) בתי כנסיות ובתי מדרשות אין נוהגים בהן קלות
ראש כגון שחוק והיחיל ושיחה בטלה ואין אוכלין
בהן ואין שותין בהן ואין נאותין בהן ואין מטילין בהן
ואין נכנסין בהן בחמה סמני החמה ובגשמים סמני
הגשמים, (ב) כוכבים ותלמידיהם מותרין לאכול ולשתות
בהן כדוחק; (ג) ואין מחשבין בהן חשבונות אלא א"כ
היו חשבונות של מצוה כגון קופה של צדקה ופדיון
רבים וכיוצא בהן, ואין מספידין בהן אלא הספר של
רבים כגון שוהיה שם הספר גדולי חכמי אותה העיר
שכל העם מתקבצין ובאין בגללם :

(א) קב"י כנסיות ובתי מדרשות אין נוהגין בהן קלות ראש
אין שוה"ל"ן אונ אין קב"י מדרשים קאר קען
גים קארן אונ"ה"ר"ע זאכ"ן גען שחוק וחיחול ושיחה
בטלה קען קאר גים לאכ"ן אונ קען קאר גים לאכ"ן
אפילו אין דר גיטל אונ קען קאר גים שפאצירעניג
אכילן קען אונ קען קאר גים, עס"ן אין גיטל וצ"ן שוה"ן
קען אונ קען קאר גים מרינקען אין גיטל וצ"ן נאותין
קען אונ קען קאר גים זיך צירען אין זיך וצ"ן ספידן
קען אונ קען קאר גים גיין צירען אין גיין שפאצירעניג
אין גיטל וצ"ן נכנסין בהן בחמה סמני החמה ובגשמים סמני
הגשמים אונ קען קאר גים אכ"ן גיין אין אשוהל
אונ גים אין הבית הקדרש קען נאל זיך אפ"ן
קיהלען זוכמער פון רי היץ אדער נען עס כעניג
קאר קען גים אכ"ן גיין אין אשוהל אונ גים אין
אבית הקדרש נוארמין גיין עס נעמע אויפקערין
דער כעניג וחקים וקלמדיקס סתרין לאכול ולשתות בהן
סדחק אדער ריא לזכרים מיט זייערע קלמדיקס
נואס לערענען אין בית הקדרש אדער אין שוהל
קענין זיך דארמין עס"ן אויב זי האב"ן קיין אדער
ארט וואו צו עס"ן; (ב) וצ"ן מחשבין בהן חשבונות אלא
אם כן היי חשבונות של מצוה אין אשוהל אונ אין אבית
הקדרש קאר קען גים רעכענען געלם זאכ"ן.
סיידן דער רעכענונג אין וועגן אפצוה"ן גיטל קופה
של צדקה דיינו קען רעכענען צדקה געלם וואס
קען האט גענומען פון בעלי בתיים אונ וואס קען
דארף געב"ן צו ארעמע ליים פדיון שבים אדער
קען האט צו זאמען גענומען געלם אויס צו לייזן
געפאנגענע, רעכונט קען וויפיל געלם קען דארף
פון זייערסטווענין וצ"א קען אונ נאך אעלבע
רעכענונגס קען קען רעכענען אין שוהל אדער
אין בית הקדרש וצ"ן מספידן קען אונ קען קאר גים

מקשה רב"נו יעקב ב"ר יקר שיהי כבוד בוקנו לפני הארון
הקדש דער רב"נו יעקב ב"ר יקר האט מיט
זיין קאר אפגיקערט פאר דעם ארון הקדש וכסחי
הקהל הולכים לפני הקדש או לפני השלשון און אז רי יודין
האב"ן ויראפמ גיין פאר דעם סלסל אדער פאר דעם
קדרה או תימן מנעלי האט ער אויסקאן רי שיה אונ
אין גיטלען קארונים וואס איז עני גים ככספוס וצ"ן
בכחוס ויבכחוס אונ ער האט גיזאנט איה ב"ן ארעם,
זי גייען זיך אויפלייזן מיט געלם אונ איה גיין קיה
אויפלייזן מיט גייעט אונ מיט רחמנות נקמא חס
בשלוס וצ"ן כס"י זי גייען מיט דאס זייערע אונ איה
גיין מיט דאס מיניגע וכו' היט הקהל אחרי אונ אזוי ווי
ער האט גיטאן אזויא האב"ן אלע גיטאן, שלמה
הקדש האט גיזאנט ככד את ה' מיונה ר"ו זאלקס געב"ן
קבדו צוזאנט פון דיין פארקענין איה קינה אריב לשמור
כספ חתך אזוי וויא רי קויפסט זאקאסין צו היטען
דיינע זילבער אונ אנאר ר"ש לך לקנות אריב נאח להצנע
כספך ויפילין אזוי דארקסמו קויפ"ן זאקאסין אשיי"ן
געס צוא בעהאלקסין אינזוייניג דיינע כפרים אונ
דיינע קפלין ככד ה' מיונה כספ שהנאך רי זאלקס געב"ן
ככד צוא נאח פון ריא זאכ"ן וואס נאח האט דיר
געשייקט יש לך קול ערב סגד לתתפל אויב רי האסט
אזייע אונ אשייעקען איז אפצוה"ן זאלקס
דאוונען פארן עסד ה' אלי וצ"א דאס איז כ"יין נאח
אונ איה נעל אים באשיינען, דאס מיניג קען אפצוה"ן
לפני מצות רי זאלקס מאכ"ן פאר נאח שיינע מצות
אצרוג נאח ואלק נאח וסוכה נאח ופילת נאח אשייעקס
אצרוג אשייעקס לולב אשייעקע סוכה אשייעקס
טלית בן משה לכל תפוצת' אונ אזוי זאלקסו כאכ"ן צו
אלע מצות פון נאח, אלע מצות זאל"ן זיין שיינע :

זאגן אהספר אין אשוהל אונ גים אין אבית הקדרש
פאר קיל קענטשין ווענין גען שיהיה שם הספר גדולי
גם איז גישקארב"ן אייער פון ריא גרעסע קענטשין
האב"ן זיך פאראמקילט אין שוהל אדער אין בית
דעם הספר אין שוהל אדער אין בית הקדרש :

י"ן ואם גרש והלך הנעל למדינה אחרת תגלה צו לכתחלה: דה כתב לשום מלכות אחרת. אם היה צבבל וכתב למשכון שנות מלכות אחרת. שאין להם מלכות במקום כתיבת הגט

פ"ו: [ג] אחר כ"ו. כלומר ואפי' כיומו שכתב ונמסר והלכך ליש למסך אהכס א"כ עם סומניו מנעום בתיבתן וזמן גניעין כדסריכין ח"טין שגמלין פמ"ה, תוי"ט ופ"ט: [ג] מ"ד. דהו ששעתי'ן אחרת ס"ה פמ"ט דמונכס עכשיו ולפיכך הנקלה ככל גלויות גמ"ד ויון עמ"ד דהו סוס קמ"ג, גמ"ד: (יא) טיהלנו שגוס פמ"ט ש"אש"טו כ"ו, דש"ו:

אמרין. ואיהו גמ ישן כל שנתיהוד עמה [ג] אחר שכתבו לה: דה כתב לשום מלכות אחרת לשם מלכות [מ] מדוי לשם מלכות יין, [ג] לבנין הבית, [ס] לחורבן הבית. היה [ע] במורה וכתב במערב במערב וכתב במורה תצא מזה ומזה וצריכה ולא מזה ומזה, ואין לה לא כתובה ולא פירות ולא מונות ולא בלאות לא על זה ולא על זה. אם נמלה מזה ומזה תחזיר והולך ממור מזה ומזה. ולא זה ולא מממאין לה, ולא זה וזה זכאין לא במציאתה ולא במעשה ידיה ולא בהפרת נדריה. היתה כול ישראל נפסלת מן הכהונה. בת לוי מן המעשר. בת כהן מן התרומה. ואין יורשיו של זה יורשיו של זה יורשין כתובתה. ואם מתו אחיו

[ג] לבנין הכיס. דה"ל כיון דלה מלכותא ס"ה לא קמדי, [ס] למורכן הכיס. דלה פמ"ט בנין הכיס דע"כ כ"ו פמ"ט ויחויב"טו פ"ט דקמדי פ"ט מורכן הכיס דלעיל הו"ל ס"ה לא לריכ"ה, נמש"ל: [ע] נכוחת כ"ו. נמש"ל מ"ן א"ל"ט פמ"ט פ"טו פ"טס שמו ופמ"ט פ"ט פ"טו ופ"ט פ"טס לאו פ"טו כ"ד"ל כ"ד לפמ"ט כ"ו י"כ יתיבתו ש"ט"י כתיבי ש"ט"י ופ"טו י"ב לכו ש"ט"י כתיבי ו"ב וכתבו פ"ט ספוסמקס דספ"ט ל"ד אלל פ"טס ספוסמ"ט ספוסמ"ט: (י"ב) ויהו ס"ה א"כ קב"ט"ו דה"ל פמ"ט

לא כתיבה אונ זיא האט גיט צו געמען דיא פרוהה ולא פירות אונ גיט צו געמען דיא פירות וואס דיא מאנען האבין געגעסין פון אירע פעלדער ולא מונות אונ דיא מאנען דארפן איהר גיט געבין עסקין ולא בלאות אויב זיא האט אים צריין גיבראכט קליידער אונ זיי זענען אפ גגיזט גינארין געזעט זיא צוריק די קליידער וויא זייא זענען אלט אונ וואס זייא זענען איצט ווייניגער ווערט וויא פרער דארף קען איהר גיט בציאלען לא על זה ולא על זה גיט זיא קען מאנען פון דעם מאן אונ גיט פון דעם מאן אם נסלה מיה וסיה פחזיר אויב זיא האט גיברען פון דעם מאן אירע פון דעם מאן זאל זיא צוריק אנועק געבין ותייל ספר פ"ט וס"ה אונ דאס קינד וואס זיא האט פון אנדערען מאן איז אמקור אונ אויב דער ערשטער מאן געקמט איהר צוריק אונ זיא האט פון איהרס אקניד איז ער אויך אמקור ולא זה וזה מ"פסאין לה אויב דיא ביידע מאנען זענען פהגים אונ זיא איז גישטארבין סארען זיי זיך גיט קממא ויין צו איהר ולא זה וזה נכאין אונ דיא ביידע מאנען זענען גיט זוכה לא בציאיתת גיט וואס זיא געפינט ולא במעשי גי"ת אונ גיט וואס זיא פארדינט פון אירע האנט צופריים ולא בהפרת גי"ת אונ ביידע מאנען קענען גיט שטערין אירע גדרים ה"ת בת, ושללא נפסלת מן הבחינה אויב זיא איז אמאקטער פון אישראל אונ דיא ביידע מאנען זענען גישטארבין סאר זיא גיט גינדיקען ווערין צו אבה"ן בת לוי מן המעשר אויב זיא איז אמאקטער פון אל"וי סאר זיא גיט עסקין מעשר בת כ"ו מן התרומה אויב זיא איז אמאקטער פון אבה"ן סאר זיא גיט עסקין התרומה וזאי יורשי של זה וירשי של זה יורשין כתובתה אונ דיא יורשים פון דעם מאן אונ די יורשים פון דעם מאן רשצן גיט איהר כתובה אויב זיא איז גישטארבין וואס פ"ט

אשהי נכס ישן אמענקש קען פארין גמ"זין ויין ווייב מיט איין אלטען גמ ויבית הלל אפרין אונ בית הלל זאגן קען סאר גיט גמ"זין מיט איין אלטען גמ ויחייב גמ ישן קען היימט איין אלטער גמ כל שנתיהוד עמה אחר שכתבו לה לא זיא אונ גינען מיט ויין ווייב צו זאקען אל"וי זיא אשטוב באכדעם וויא דער גמ איז געשריבען גינארין: דה כתב לשום פליטה אחרת אין די צייט פון די גברא פלעגט קען שרייבען אין נעקאלען אונ אין גמ"זין דעם זמן ודי ראשען נאך די יאהרין פון קעניג ויפיל יאהר עם איז ווי דער קעניג קיניגט אין לאנד, אזוי וויא קען שרייבט היינט נאך דיא יאהרין פון דיא נועלט, נאנט דיא משנה אויב קען האט געשריבען אין גמ דעם יאהר פון אקעניג פון איין אנדער קדינה, גיט פון דעם קעניג פון די קדינה וואס דער גמ איז איהר געשריבען גינארין, לקושל לשום פליטה פ"ד צו דעם קעניג פון קדי, אדער ופליטת ע"ט"ט צו דעם קעניג פון דיא געצין דינער, אדער ער האט געשריבען ויפיל יאהר עם איז שוין לגבן הבית וויא דער בית המקדש איז גיבועט גינארין, אדער ליחזבו הבית ער האט געשריבען ויפיל יאהר עם איז שוין ווי דער בית המקדש איז חרוב גינארין היה בפינה אדער דער גמ איז געשריבען גינארין אין מורח גיט פון דיא נועלט וק"ב במסב אונ קען האט אין גמ געד שריבען אז ער ווערט געשריבען אין מערב גיט פון די נועלט, אדער אקערט במע"ב וק"ב בפינה דער גמ איז געשריבען גינארין אין מערב וי"ט פון די נועלט אונ אין גמ האט קען געשריבען אז ער ווערט געשריבען אין מורח וי"ט פון די נועלט אונ די אשה האט גענומען איין אנדער מאן מיט דעם גמ פ"ט וס"ה כ"ו זיא אריס גיין פון דעם מאן אונ פון דעם מאן וצריכה גמ מיה וס"ה אונ זיא דארף אנט פון דעם מאן אונ פון דעם מאן זיא לה

ונשאת כמטורה שזה גע שמער לה בעלת וזה סבור שמרסה לו אשתו סוכר. ורמכ"ס גרים ונחן גע לאים וסוכר לאשה פירוש ונחן שמעב שנתן גע לאים וסוכר לאשה חבל הוא לא עשה אלא כהיפק, ודומק הוא: אם לאלתר. כל זמן שלא

נעם קמים וסוואל וסא זקוקס לו כמו הפחמה סוי לה להמטין פד שפלה שפיו יעוטי חכמה כשרין כדי ללכת מיני ויקחם לכל סתם דלא רמיא קעיס שפחמלם נס'תלם לפניו סיסם סכאס ססיא לרם עורס נעמולם לא וזקוקס לו לימא לא נקבסם על שלם ספמיסם לביסא, נעמל: (סו) וס"פ מס קטויל' טייך דכין ששטח לשני לא מלי לסחורס דלסל סוס ימס, וייל דסעמיס דלוי סכעל סס על לבו שסוסר לסחורס וסוס קטויל' סוס': (ק) ספסל סו'. מוערל סעלם ס'ס סססמירי נקדוסס וססין ללסוסם לססוסם עמיס כמיסם סגס דלמוסם כנמ': (סו) וסכ' סר"פ סכל ספוקס כביסל ס"פ נכסול כסני עדיס סלס יסימיר

כשאת: יצא. גע מתחת יד הכעל: אינו גמ'. ואריכה גע אחר: ואם לאתר. נשאת ה"ז גע: לא כל הימנו. אין הכל כדכריו על זה הראשון להאמינו: ולאבר זכרתו של שני. נשאת דלמרינן קטויל' היה כניסה (סו) והלויס השקרות לאחר ששאת, והלכה כר"א: ב' ובלה עמו בפונדקי. ויש סס

מיד האיש ושובר מיד האשה תצא מזה ומזה וכל הדרכים האלו בה. רבי אליעזר אומר אם לאלתר יצא אין זה גמ', ואם לאחר זמן יצא גם לא כל הימנו מן הראשון לאבר זכרתו של שני. כתב לגרש את אשתו ונמלך. בש"א [ק] פסלה מן הכהונה. ובה"א אע"פ שנתנו לה על תנאי ולא נעשה התנאי לא פסלה מן הכהונה: ב' המגרש את אשתו ולנה עמו בפונדק. בש"א אינה צריכה הימנו גמ' שני. ובה"א צריכה הימנו גמ' שני. ומורים בנתגרשה מן האירוסין שאינה צריכה הימנו גמ' שני מפני שאין לבו גמ' בה. כנסה בנמ קרח תצא

טידי יחוד ויזו סס עידי ביאה, כ"ה סכרי הן הן עידי יחוד הן הן עידי ביאה (עו) ואין חלס עושה בעילת זנות והרי קדשה כביאה, וכ"ס סכרי לא אמרינן הן הן עידי ביאה עד שיראו שנבעלה: גמ' קרח. שקשרו מרובין מעדי דחקון רכנן גע מקושר ממוס כהניס קסדליס שהיו כותביס גע פחלוס לנשוחיס ומחמרמיס וכל סוי יכוליס

אלוין הייסם זיא שוין אגרושה אונ זיא סאר גיט גינעקען ווערין צו אפּהן, אונ בית הלל זאגין אף על פי שנתנו לה על תנאי אפילו דער סאן האט איהר שוין גינעקען דעם גמ' נאך דאם סאן גינען אויף אהנאי ויא נעשית התנאי אונ דער תנאי איז גיט גיטאן גינארין לא פסלה מן הכהונה האט איהר דער גמ' גיט פסול גימאכט צו גינעקען ווערין צו אפּהן, אונ אז ער האט איהר נאך גמ' גיט גינעקען דעם גמ' איז זיא דאך גיניום גיט פסול גינארין צו אפּהן: מ' המגרש את אשתו אפואן דאט גמ' זיין ווייב ולנה עמו בפונדקי דער נאך האט זיא גינעקעניג מיט איהם אין שטוב אויף בית ששאי זאגין אינה צריכה מיטט גמ' שני זיא דארף גיט פון איהם זיין אגדער גמ'. ובית הלל זאגין צריכה מיטט גמ' שני זיא דארף געקען פון איהם איין אגדער גמ' סאקער האט, ער זיא צוריק קענש גינען אין דער שטוב ווען ער האט איהר בועל גינען איסתי זיפון שנתגרשה מן תשאיין ווען זאגין בית הלל אז זיא דארף איין אגדער גמ', אז זיא איז נגמ' גינארין נאך דיא חתונה קען זיין אז ער האט איהר איצט נאך דעם גמ' בועל גינען, אונ געוויס האט ער גימיינט מיט דער געליכה איהר קענש צו זיין, דריקער דארף ער איהר געבין איין אגדער גמ' וימירס אונ בית הלל איז מודה צו בית ששאי זאגין מן הירושין אז זיא איז נגמ' גינארין נאך דיא קירושין פאר דיא חתונה, אונ נאך דעם גמ' זענען זיא גינען אלוין אין שטוב שאנה צריכה מיטט גמ' שני דארף זיא גיט פון איהם איין אגדער גמ' פסגן שאין לט גמ' ב' ווייל זיין הארץ איז גיט גינארנקט מיט איהר האט ער איהר גיניום גיט בועל גינען כנסה גמ' קרב אפואן האט גענוקען אויניב וואס זיא האט גיהאט אליירינען גמ' אן ערות וגם זענען

אגדערין, דער סאן האט גינעקען דעם שובר זיין ווייב אונ דיא ווייב האט גינעקען צום סאן דעם גמ'. אונ זיא האבין זיך גיט ארויסקענען, דער סאן האט גימיינט דער האט דעם שובר אונ דיא ווייב האט גימיינט זיא האט דעם גמ' אונ זיא האט חתונה געהאט מיט איין אגדער סאן ויא זין אונ אין אציים שפעקער האט קען געזעהן דיי חגם זיא מיד האיש ושובר מיד האשה דער סאן האלט דעם גמ' אונ דיא ווייב האלט דעם שובר פון איהר ויפח גיט אונ ארויס פון דעם סאן אונ פון דעם סאן זכל הדיקס תאלי ב' אונ אלע וועגין דאס הייסם אלע דריגין) וואס שטייען אין משנה ה זענען דא בייא איהר אויך. רבי אלעזר זאגן: לאסר זיא אויב כאלר אינדער זיא האט גינעקען אפואן האט דער ערשטער סאן גינען אז ער האט דעם גמ' זיין גמ' איז דאס קיין גמ', אונ זיא דארף איין אגדער גמ' אס לאר זין זיא אויב אין אציים שפעקער דער נאך וויא זיא האט שוין גינעקען אפואן ווייזט דער ערשטער סאן אז ער האט דעם גמ' דיי זיין גמ' איז דאס אגמ', אונ זיא דארף קיין אגדער גמ' ווארום לא כל היטת הראשו דער ערשטער סאן איז גיט כנלוויקם לאבר וכותי של שני צו פאר- לירען דעם זכות פון אגדערין סאן ווען ער האט אין דיא אשה, ווארום גמ' קען זיין דער סופר האט נוס גינעקען נאר זיא ביידע האבין זיך אן גירעם אונ האבין פאר גימען דעם שובר מיט דעם גמ' זיא זאל ארויס גיין פון אגדערין סאן, ווייל ער מינגט ער וועט זיא מענין צוריק געקען קעב לגרש את אשתו אפואן האט גישריקען אגמ' צו גמ' זיין ווייב ויפּל אונ ער האט זיך מישיב גינען ער זאל זיין גיט גמ' אונ ער איז גישטארבין, בית ששאי זאגין אפּהן מן חתונה מיט דעם שרייבין

על מה שכתוב בתורה מיטב שדהו ומיטב כרמו
 ישלם לפיכך אמרו הניזקין שמוין להם בעידיה.
 ומפני מה אמרו בעל חוב בכינונית כדי שלא
 יראה אדם לחבירו שנה נאה ודירה נאה ויאמר
 אקפוץ ואלונו כדי שאנבנו בחובי לפיכך אמרו
 אהה נועל דלת בפני לוי. כתובת אשה בבורית דברי רבי יהודה ר"מ אומר בכינונית. אמר ר"ש
 מפני מה אמרו כתובת אשה בבורית שיותר ממה שהאיש רוצה לישא האשה רוצה לינשא. ר"א
 אשה יוצאה לרצונה ושלא לרצונה והאיש אינו מוציא אלא לרצונו. מאי ר"א וכלת כי היכי דכי

יוצאת לרצונה וכו'. ע"כ בעל מגרסה: מאי דבר
 אחר. היכי הוי טעמא לכתובה למסקל בזבורי: ובי
 הימא. כלו' מלתא אחריתא קאמר ולא טעמא לזבורית

קענען פארקויפין. וועט ער גיין צו אמללה און
 וועט בארגין געלט, און וועט אים גיט באצאלין,
 וועט דער מלוה מוויין געמען פון אים די שלעכטע
 פעלד, דריבער האבין די בגנן גיזאנט דער מלוה
 זאל געמען פון ליה די מיטעלע פעלדער, וועט
 מען שוין גיט דארפין מורא האבין פאר דעם מלוה
 און גיט פאר דעם ליה, ווארום וועגן צו געמען
 אמיטעלע פעלד וועט דער מלוה גיט פארבארגין
 צום ליה געלט, און וועגן אנוועק געבין אמיטעלע
 פעלד וועט דער ליה גיט בארגין געלט פון מלוה
 כתיבת אשה בבורית אז איינער האט גיט ויין וייב
 אדער דער איניקשארגין און ויין וייב קוקט געמען
 די כתיבה פון פעלדער, געקט ויא די ערנסטע
 פעלד דברי רבי יהודה אזוי זאגט רבי יהודה רבי מאיר
 אומר בכינונית רבי מאיר זאגט ויא געקט פון דיא
 מיטעלע פעלדער אפי' רבי שמעון ספני מה אמר נתבט
 אשה בבורית רבי שמעון זאגט פאר וואס האבין די
 חקמים גיזאנט אז א אשה קוקט געמען די כתיבה
 גיט מען איר פון די ערנסטע פעלדער, מען דארף
 דאך מורא האבין טאמער וועלן די ווייבער גיט
 וועלן כהונה האבין, ווי וועלן זאגן מיר ניקען די
 מאמען נון זונקן געלט און אז עס קוקט צום אפ
 געקער די כתיבה זאל מען איין געבין די ערנסטע
 פעלדער, ערנסטער די נקרא פאר דעם דארף מען
 גיט מורא האבין שיותר ממה שהאיש רוצה לישא האשה
 רוצה לינשא ווארום נאך מער ווי אמאן וויל נעמען
 אווייב, וויל אווייב געמען אמאן דבר אחר נאך זאך
 וועל איר דיר זאגן אשה יוצאת לרצונה ושלא לרצונה
 א אשה גייט ארום פון מאן סיי זיא וויל ארום גיין
 פון אים און סיי זיא וויל גיט ארום גיין פון אים,
 ווארום אמאן קען גיין וויל אויב אפילו ווען זיא וויל
 גיט גיט ווערן וואס איז מוציא אלא לרצונה אבער
 אמאן קען גיט גיט וויל אוויב סידור ער וויל זיא
 גיט, אבער אז מען האט גענויט אמאן ער זאל
 געבין גיט וויל אוויב, איז דער גיט נאר גיין גיט,
 פרענט די נקרא פאר דבר אחר וואס איז די אנדערע
 זאך וואס רבי שמעון זאגט, וואס גיהער דאס פאר
 אטעס צו דעם דין וואס א אשה זאל געמען איר
 כתיבה פון די ערנסטע פעלדער וי' מיט טאמער
 וועקט וזאגן אז דאס איז גיט אטעס פאר וואס

אנגין אנוועק געמען בייא מענטשין וייערע פאר
 מענינים, בארגין וועלן צו מיר קומען בית דין
 און וועלן בייא מיר אנוועק געמען מיין שלעכטע
 פעלד ומימיין על מה שכתוב בתורה מיטב שדהו ומיטב
 כרמו ישלם וייא פארלאזן זיך אויף דעם וואס איז
 געשריבען אין די תורה וייא זאגן די תורה האט
 אזוי גיבאמין מען זאל באצאלען מיט דיא בעסטע
 פעלד און מיט דעם בעסטן וויינגארטן לפיך
 אפי' היינט שמוין להם כתיבת הרביען האט מען
 גיזאנט אז איינער מוהט אשאדין צו ויין חבד
 שאצט מען וויפיל דער שאדין איז ווערט, און ער
 באצאלט פאר דעם שאדין מיט וויינע בעסטע
 פעלדער וספני מה אמר בעל חוב בכינונית פאר וואס
 האט מען גיזאנט אז אבעל חוב געקט די מיטעלע
 פעלדער וגיט די בעסטע און גיט די ערנסטע,
 אויב ראובן האט פארבארגנט געלט צו שמעון,
 און שמעון באצאלט גיט דעם חוב צו ראובן גייען
 בית דין צו שמעון און געמען בייא איהם וויינע
 מיטעלע פעלדער און גיבען צו ראובן פאר וואס
 געקט מען גיט בייא שמעון די בעסטע פעלדער
 און געבין צו ראובן, ערנסטער די נקרא כפי שלא
 יראה אדם לחבירו שנה נאה ודירה נאה ויאמר אקפוץ ואלונו
 כדי שאנבנו בחובי ויירל ויירל האבין מורא טאמער
 וועט איינער זעהן בייא זיין חבד וועט ער זאגן איר וועל
 אדער אשיינע וואהנגג וועט ער זאגן איר וועל
 איהם פארבארגין געלט, טאמער וועט ער גיט
 האבין צו באצאלען, וועל איר בייא איהם אנוועק
 געמען זיין שיינע פעלד און זיין שיינע וואהנגג
 לפיך אמר בעל חוב בכינונית דריבער האט מען גיזאנט
 דר מלוה קען גיט געבן פון ליה די בעסטע פעלד
 נאר דיא מיטעלע, פרענט די נקרא אלא מפני מה
 כתיבת אויב דאס איז דער טעם וואלט דאך נאך
 בעקער וווען אז דער מלוה זאל נאר געמען פון
 די ערנסטע פעלד ווס ביי דעם ליה ערנסטער די
 נקרא אס כן אשה נועל דלת בפני לוי אויב דוא וועקט
 אזוי זאגן אז אבעל חוב זאל געמען פאר ויין חוב
 די ערנסטע וועקט דאך פארשליסען די מיר פון
 מלוה פאר דיא מענטשין וואס דארפן בארגין
 געלט, דיא מלוה וועלן גיט פארבארגין געלט,
 ער וועט מורא האבין טאמער וועט דער ליה
 האבין אשעלעכטע פעלד וואס ער וועט זיא גיט

אורייתא כמה פטנורין קיימין לאדכרא עליה לטב. אחא כ"ג ואעבר על ספקדי אורייתא אינן עובדין קטיונורין עליה לביש קמי קב"ה. יהושע כהן גדול הוה ואוקומיה מה כתיב ביה והטמן עומד על ימינו ולטענו. ומה כהאי כך כשאר בני פלמח דלא מסתבין ביקרא דמחיריהן עכ"ל. חמי מה כתיב ויהושע היה לבוש בגדים זאבים ואינם זאבים דמחיריהן עכ"ל. וזכא הוליקא דמאן דלבושו מתתקין ושלמין כהאי פלמח וזה החמר כל מאן דבעיין לזבשין דמלכין ליה היך אינן מה כתיב הכא ויהושע היה לבוש בגדים זאבים ועומד לפני המלך. מאן מלך דא מלך דממנה על גיהנם וממנה על מאן דחמי בליטין לזבשין עד דלחבי קלז ואמר הסירו הבגדים הזאבים מעלי. מהכא חיה לאסתכלא דעובדין בישין דכ"ג עבדין ליה אינן לזבשים זאבים. ויאמר אליו ראה העבדתי מעליך עונך והעבד איתך מחללות. אלזבישינה לזבשין אחרנין מתתקין דבהו אסתכל בר נש כיו יקרא דמחיריה. ת"ח כגוונא דא פנחס דלא אסתלק מעלמא עד דלחבתקנה קמיה לזבשין אחרנין דרוחא אחרני כיו לעלמא דחמי. בשעתא חדא אחפשט מחלין ואתלכש בחלין לקיימא דכתיב הגני עתו לו את בריתי שלום. עד דהוו אולי עמשא הוה תקיפא ויחבו החות ללא דחד ענרא דמדכרא. א"ר אלעזר דהוי ללא חדותא דנפשא הוה:

הלכה פסוקה

יוסף לחק

מוסר

הרשב"ם הלכות תפלה פרק יא.
 (א) היה לבית הכנסת או לבית המדרש שני פתחים לא יעשנו קפנוריא כדי שיכנס בפתח זה ויצא בפתח שכנגדו לקרב הרדף. שאסור להכנס בהן אלא לרבר מצוה: (ב) מי שצריך להכנס לבהכ"נ לקרות תינוק או אביו יכנס ויקרא כעס או יאמר שמועה ואחר כך יקרא חבירו כדי שלא יכנס בשביל חמצו בלבד. ואם אינו חבירו יאמר לתינוק מן התינוקות קיא לי הפסוק שאתה קורא בו או ישאה מעט כבהכ"נ ואח"כ שנאמר אשרי יודבי

מספר חסידים סימן קל קלא קלב.
 יאחו לדיק רכבו, ים אדם שזינו זכאי שיקבל כמקום מסלחו ללא נעבור תיקף החכמים ודמעת טיילו אשר תמיד נוכס ופתחן סף ע"ס שאין כדו זכות ומפסיק טובים מקבל סקב"ס מסלחו ופושט חסלו:
 אם ישאל אדם דבר שהיא שנה לזכורו כגון על למוד תורה או דבר אחד מחפשי שמים ופוסק את נפשו עליו היק"ס שומע מסלחו מע"ס שאין בידו מעשים טובים:
 אם ישאל אדם מלך ממך אם ידעת מהדברך נדון ידעת לפי מה ששאלה כפיין כללון חכמים אצל לל לבי דלכו כנגד יצא שהישיבה שם מעסקי המצות היא

(א) היתה לבית הכנסת או לבית המדרש שני פתחים אויב אין שוהל אדער אין בית המדרש איז גיווען צווייא סידרען לא יעשט קפנוריא זאל ער גיט מאכין דיא שוהל אדער דעם בית המדרש פאר אדורקנאנג פרי שיכנס בפתח זה ויצא בפתח שכנגדו לקרב הרדף ער זאל אריין גיין דורך איין סידר אוב ארום גיין דורך די סידר וואס גענין איבער צו דערקענען מערנין די וועג שאסור להכנס בהן אלא לרבר מצוה וקראוים מען סאר גיט אריין גיין אין אשוהל אדער אין אפית המדרש קאר וועגן אמצוה, דאמ"ל לערען אדער דאן וועגן: (ב) מי שצריך להכנס לבית הכנסת לקרות תינוק או אביו דער מענטש וואס דארף אריין גיין אין אשוהל רופין אקנדע אדער זיין חבר יגנס ויקרא מעס או יאמר שמועה ואחר כך יקרא חבירו זאל ער אריין גיין אין שוהל אוב זאל זאגן אפאר פסוקים ופון תורה אדער נביאים אדער פתובים אדער ער זאל זאגן אשטיקעל משנה אשטיקעל נקרא. נאקדעם וועט ער רופין וועמען ער דארף רופין כדי שלא יגנס בשביל חפצו לרבר ער זאל גיט האקין אריין גענאנגען אין שוהל קאר פון זינעטשוענין אליין וואס איז יתב אוב איהב ער ווייקסט גיט צו זאגן יאמר למען מן התינוקות קיא לי הפסוק שאתה קורא בו זאל ער אריין צו אקנדע פון די פסוק שאתה קורא דוא לערניקט או ישמח מעט בבית הכנסת אדער ער זאל אזוי זיין אביקעל אין שוהל אפילו גיט גירעניקט ויאמר פרי יצא נאקדעם זאל ער ארום גיין פון שוהל שהישיבה שם מן המצות ויארום ויצען אין שוהל איז אויך אמצוה שנאמר אשרי

יאחו צדיק ורבו דער צדיק זאל אייביג האלטין זיין גומען וועג יש אדם שאינו זכאי שיקבל היתקיים מסלחו עם או אקאהל דא אפענטש וואס ער איז גיט ווערש אז הקב"ה זאל אן געמען זיין הפלה אלי כפיין תיקוף תחנות קאר ווייך ער קעט זייער שמארק דמעת עיניו אשר תמיד בוכה וסחחן אוב וועגין דיא סדערין פון זיינע אויגין וואס ער ווייקט שפענדיג אוב קעט אף על פי שאין כדו זכות ומפסיק טובים אפילו ער האט קיין זכות אוב קיין מעשים טובים פון דעקומנוועגין קבל הקב"ה מסלחו ופושט חסלו קעמט הקב"ה אוב שפעלט פאר זיך זיין הפלה אוב גיט דעם מענטש וואס ער האט גיבעטן אם ישאל אדם דבר שהוא שבה לזכורו אויב אפענטש קעט בייא הקב"ה אזוי זאגן וואס דאס וועט זיין אלויב צו הקב"ה כגון על למוד תורה דהיינו ער קעט בייא הקב"ה ער זאל איהם געבין שכל צו פארשטיין די תורה. אדער ער זאל האבין צייט צו לערנען תורה. אדער איין אדער זאך וואס צו דיא תורה גיהער או דבר אחר מספצי שמים אדער ער וויל איין אנדער זאך וואס גיהער צום היקעל אוב צו דיא גשמה וישעף את נפשו עליו אוב ער פארניקט זיין גער קעט פאר הקב"ה, ער קעט מיט דעם גאנצען הארצין הקב"ה שומע מסלחו אף על פי שאין בידו מעשים טובים דערמ הקב"ה זיין הפלה אפילו ער האט קיין מעשים טובים אם ישאל אדם צוה סקד אויב אפענטש וועט פון דיר פדענין אעצה אם ידעת אויב דוא ווייקסט איהם צו געבין אעצה דהיינו דברך ישרא זאלקטו איהם פירען אין גלייבין וועג לפי מה שזא

יהוה: ותפתח הארץ את פיה
 ותבלע אתם ואת קרח במות
 העדה באכל האש את המשי
 ומאתים איש ויהיו קנס: ויבני
 קרח לאמתו: ויבני
 שמעון למשפחתם לנמואל
 משפחת הנמואלים לזמן משפחת
 הימני לזמן משפחת הימני:

י: ופתחת ארעא ית
 פוקה ובלעת יתהון ות
 קרח במותא דכנשתא
 בד אכלת אשתא ית
 מאתן וחמשין נברא
 והון לאת: ויבני קרח
 לא מתו: ויבני
 שמעון לזרעית הון
 לנמואל זרעית נמואל
 זימין זרעית זימין
 זימין זרעית זימין:

ת"א כחל ס"ט. ס: ויבני קרח.
 מנילס יד ססדרין קי:

בעל הטורים

מקום כאלה כמו סנס כלאש סחורן. כך נשאר מקום סחורן.
 ומלפן רעו למפן דלאר שריא סכרס הפחקתה שיימדו למחיים
 סמחיס ליעוה סעשיס. וסרינו סורס ישי אשכ עומד לנס עמיס:

שפתי חכמים

מס סוה סעס ולנס לא יסיו סניס מעין אהד, וסעז י"ל כיון
 ססכסיל סססוק בלשונו כמ"ס סוה סלנסוס לכן אהד סוה סס ססל
 וסלנסוס סוה סעס לו לסיקר סע"ל: ב לנורס מ"ל נס סמורס
 על סלוה כנו כנס על סנכסס כנשוה נס סריס: ג רזינו למרן
 סירן יתכן סלל מעוה סוה כחיב כל סלל כל סלרס אשכ לקרס ס"ח
 דנס סניסס נלעיס סלרן: ד מ"ל ערי מעלר כלנורס ססוקן לסס
 סקב"ס מקוס נכוס סלל סעמקו כל כך כניסנס ולל מעו:

(י) ויהיו לנס. סעסמסוס סיו לנס ולזכרון. לנס ג' כמס', ויהיו לנס,
 סורס ישי אשכ עומד לנס עמיס. סז כרקסס ונ' סיס מערשך
 לסיח לך לנס. זכו סמער מקוס נכלר לנס כניסנססס סלרן נשאר
 רש"י

הפסילו: (ו) ויהיו לנס. לזוח ב ולזכרון. (במדבר יו)
 למען אשר לא יקרב איש זר לחוק עול על הכהונה:
 (יא) ובני קרח לא מתו. (במ"ד, ססדרין ק"ו) הס היו
 כעלה תחלה, וכשעת הממולות הרהרו ג תשובה בלבם,
 לסיקר נתגדר ד להס מקוס גבוה כניסנס ויסנו סס:

פירוש לתורת אלהים

ואל יום גינעהקען צו קרינען אויף דער קהונה:
 (יא) ויבני קח אונ די קינדער פון קרח לא ישי זענען
 נים גישקארבין. רש"י שייבס וי"א זענען גינען
 פ"יער אויך אין דער עצה פון דער קריג אונ
 קשעת דער מחלוקת האבין ויי מהרהר בתשובה
 גינען דרום איז גינארין פון ויערס וועגין
 אהייד ארס אין גיהנס אונ וי"א זענען דארטין
 געקריבען ויזען אונ זענען נים געשקארבין:

על יי אויף נאם: (ו) ותפתח האם גיעפיגם די ערד
 איהר מויל ותבלע אונ ויא האם איין געשלונגען
 אוהס ניי רתן מים אבירס אונ מים קרב כמות העדה אז
 דיא עדה וואס האבין גיקריגט זענען גישקארבין
 באכיל האש אז דאס פ"יער האם פאר קריגט
 חמשים ומאתים איש ריא צוויי"א הונדערט מים פופ"
 ציג סאן ויהי לנס אונ עס איז גינען צו אצייכין
 אונ צו אוקרון אז אפסקעקער וואס איז קיין פסן

תרגום

לחמשיך מנ"ה דו"א צבאות נפש צ צב צבא צבאו צבאות רוח יהוה נשמה רנצה ארני נשמה דודר ויהוה ויהי
 יחידה רנצה יהוה היה יחידה דודר אל שם ב"ן שבעשית:

א ויאמר יהוה אליו לך שוב דרדבה מדברה דמשק
 ובאת ומשחת את חזאל למך עלי ארם: ואת
 יהוא בן נמשי תמשח למך עלי ישראל ואת
 אלישע בן שפט מאכל מחודה תמשח לנביא
 תחזיק: והיה הנמלט מחרב חזאל ימית יהוא
 נביא מחודה: וידי דישפויב סרברא דחזאל קמול יהוא
 מצורת דוד

א נאמר יי ליה אויל תוב
 לאורקה למקדרא דמשק
 ותהי ותמשח ית חזאל
 למחוי סלפא על ארם:
 ב וית יהוא בר נמשי תמשח
 למחוי סלפא על ישראל
 וית אלישע בר שפט ממישר
 קחודה תמשח למחוי
 רש"י

(ב) תמשח לנביא החתוך. א"ל כננחיתך מאחר
 שחיה מלמד קטוריה על בני:
 נביא, לך כזה הוא ענין מיניו סגולה: סחוקן. אסר סעסלס
 (ג) לך סוב לרנך. כרנן אשכ כלה סנס סוס סכדכר דמשק:
 (ד) אל דמשק ומשחת. ס"ל סוס וירכ על מיניו סגולה
 וסעלל מעשיסח מלכי יבכל ססיה סמחיס מעס: (כ) תמשח
 כספס סעמיס: (ג) וידי דישפויב סרברא דחזאל קמול יהוא

אלו הן הנחנקין. ממרא ע"פ ב"ד. שמכרז על דכרי
ב"ד הגדול שזלשכת הניזת: וזוכמי בת כדן. אף
ע"פ מהם כאים לחייבה שרפה אלך נדוים אלה כמיהה
שהיו מחייבים את בעולה שהוא כחנך כשאר הכל על אשת

כלו אמלטי דלמל דלמלו דליבה א אל

אלו הן הנחנקין [ה] המכה אביו ואמו וגונב נפש
מישראל וזקן [ג] ממרא ע"פ בית דין ונביא
השקר והמתנבא בשם ע"ג והבא על אשת איש
וזוכמי בת כהן ובעולה. המכה אביו ואמו אינן
מכסבה, שהמקלל לאחר מיתה חייב, והמכה
לאחר מיתה פטור: הגונב נפש מישראל אינו
עדי שיכניסנו [ד] לרשותו. רבי יהודה אומר
עד שיכניסנו לרשותו וישתמש בו, שנאמר

[ה] סאכה כו'. דכתיב ומכה אביו ואמו מות יומת וכל מיסה
סלמורה כחוס סחס סאיה אלה חנק, נמרה. וכן כלס
כתיב זיה סחס: [ב] מקלה. כמו ממרים סייס, רס"י:
[ג] חבורה. ולימל חס"ג דלה עיבר מכוס כתיב כמכה כהס
נפש (כמסעפ דס רוס כורס, רס"ג). ולס א"ע כמכה כהס
א"ס כמכוס ככניס (דל עס
כס חכוס) חויב מלכו ענין
לנפש רוס דסינו אכוי
נמרה. ותיסה לן דלה כתיב
נפש כהסס אלה ככורוס ולל
כזוכמי קדמי ס"ס
אמור. ונמלימל דלמי סכי
ומס אס עד סנין מרוכס
אילו חויב עד שיטעס כס
כוכוס (דל"ס לין כלן כוק)
עדת פוסין פטוסל לל סייס
חויב עד שיטעס כהן כוכוס
ני: (ה) אכל לל לל סכי ס"ל
ילק: ממקלל כסיקס, וסחוי"ט:
[ד] לרבותי. ונסתקו סחסי
ל סכל כתי הנניסי כמו סחויטו דמי ס"ד סכל סלטי

מנורה וזקן חבורה לאחר מית' (ה): עד שיכניסנו
לרשותו. דכתיב ומלל כידו ולין ידו אלה רשותו וכן הוא

לרשותו. דכתיב ומלל כידו ולין ידו אלה רשותו וכן הוא

אין יא א אלו מן הנחנקין ריא מענקמשין בארף מען
דער נוערנין הפכה אביו ואמו או איינער
שלאגט זיין פאטער אדער זיין מוטער וגינג נפש
ישראל או עד נגבת אשקנשט (וואס ער איז אידן)
זקן פריא ע"פ בית דין או איינער איז אלקין אונ אצדיק
גאר ער וייל גיט פאלגין דעם בית דין וואס זיי זענען
אין גית המקדש ונביא השקר אונ אפאלשער גביא
וחמתבא בשם ע"ג או איינער זאגט נביאות אין גאמען
פון רי עבודת גלילים וקבא על אשת איש או עד האם
מנה גיוען מיט א אשה וואס האט אפאן ווססי בת
כהן אויב ציוויא עדות ראובן אונ שמעון האבין
גיאגט אויף לוי או עד האם מנה גיוען מיט
אשאבטער פון אפיהן וואס יוא האט אפאן, האבין
גיא גיוואלט רי מוטקער פון כהן זאל מען פאר
גרענען, אונ לוי זאל מען דער נוערנין, דער נאך
זענען גיקוען איינער צוויי עדות זין אונ נפקלין
אונ האבין גיאגט צו ראובן מיט שמעון, ווי אזוי
קענט איר זאגן אז איר האט גיוען די שעה האט
לוי מנה גיוען מיט אשאבטער פון אפיהן וואס
האט אפאן, רי שעה זענט איר גאר גיוען מיט

אין יא א אלו מן הנחנקין ריא מענקמשין בארף מען
דער נוערנין הפכה אביו ואמו או איינער
שלאגט זיין פאטער אדער זיין מוטער וגינג נפש
ישראל או עד נגבת אשקנשט (וואס ער איז אידן)
זקן פריא ע"פ בית דין או איינער איז אלקין אונ אצדיק
גאר ער וייל גיט פאלגין דעם בית דין וואס זיי זענען
אין גית המקדש ונביא השקר אונ אפאלשער גביא
וחמתבא בשם ע"ג או איינער זאגט נביאות אין גאמען
פון רי עבודת גלילים וקבא על אשת איש או עד האם
מנה גיוען מיט א אשה וואס האט אפאן ווססי בת
כהן אויב ציוויא עדות ראובן אונ שמעון האבין
גיאגט אויף לוי או עד האם מנה גיוען מיט
אשאבטער פון אפיהן וואס יוא האט אפאן, האבין
גיא גיוואלט רי מוטקער פון כהן זאל מען פאר
גרענען, אונ לוי זאל מען דער נוערנין, דער נאך
זענען גיקוען איינער צוויי עדות זין אונ נפקלין
אונ האבין גיאגט צו ראובן מיט שמעון, ווי אזוי
קענט איר זאגן אז איר האט גיוען די שעה האט
לוי מנה גיוען מיט אשאבטער פון אפיהן וואס
האט אפאן, רי שעה זענט איר גאר גיוען מיט

פירוש ע"ט

הייסט דאס פיי איהם נאכט, אונ ווען ער ווערט
גיהאלפין הייסט דאס פריה עס ווערט איהם ליכד
מיג, יערער מענטש ווען ער איז אין דיא צרה
בארף ער האבין אפנה אין הקביה או ער וועט
איהם העלפין פון דיא צרה, אונ ווען ער איז
שוין פון דיא צרה גיהאלפין גיווארין בארף ער
לויבין נאט, דאס זאגט דער פסוק אין דער פריה
ווען דער מענטש ווערט גיהאלפין זאל ער זאגן
דיא חסדים וואס הקב"ה האט מיט איהם גיאקה
אונ בייא נאכט ווען ער איז אין דיא צרה זאל
ער גלויבין אין נאט או ער וועט איהם העלפין
פון דיא צרה:

אישתי איה וועל איהם זאט מאכין מיט לאנגע
יארדין, ער וועט אזוי לאנג לעבין פיו ער וועט
זאט זיין מיט זיין לעבין וזאמתי אונ איה
וועל איהם ווייזין מיין הילף, ער וועט זעהן אז צו
אלץ קען הקב"ה העלפין: (ו) פוסק שרי ליום השבת
דער באפישל איז געוונגען גיווארין אין בית
המקדש דעם טאג שבת: (ה) טוב ליהודת להימטר
לשפך עליו רער טאג שבת איז גוט מען זאל אין
איש לויבין צו הקב"ה, עס איז גוט מען זאל זינגען
צו דיין נאמען וואס ער איז דער הויבין אונ גרייטען
אויף די נאנגע וועלט: (ו) זגיד בלפר חסדד והיחיד
גלילית ווען עס איז חיו בייא אפענטש אצרה

לעלות לירושלים באים הוא וב"ד שבעירו לזה הכ"ד על פתח הר הבית שהרי זו פוגעים תחלה: תלמיד שהורה לעשות. תלמיד שלא הגיע להוראה והחלק על ב"ד שבעירו וכו' וכו' הגדול ושאלו והזור לעירו

שנחזקו כחן בעמין אחר כו' וכחן סכ"מ כראה שהיה פסוק אל שמון חוקן (ויפת דינו) וקבלו לפניה כדברי רוחו כ"ד אומרים להם סבלתם פ"ד, ופי' תוי"ט: [ק] מתי"ט: ופי' הו"ה סוף פסוק ג"כ מפי הקבלה והטעם שהסורים חתקו להם כבוד כמו שחייבם העקלל אלו וזמן עתה יעשה לכבוד אלו ואלו, הכ"מ: (ד) מתי"ט: רש"י לעמיתו

הוריה כבתמלה: פמור. שאין להם לסמוך על הוראתו והסור' לא הייבא אלל מוטלל ומומחה (ד) לכ"ד כדלפנין מכי יטלל ממש ממך כמשולל שבכ"ד הכתוב מדבר: נמצא חומר קולל. חומר נמצא שבער הורה אלל"פ שלא הגיע להוראה מוסיק על ההוראה שהמרה ע"פ כ"ד היא נעשית לו קולל לטורו מן הנימחה שאם היה זקן שהגיע להוראה והמרה ע"פ בית דין היה חייב מיתה: ג האומר אין הפילין פמור. שאין זו הוראה דליל קרי בי רב הוא: חמשה מוטפות. יש הוראה אל"פ שאין דבר זו אלל להסויף על דברי סופרים' חייב.

וכך לימוד חבירי אם שמועו אומרים להם ואם לאו אלו ואלו באים לב"ד הגדול שכלשבת הגניות שמוכנו ויצאת תורה לכל ישראל, שנאמר מן המקום שהוא אשר יבחר ה'. חור לעיור ושנה ולימוד כדרך שהיה למד פמור. ואם הורה לעשות חייב. חייב ער שורה לעשות, תלמיד שהורה לעשות פמור נמצא חומר קולו: ג חומר [ט] בדברי סופרים מרבי תורה. האומר אין הפילין כרי לעבור על דברי תורה [י] פמור. חמשה מוטפות להוסיף על דברי סופרים חייב: ד [כ] אין ממיתין

שכמדרש סופרים [למטפת למטפת] (ה) למטפת כתיב הרי כאן ארבע פרשות:

בייא דעם בית דין פון לשבת הגיות, אונ, ער, איז גיקוקען צוריק אהיים, אונ, ער פסקת גיט נוי דער בית דין פון לשבת הגיות האם גיזאגט, גאר אזוי וויא ער האם פריער גילעריגט, פסקת ער צום טאן. פון דעסמוענין פסיר בארף קען איהם גיט דערקען. ווארום אפילו ער וואלט גוט פסקען בארף קען אויף גיט פריענין ביי אים אשאלה, ווייל ער איז נאך גיין מורה הוראה אונ גיין ריין, ער איז גאר אפלימיר נמצא וויסן קילו נערש גיפונען אז ער שנוערקייט מאכט אים גרינג, די עבירה נואם, ער האם גיטאן צוא פסקען גיטם וואם, ער טאר גיט פסקען, ווייל ער איז אפלימיר אונ גיט אמרת הוראה, דאם מאכט אים פמור פון צו דערקען אים פאר די עבירה נואם ער פאלגט גיט דעם בית דין פון ירושלים, ווארום די הורה שמועקט גאר פון אמרת הוראה אונ פון אדיין, אבער גיט פון אפלימיר: ג חסר דברי סופרים פדברי הורה די קצות פון די ברען ועגען שנוערקער וויא די קצות פון די הורה האירט אין תפילין גבי יעבור על דברי הורה אז דער מורה הוראה נואם אין גיקוקען פון ירושלים פון דעם גרויסן בית דין פסקת קען זאל גיט לייגן תפילין, גיט אזוי נוי אין די הורה שקייט פסיר קומט איהם גיט מיתה, ווייל דאם הייבט גיט גיפסקת אדיין, ווארום קיינער פון חדר נוייסין אויף אז קען בארף לייגן תפילין תפשה מוטפות אבער אז ער פסקת אין די תפילין זאל זיין פינג בתים תפשה על דברי סופרים צו קערין אויף די בירד פון די ברען, אונ דער בית דין פון לשבת הגיות האם גיזאגט אין תפילין בארף גאר זיין פיר בתים מיך קוקט איהם מיתה, ווייל דאם הייבט גיפסקת אדיין, ווארום אין

מיט וייער שלף אדער ער זאגט פד לפדתי אזוי האב איה גילעריגט דעם דין פון מיי רבי ופד לפתי חברי אונ אזוי האבין מייגע חברים גילעריגט דעם דין פון וייער רבי אם שמיט אויב דער בית דין פון די עברה האבין גיקערט ווי נוייסין דעם דין אימרים לים זאגין ווי נוי נוי נוייסין האם לאו אונ אויב ווי נוייסין אויף גיט אלו ואלו באים לבית דין הגדול שכלשבת הגיות שקייט יצאת הורה לכל ישראל ועגען אלע דיינים פון די ביינע ערלייא בית דין גיקוקען צו דעם גרויסן בית דין נואם ויזען אין די לשמוע וואם הייבט גיט, פון די שטוב איז ארום גינאגען דאם לערנגיט צו אלע יודין זאגער אזוי נוי עם שקייט אין פסוק מן חסדים הוויא אש' יבחר ה' פון דעם ארם נואם נאם וועט אים דער וויילין, וועט קען ערנען דעם דין מיר גיטו ושהה ללמדה גדרה שהיה למד אויב דער זמן איז גינאג גען צוריק אין זיין שקייט אונ האם גילעריגט דעם דין אזוי ווי ער האם פריער גילעריגט, אונ ער האם גיט חרקה, אונ פאלגט גיט דעם בית דין פון לשבת הגיות וואם זייא האבין גיפסקת אנדערש וויא ער זאגט, פון דעסמוענין פסיר בארף קען אים גיט ברען וואם הורה לעשות אויב ער האם גיפסקת צוא אנדערע קענשאין ווי זאלין טאן אזוי ווי ער זאגט מיך קוקט אים מיתה שזאגער ווארום עם שקייט אין פסוק והאיש אשר יגשה בדונו אונ דער קענעןש נואם וועט טאן וויילעריגט נגיש צו פאלגין דעם בית דין פון לשבת הגיות קוקט אים מיתהו איטתבי ער שיהיה לעשות עם קוקט אים אנדערש גיט מיתה סיריין ער פסקת קען זאל אזוי טאהן תלמיד שהורה לעשות אויב אפלימיר נואם ער פסקת נאך גיט אדיין ער איז נאך גיט אמרת הוראה האם גילעריגט אויף דעם בית דין פון זיין שקייט, אונ זיי ועגען גינען אין ירושלים

[ס] מקדימין. כלומר אין לנס לנסות מיהא אחרת ללא משטימין לאוטה שנמנר לם דינו של דיון. רש"י. וסחום' מיכס דלס"ק מקדימין כלומר ודלי דחס לרין להטיחם בעיניהם שכלו להמיהו בכל ודלי אכ סינך יכול לס"ס נמי נמיחם בכל מיכס שנוכל. וסמו"ס [ע] יוספלס. נלכס דס"ק חין מכסותו: לנכ כסן עס פוטלס שנס זוטלס דיון דמקסיס סכל לכסר זוטלס נלפוט לאהיו סכל נלסל זוטלס דמקו כנון שמון מוכרין מיהו וס לול סכרו בו כ"י דספסל חין לול להקסיס לו דלס"ק דמקדימין סוחס לדיון טלס ווס נלסל בלי רש"י וסכ"ט ללל סחום' סוכיחו דלס"ס סמון דיון כטולס דיון בחנך ולדכריהס ל"ל דחלל מינך פיון בליטלל דריס פקיון ויקיס וטולס ספ"ג דלל סלשין יני סלס:

לוי זאל קען דער ווערנין, דער נאך זענען ניקר קען אנדערע צוויי אדרות לרן אונד בפתליו אונד האבין זינאנט צו ראובן מיט שמעון, וויא אזויא קענט איהר זאגן אז איהר האט גיזעהן די שעה האט לוי מונה גיזוען מיט אטאקטער פון אכהן וואס האט אמאן, ריא שעה זענט איהר נאר גיזוען מיט אונד אויף איין אנדער ארט, בארף קען ראובן אונד שמעון דער ווערנין ובישלה אויב איינער האט מונה גיזוען מיט אטאקטער פון אכהן וואס ויא האט אמאן אונד עס זענען דא אדרות אונד קען האט ריא אדרות ניט גימאכט פאר לינגער, בארף קען איהר דר ווערנין שכל תומסין פקדיסן לאותח מיתה ווארום ריא אדרות וואס קען מאכט וויא פאר לינגער, בארף קען וויא הרבנן ריא זעלבדיגע מיתה וואס ויי האבין גיזואלט קען זאל זענען הרבנן וויא מוסמי בת כהן ובישלה נאר אז וייא האבין גיזואלט קען זאל הרבנן ריא טאקטער פון אכהן, קען זאל איהר פאר ברענען, אונד דעם קענמלש וואס האט מיט איהר מונה גיזוען זאל קען דער ווערנין, אונד וייא זענען גיזוארין לינגער הרבנן קען ניט ריא אדרות מיט ריא מיתה, וואס וייא האבין גיזואלט קען זאל איהר הרבנן, נאר קען הרבנן מיט די מיתה ווס ויי האבין גיזואלט קען זאל איהר הרבנן:

גלולים וואס פך אפרה צבורת פוכים אונד ער נאנט אזוי האט גיזואנט ריא אדרות גלולים אפילו כיון אז תהלה אפילו ער האט גיזואנט ריבטיג צום דין לפסא את חפסא ער איז קאמט ריא נאך וואס בארף גיין קאמא ליסטר את חפסור אונד ער איז קמטר ריא נאך וואס בארף גיין קהור פון דעקסוענין קוקט איהם מיתה גיין פיה דין, דער ווערנין איהם חבא על אשת איש אז איינער האט מונה גיזוען מיט אאשה וואס האט אמאן כיון שנקסס לישית הפעל גישאין אויב ויא איז נאר אריין גיזאנגען אין רשות פון מאן חתונה צו האבין, אויב דער חתן האט געשיקט אשלים צום פאטער פון זיין פלה זענען זיין טאקטער וואס ער האט איר שוין מקבלש גיזוען, אונד ויא זאל קוקען צו אים חתונה האבין אונד דער פאטער האט איהר גיזענין צום שליח אונד זען ויא איז גיזוען אין וועג מיט דעם שליח, האט איינער מיט איהר מונה גיזוען אף על פי שלא נבעל אפילו דער מאן האט איהר נאך גיט פועל גיזוען פריער פון דעקסוענין הבא עליה דער וואס האט מיט איהר מונה גיזוען ה"ו בחנך בארף קען איהם דער ווערנין ויחסי בת כהן אויב צווייא אדרות וראובן אונד שמעון האבין גיזואנט אויף לוי ער האט מונה גיזוען מיט אטאקטער פון אכהן וואס ויא האט אמאן האבין ויי גיזואלט די טאקטער פון כהן זאל קען פאר ברענען, אונד

ברמא סנהדרין דף פס ע"ב פנתס יום ד רש"י

כלכס ס' כלל כלי סמיון דלנח דמלכות דכריס במ המותר על דברי נביא מנא ידע דאיענש דיהב ליה אות והא מיכה דלא יהב אות אזויא קען איהם רבקה שפראפין, עגפערט ריא גברא דיהיב ליה אות דער נביא האט גיזענין אצייבין אז וייגע נביאות איז אמת, אונד פון דעס ווענין האט ער גיט גימאן וואס דער נביא האט גיזואנט, דריפקער שפראפס איהם נאט, פריענט ריא גברא ויא מיכה דלא יהיב ליה אות וויגעש דער נביא מיכה האט דאך גיט געגענין אצייבין צום סוף אהאב אויף וייגע רייד אז עס איז אמת

מנא ידע. האי גברא שזה נביא אמת שהקב"ה עונשו והלא שמה סבר שזהו נביא השקר לפיכך מותר על דבריו
 סמיון על דברי נביא דער קענמלש וואס שיינקט ריא רייד פון נביא, ריא רייד פון נביא זענען פייא איהם נאר גיט ווערט אונד ער גלויבט וייא גיט, וועט איהם נאט שפראפין ער זאל שפראפין פאר ריא צייט, פריענט ריא נקרא מנא ידע דאיענש פון ויאנען ווייס דער קענמלש אז זיין חכר איז אמת נביא אונד די רייד וואס ער זאגט האט אים נאט גיזואנט ער קען דאך זאגן טאקטער איז ער אפאלשער נביא, איז דאך אקשיא וויא

אף הקב"ה אפר לאברהם ניסיתך בכמה נסיונות ועמרת בבולן עכשיו עמוד לו בנסיון זה שלא יאמרו אין ממש בראשונים. את בנך שני בנים יש לי. את יחידך. זה יחיד לאמו וזה יחיד לאמו. אשר אהבת. תרוייהו רחימו לי. את יצחק. וכ"כ למה כרי שלא תחרף דעתו עליו. קרמו שמן

שחרי בית המקדש היה בירושלים: הנסה דבר אליך תלאה וכי היה לואהבך לנסותך בדבר שהיה תלאה לוחך ומכירת את ועריך: הנה יסרת רבים. ורית הסחית כל צאי העולם כדברים ועמה הנה כל להלחותך ולכחלק:

לדרך א"ל הנסה דבר אליך תלאה הנה יסרת עתה הבא אליך ותלא, אמר לו אני בתומי אלך

לדרך א"ל הנסה דבר אליך תלאה הנה יסרת עתה הבא אליך ותלא, אמר לו אני בתומי אלך

נעקעו רי מלחמה שלא יאכרו ראשונים אין בהם פמש קען ואל גים זאגין אויף דיר דוא בינים נאר גים שטארק נאר נוייל יענע מלחמות זענען געווען זעניו אשונאקע פאלק ריבער האקסטו זיי גיקענט איין זעמען, אבער אז דוא וועסט ביי מלחמה איין זעמען, וועלען אלע וויסען אז דוא בינים אין אמת זייער שטארק אף הקב"ה אפר לאברהם אזויא האט נאם גיזאגט צו אברהם נסיתך בנכתי נסיונות ומדת ככילן עכשיו עמיד לי ננסיונות איה האב דיה געפרובט מיט פיל פרובונג אונ דוא בינים געשטאנען ביי אלע פרובונג, איצט בעט איה דיה דוא זאלסט געשטימין ביי דעם איין פרובונג אויך שלא יאמרו אין פמש בראשונים קען זאל גים זאגין בייא יענע פרובונג ביזשו געשטאנען נוייל זיי זענען געווען קליינע זאכן, אבער אז דוא וועסט געשטימין ביי די גרויסע פרובונג איה נועליו אלע געשטימין וויסען זייער פרוקטיים אונ דיין ליכשאפט צו מיר אז בנך נאם האט גיזאגט צו אברהם דוא זאלסט געמען דיין וזהו, האט אברהם גענעפערט שני בנים יש לי איה האב צווייא זיהו, ווייס איה גים וועלדין איה זאל זעמען, האט נאם גיזאגט צו אברהם דו זאלסט געמען את יחידך דיין איינציגען וזהו, האט אברהם גיזאגט צו נאם פירע זיהו זענען איינציגען די יחיד לאמו ויה יחיד לאמו יצחק איז אריינציער ביי זיין מוסער אונ ישמעאל איז איינציגער בייא זיין מוסער, האט נאם גיזאגט צו אברהם אשר אהבך דוא זאלסט געמען זיין קינד וואס דוא האקט איהם ליב, האט אברהם גיזאגט צו נאם תרוייהו רחימו לי פירע קינדער זענען ביי מיר ליב, האט נאם גיזאגט צו אברהם דוא זאלסט געמען את יצחק דיין וזהו יצחק פרענט דוא נאם ריב כל מה צו וואס איז געווען אזויא פיל בייך, פאר וואס האט נאם באלד גים גיזאגט צו אברהם געם דיין וזהו

יצחק, ענפערט דיא נארא בדי שלא תחרוף דעתו עלי אברהם זאל גים פארמישט אונ פארמוולט ווערין, אז נאם וואלט פלוצלונג גיזאגט צו אברהם געם דיין וזהו יצחק אונ בריינג איהם פאר אברהם עולה וואלט אברהם דערשארקין גיזאגין דריבער האט נאם פריער מיט איהם גירעט ביסלאבאוויי וועגן זיינע קינדער ביי קען איז געקוקען צווא זאגין איהם אז קען מינימם זיין וזהו יצחק קרמי שון לך דער שון איז געקוקען צו אברהם נוען ער איז געווען אין וועג אפר ליב דער שון האט גיזאגט צו אברהם הנסה דבר אליך מיד גיזאגין הנה יסרת רבים וזהו חזק נאם גיזאגט צו אברהם פארמישט אונ פארמוולט קייטו מיד דו פלענעסט דאך שטראפין פיל מענטשן אונ דוא קענענען וואס זייערע הענט זענען כחו איז געווען שוואך אין דער אמונה פלענעסטו זייא שטארקען, זיינע בייך פלעגן אויפשטעלן דיא געשטראכעלטע מענטשין כי אמת האב אלד ואלא איצט אז די וואך איז געקוקען צו דיר, דו זאלסט דיה שטארקען אין די אמונה ביזשו מיד גיזאגין זי אפר לי האט אברהם גיזאגט צו דעם שון איז ביימי אנה איה וועל גיין מיט מיין גאנצקייט, איה וויל נאר גים פראקטיין וועגין דיא בייך פון נאם נאר וואס נאם הייסט מיר מאהן דאס מזה איה אפר לי האט דער שון גיזאגט צו אברהם הלא יאחד ככלהך דיין מורה איז דיין ארעשקיים, דיא מורה וואס דוא האקט צווא פרעגין בייא הקב"ה אויף דעם פרובונג, דאס איז אנארעשקיים אפר לי האט אברהם גיזאגט צום שון זכר נא מי הוא נקי אבך גע" דייןק נאר אויב דוא האקט אקאהל געווען דער מענאש וואס איז דיין פון עבירות זאל ווערין פאר לארין, דריבער איז געוויס אז נאם מינימם גים ער זאל אונז אויב מיט יצחק פארליבען פון דער וועלט דריבער וועל איה גיין ווייטער מיין וועג

דער שון האט געזאגט צו אברהם דוא פלענעסט שטראפען פיל מענטשין פאר וואס זייא דינען עבירה וזה אונ דוא פלענעסט זייא זאגען אז נאם איז זייער גוט אונ האט רחמנות אויף אלע בשעפעניש, איצט אז דו וויסט שעקען דיין וזהו יצחק וועלען אלע מענטשען זאגען מיר זעהן דאך אז זיינע בייך זענען ליגען, אז צווא דיר איז געבאנען געווארען אזוונג צו הונדערט יאהר אונ מיר איז איינער ביי זיין מוסער, זאנט נאם צו דיר דוא זאלסט איהם שעקען, דאס איז דאך אנרויסער אנדערבארעמקיים ואכרוחו, אונ צו וועמען טוהסט דאס נאם צו דיר וואס דו בינס זיין בעסער נאסער טריינד אונ נאר איינער אויף דער וועלט דעם וואס דו גלייבסט אין איהם, פאר וואס ביזשו מיד געווארען צו זיינען די אלע בייך פאר נאם א קס ועם זיין אחילול השם, געוויס וואלט נאם חרפה האבען פון זיינע בייך אונ וואלט דיר מיטשען פירען דיין וזהו יצחק צוריק אפיים והקברים ארוכים וכו' בקיצור.

לדעתו יעלני כע ושמאל נקי סוף כזה הדבר ולא ימשך לך סעון כי
 השתם ככשרים :
 אמר הפסח סן עלם פוסק וכנחה לכל מלך אכל יבא חללך
 לכתום וסוף' לשונך משני סעמים א' אכל חלל מלך מלך
 פסוק ולא יסוף כך חסל, ועוד כי כזה הפסוק מבטלך כי סוגלך
 יתקוב כלבבו ודלי וס סוף לומר יעלני סופם ויבנה דמך
 ויפסס דבר אחר אכל אכר יבא יבא :
 אמילו כותל אחר מסנה בונה החדש ש בצד הישן ואח"כ
 שלא נטו כותליו ליפול, אבל אם חרבו וסודותיו או שנטו

שהן שוממין בקדושתן הן עומדין, וכשמ שנוהגין בהן
 כבוד ביישובו כן נוהגין בהן בתרכנם הוי סמכוהו ורבוין
 שאין סככדים אותם ואין סרכיזים אותם, על: בתם
 עשבים תולשין אותן ומנתיח אותן במקומן כדי שיראו
 אותן העם ותעור רוחם ויבגוה: (ב) אין סותרין כותבין
 כדי לבנות אחר במקומו או במקום אחר, אבל לבנות
 אחר ואח"כ סותרין זה שמא יארע להם אונס ולא יבגו
 סותר את הישן: (ג) בד"א שלא חרבו וסודותיו או
 שלא נטו כותליו לבנות סותרין אותו ומתחילין לבנות

אע"פ פון אזוי אקענקש ולא תצלה בדבר אונ דוא
 וועקס סארה. וויא זיין עצה אונ דוא וועקס גיט
 באגליקען זגל ביי בן פתחד איתו ואחר לו לדעתו יעצני רע
 אונ דורך דעם וועקסו אים חושד זיין אונ וועקס
 זאגין ווילענדני האט ער מיר גיגעפן אשלעקבע
 עצה השטא נני הוא בוח הדבר אונ סאקער איז ער
 זיין פון דיא זאך, ער האט גיט געמיינט דיר צוא
 געבין אשלעקבע עצה, ער האט געמיינט גיט
 נאר עם איז אליין גיווארין שלעקב וואו תישב לך
 הגון כי השתם בפסדים וועט דאך אויף דיר גירעכונט
 ווערין אעבירה ווייל דו האקסט חושד גיווען אערך
 ליגען מאן אפר סהקס הן עצה סוכה וכוונת לכל אדם אשר
 יבא זאגל ליתעצן ואמיל לשאגיד דער חקס זאגט
 אקענקש דארף געבין אנושע עצה ארבעטיגע צו
 יעכער קענקש וואס וועט קומען פרעגין ביי אים
 אע"פ, אפילו דער קענקש איז בייגער אשונא פון
 דעקסווענין זאלקסו אים געבין אנושע עצה ארבע"ר
 סיגע משני פסמים וועגין צוויי מעמים זאלקסו דאס
 קאן א' אשר מצא מדין פסמים ולא יתח בך השם איין טעם
 איז דו זאלקסו קאן דעם ווילען פון נאם, וועקסו
 קיין זינד האבין, נאם וויל קען זאל געבין צו יעכער
 קענקש אנושע עצה א אמתה ועוד כי ביה התקם
 כשזאגך נאך אטעם איז אז דוא וועקס געבין זיין
 שונא א אמתה עצה אנושע וועקסו דורך דעם גע"ר
 קען אנקוקה פון זיין שונא כי שונאך תישב כלבבו ודיא
 זה שונא איתו ולא יעצני סוכה וגיט דעךך וישאל דבר אחר
 אשר יתה לו לסתול ווארום זיין שונא וועט געוויס
 סראקבין אין זיין הארצין אויף דיר דער קענקש
 איז דאך סוין שונא געוויס האט ער מיר אנושע
 עצה גיט גיגעבין, וועט ער זיין עצה אנושק לאיין
 אונ וועט סארה אנערש אונ דאס וועט שוין זיין
 פאר איהם גענוג שלעקבם :

השמותי את מקדשכם ווארום עם שמיים אין פסוק
 נאם האט גיזאנט איה וועל וויקט מאכין אייער
 הייליגקייט אף על פי שהן שוממין בקדושתן הן עומדים
 אפילו זיין זענען וויקט פון דעקסווענין זענען
 זיין אין זייער הייליגקייט וישם שנוהגין בהן כבוד
 לשאגן פון יתנים בהן כבודן אונ דעם זעלביגען כבוד
 וואס קען האט גיגעבין דיא שוהלען אונ דיא פתי
 סדרשים ווען קען האט אין זיין געדאווינט אונ
 גילערניט, דעם זעלביגען כבוד דארף קען זיין
 היינט געבין אפילו זיי זענען שוין חרוב אונ וויקט
 געווארין הוי סמכוהו וריבין אויסקער אויסקערין אונ
 געשפריעצן שאין סככדין איתו זאן סרכיזין איתו דיא
 שוהלען אונ דיא פתי סדרשים וואס זענען חרוב
 געווארין דארף קען גיט אויסקערין אונ קען דארף
 זיין גיט בעשפרימטצען עלו בהן עשבים חיליין איתו
 ופתיחן איתו פסקין אויב עם וואקסט אין זיין גראו
 בייקט קען אויס די גראו אונ קען לאזט זיי דארט
 ליגען כדי שיראו איתו חקס ותעור חקס ויבנהו דיא
 קענקשין פון שקאם וועלין זעהן דיא גראו וואס
 האט געוואקסן אין די שוהל אונ אין בית הקודש
 וועט זיך דעוועקן זייער רחמנות אויף זייער
 הייליגקייט אונ וועלין צוריק אויפקאהען די שוהל
 אדער דער דעם בית הקודש: (ב) אין סותרין בית הקודש
 כדי לבנות אחר במקומו או במקום אחר קען קאר גיט צו
 ווארפין אשוהל ווייל קען וויל אויף דעם זעלביגען
 ארט אויפקאהען איין אנדער שוהל, אדער קען
 וויל באהען די נייע שוהל אויף איין אנדער ארט
 אכל בונן אחר ואחר כך סותרין זה נאר פריער באהט
 קען דיא נייע שוהל נאכדעם צו ווארפט קען דיא
 אלטע שוהל, ווארום אז קען וועט פריער צוא
 ווארפין דיא אלטע שוהל האבין מיר כורא שפא
 יארע להם אונס ולא יבט סאקער וועט סרעפין געפס
 אאוואגליק אונ קען וועט גיט קענען אויפקאהען

אפילו כותל אחר סכנה בונה החדש בצד הישן ואחר כך סותר
 ווארפין פון די שוהל, מוז קען פריער אויפקאהען
 ווארפט קען די אלטע וואנט: (ג) בפה דברים אחרים
 קען אויפקאהען די נייע נאכדעם צו ווארפט קען
 זענען גיט קאלע גיווארין או שלא נטו כותליו לשול
 אונ דיא וועקס זענען גיט איינגעבונין צום איינפאלין
 אז די פדאקענטין זענען קאלע גיווארין אדער
 איתו זאל קען די שוהל אדער די וואנט פון שוהל
 צו ווארפין ויפתחין לבנות סמכה ביום ובלילה אונ קען

אנייע שוהל וועט גיט זיין אשוהל צום דאווען
 את חקסו אפירו קען דארף נאר איין וואנט צוא
 די נייע וואנט געבין די אלטע אונ נאכדעם צוא
 נען זענען די רייד גיזאנט גיווארין אז פריער מוז
 דיא אלטע שלא חרבו וסודותיו אז דיא פדאקענטין
 אונ דיא וועקס זענען גיט איינגעבונין צום איינפאלין
 אז די פדאקענטין זענען קאלע גיווארין אדער
 איתו זאל קען די שוהל אדער די וואנט פון שוהל

לחמישך ס"ה דו"א צבאות נפש צ צב צבא צבאו צבאות יוח יהוה נשבהרנצה אדני נשבה יהוד יהוה חית יחידה
נצח יהוה חית יהוה יהודה יהוד אל שם ב"ן שבעשה:

א ותב מבתרוי ונסיב נת
פדן חוריא ונרמיה וקמני
תוריא בשיר להון בשרא
ויהב לעקא ונאלו וקס ואל
קמר אליהו ושקשיה: ב ובר
הרד מלכא דארם נגש ית
פל משרותיה ותלתין ותריין
מלכין עמיה וסופון ורתובין
וסליק וצר על שמרון ואגים
קרבא קה: ג ושלח אנדון
לנת אחאב מלכא דישראל
לקממא: ד ואמר ליה פנן
אמר בר הדר פסקך ונהבך
דילי הוא ונשך ונבך שפירא
דילי אינן: ה ואחביב מלכא

רש"י
(ח) בשלם. ביטל להם את הבשר. ויתן לעם. מרוב (ה) וכלי הכסף. שהם מצויים: ויתן לעם. סכסו פחו
בחרשם וכלם זאת לגיבל במתכה: (ג) וסוס ויבכ
ר"ל הכנס סוס וכבש כדל"י ל"ג מלכים: (ה) כדכרך. האבכ
דכרת כן הוא כי חשב שכל שלמן, סדו סיס להיות סכל חסם משגלחו ולספיל מליסם חסם ושערו ולפטר כספו וחסנו וכן סודו:

כרתובים קו
כהותית רות

לחמישך מיסוד וכלכות דו"א שיון דלת יוד נפש שיון דלת שיון דלת יוד רוח יאהרודגדו נשמה דיסוד א אז
ארנ ארני נפש ארני רוח אלף דלת נון יוד נשמה דמלכות יו הו וו הו חית יחידה דיסוד יהוה חית יהודה דמלכות

אל שם ב"ן שבעשה:

א פלקין צית שמיא נחתין
עמקי ההומיא נפשתהון
בבישא התמונג: ב ורתהון
ינועון היר בויא דחמר וקר
חויבסתהון קמפלעקא: ג וצלו
קדם: ד בר עיק להון
וסמיעקרתהון פיק יתהון: ד יקום עלעולא לשהיקותא וישקון גלליהון: ה וסדון ארום שתקון
ודקרינן לקחון בענתהון:

רש"י
(ה) יעלו שמים. אנכי הספינה עולים למעלה ללך הספינה
וסחריה ויודים נד הספינה כי הניגים מניסיהם ספינה
למעלה ואח"י מורדים אוחס למעס עם אשכס. כרעס.
כרעס הספד ספיו נפסס: (ג) יחגו. וכמה נפסס ונדס כחוך
הספינה נכבד נולד פועס ספינה עד חלי אספר נעמור
במקום פמור וכדכר השבור: וכל חכמס. אשכ למרו וספיו
(ד) יקם ספסר למעס. ר"ל הספינה ספקיס שיניב למעס
וגלי סיס אל יסמו סוס: (ה) וישמחו. אשכ ספינה ישמחו כלשכ
פירוש ע"כ

וא יעלו שמים ירדו תהומות די ואלען האבין ארין
גבריינגמ דיא שיק מיט דיא מענמשין
אין דערנהיר ברו צום היפעל נאכדעם אין דיא
שרף אראפנעפאלין אין דיא מירף ברו צום גרונר
נפשמ ברעה התמונג ונענין די מורא פון די שלעקסם
אין ויער לעבין צו גאנגען: (ה) ויגשו ויגשו בשבור
וייא וענען צוגראכין גיווארין פארשרעק אונ
האבין ויה גישאקולט וויא אשפור וכל חכמסם
תחבלע אונ ויער נאכצע חכמה אין פארדארבין
גיווארין. וייא האבין שוין גאר קיין. עצה געהאט
צו רעטן די שרף: (א) ויגשו על ה בצר קום נוען זיי

מצודת דוד
(ה) יעלו שמים. אנכי הספינה עולים למעלה ללך הספינה
וסחריה ויודים נד הספינה כי הניגים מניסיהם ספינה
למעלה ואח"י מורדים אוחס למעס עם אשכס. כרעס.
כרעס הספד ספיו נפסס: (ג) יחגו. וכמה נפסס ונדס כחוך
הספינה נכבד נולד פועס ספינה עד חלי אספר נעמור
במקום פמור וכדכר השבור: וכל חכמס. אשכ למרו וספיו
(ד) יקם ספסר למעס. ר"ל הספינה ספקיס שיניב למעס
וגלי סיס אל יסמו סוס: (ה) וישמחו. אשכ ספינה ישמחו כלשכ
פירוש ע"כ

ד המקבל צאן ברזל מן הכותי. ששס לו הכותי כהמותיו כדמיס קאונס ולתת לו זאונ דמיס עד עשר שנים בין מתו בין הולו זאונתו ולדות סיהיו להס עד ארתו זמן יהיו כזיטהס: ולדות פמורין. מן הככורה ולדותיהס לזאונ לאן כשיגדלו ויככרו יסערו מן הככורה דלי לא יסיב זווו לכותו תפיס כהמה ודלי לא משכס כהמה תפיס ולדותו אשתכח די כותי כולדות הלכך ולדות ככורות סיהיו לזאונ ולדות פמורות מן הככורה דכל

עבוכס: [ב] פמורין. פסי' למס שכל פס סככרי גולות פסור כולל פסור ימי עסק זמן סמולס: (כ) רש"י וסעמל דסל כלל פסמול יס לככרי סייכ"ו טולדות וענין דפסל לו פס"ו נפסוי

[ג] פמורין מן הככורה ומן המתנות. ואיני יוצאין לחולין ליגזו ולהעבד, וולדן וחולבן אסור לאחר פדיונן, והשושטן בחוץ [ג] חייב, ועושיהו תמורה ואם מתו יקברו: ד המקבל צאן ברזל מן הכותי ולדות פמורין, ולדי ולדות חייבין. ועמיד ולדות תחת אמותיהם, ולדי ולדות פמורים, ולדי ולדי

אמותיהם ולדי ולדות פמורין ולדי ולדי ולדות חייבים. העמיד ולדות תחת אמותיהם שפתה לו פסח לכותי להיות לו כח כולדות ואחר לו אס ימותו כהמות תפול ולדות המנוסות תפול לחלקי אשתה חלימה די פסח"ו פסי וסייכא כדור אחד עפי משל ראשון (ב), הלכך ולדי ולדות. של כהמות לאן כרזל כככרו: פמורות. מן הככורה הוולו וסייכא יד העכו"ס כדיוס: ולדי ולדות של ולדות. כשיככרו דהיינו חמישי ללאן כרזל

היי"קנט פאר אַקָרָן וְאַחַר מֵאָן נוֹלַד לָהֶם מִים כָּבֵד דָּער נָאָה הָאֵם דָּער קָרָן פֿעקומען אַזיינדיגען פֿעקער וְנָפְדוּ אונ מֵעַן הָאֵם דָּעם קָרָן אויסקלײַזטן פֿסירן מן תִּכְנִית אויב נָאָה דָּעם אויסקלײַזן הָאֵם ויֵאָבֵארוּן דָּאס ערשטע קאלב, הָאֵם ער נִיט די הייליגקייט פֿון אַכְבוֹר וּפֿון הַמַּנּוּחַ אויב דָּער בעל הַבַּיִת הָאֵם גִּישְׁאָכטן דָּעם אויסקלײַזטן קָרָן, דִּאָרף מֵעַן נִיט גַּעבִין פֿון איהם דָּעם וְרַע וְהַחַיִּים [מְבַרַּח צוּם בָּהֶן וְאֵין יִזְאֵן לְהוֹיֵן לְהַנּוּ וְהַתְּכַד אונ דָּער קָרָן וְנִעַמְט נִיט פֿראַקס אין גַּמְאָזין, מֵעַן טָאָר נִיט שְׁעָרֵין רִיא וְנֹאֵל פֿון איהם אונ מֵעַן טָאָר נִיט אַרְבַּעטן קִיט איהם אָפִילוּ נָאָה דָּעם אויס־לִיזִין וְלָדוּ וְהַלְבִּן אִסור לְאַחַר פֿדִיּוֹן אויב דָּער קָרָן איז קעוֹבֶרֶת נִינוּארין אַיִנער מֵעַן הָאֵם איהם אויס־גִּלְזִיזט, אונ די קאלב איז נִיבֵאָרִין נִינוּארין נָאָה דָּעם אויסקלײַזן, אִיז דִּיא קאלב אָסור אונ אויב דָּער קָרָן איז קעוֹבֶרֶת נִינוּארין נָאָה דָּעם אויס־לִיזִין אִיז דִּיא קאלב מוֹקָר, אונ די קילך וְנֹאֵם מֵעַן קַעלַקֵּט דָּעם קָרָן אִיז דָּעם אויסקלײַזן אִיז אָסור וְהַשְׁחֵף בְּחוּץ חַיִּב אונ אויב דָּער קָרָן הָאֵם אָפִעלער אִין אויג אונ מֵעַן הָאֵם איהם גִּישְׁאָכטן אויסקער די עֲנֻקָה פֿאר דָּעם אויסקלײַזן, קוֹמֵט איהם פֿרַת וְשׁוֹפֵן תִּסְבֵּיָה אונ אויב פֿאר דָּעם אויסקלײַזן הָאֵם מֵעַן איהם אויס גִּישְׁאָהֵט אויף אִיין אַנְדער קַהֵסָה, וְעַנְעַן בִּידְעֵה הִייליג וְאָס מִתּוֹ קָבִי אונ אויב דָּער קָרָן איז גִּישְׁפִּיעַקט פֿאר דָּעם אויסקלײַזן, נֹאֵל מֵעַן איהם בְּנֵי אָבִין: ד הַמַּכְפֵּל צאן בָּהֶן מן הַשְּׂבִד גְּזֵלִים אויב אַנְעֵעֶנְדִיגער הָאֵם גַּעבִין צו אַיִדִין קַהֵמֹת אונ דָּער גַּעֲעֵנְדִיגער הָאֵם אָפֿ גִּישְׁאָכֵט וויפֿיל די קַהֵמֹת נֵעַנְעַן וְנִעַמְט, אונ דָּער יִזְאֵל הַאֵלְטִין בִּיא ויך די קַהֵמֹת אָפִלְבֵּעַ יֵאָהֵר, עַד נֹאֵל ויִיא גַּעבִין עָסִין אונ נֹאֵל ויך מִטְרִים ויִין פֿון ויִינְאָרְמֵנְגִין אָלץ וְנֹאֵם ויִיא וועלן דִּאָרְפִין, אונ אויב די קַהֵמֹת וועלן פֿיִיגֶערִין אָדער ויִיא וועלן

וועלן ערער ווערין, מוז דער יוד בְּצִאֵהֶלְיִן צוּם גַּעֲעֵנְדִיגער וויפֿיל ער האָט ויִיא איהם גִּישְׁאָכֵט וְרִיבְעֵר הִיקֵט דָּאס „צאן בְּרָזֶל“ אַיִנְעֵנְדֵּעַ שְׁעָסִין, ויִיל די קַהֵמֹת וְעַנְעַן בִּי דָּעם גַּעֲעֵנְדִיגער דִיגער ויִבְעַר אַזוי ויִיא אַיִזִין אונ די קִינְדער וְנֹאֵם וועלן נִיבֵאָרִין ווערן אִין די עֲשְׁלִיבֵּעַ יֵאָהֵר, נֹאֵל גַּעֲמֵן דָּער גַּעֲעֵנְדִיגער העלַקֵּט אונ דָּער יוד העלַקֵּט וְלִדֹת פֿסירם אִז דִּיא העלַקֵּט קִינְדער וְנֹאֵם דָּער יוד האָט גִּינוּמֵעַן, הָאָבִין נִיבֵאָרִין כְּבוֹרִים, וְעַנְעַן די כְּבוֹרִים נִיט הִייליג וְנֹאֵרִים טָאָמער וְנִעַמְט ויִין אַשְׁאָרִין אִין די קַהֵמֹת וְנֹאֵם דָּער יוד האָט גִּינוּמֵעַן פֿון גַּעֲעֵנְדִיגער, אונ דָּער יוד וְנִעַמְט נִיט הָאָבִין צו פֿאַצֵּאלִין, וְנִעַמְט דָּער גַּעֲעֵנְדִיגער אָפֿ גַּעֲמֵן ויִין שְׁאָרִין פֿון די קִינְדער פֿון יודִינְס אָם דִּרִיבְעַר אִיז גִּלְזִיָּה וי דָּעם יודִינְס חֵלֶק גִּיהֵער אויך צוּם גַּעֲעֵנְדִיגער דִּרִיבְעַר וְעַנְעַן רִיא קִינְדֶּרְס כְּבוֹרִים נִיט הִייליג, אָכְעַר צו די קִינְדֶּרְס קִינְדער וְנִעַמְט דָּער גַּעֲעֵנְדִיגער נִיט גִּיין צו גַּעֲמֵן וי פֿאר ויִין שְׁאָרִין, ויִיל דָּאס רַעכֵנִט שׁוֹין דָּער גַּעֲעֵנְדִיגער דִיגער פֿאר דָּעם יודִינְס אַיִנְעֵנְדֵּעַ קַהֵמֹת, וויִיל דָּאס אִז שׁוֹין דָּער דִּיא רִיבְעֵר דָּר פֿון ויִינְעַ קַהֵמֹת דִּרִיבְעַר וְלִדֹת מִיבִידִי כְּבוֹרִים וְנֹאֵם די קִינְדֶּרְס קִינְדער [פֿון יודִינְס חֵלֶק] הָאָבִין נִיבֵאָרִין, וְעַנְעַן הִייליג תְּמִיד לִדֹת פֿתּ אִמִּיתִיהֶם אָכְעַר אִז דָּער יוד הָאֵם גִּישְׁטַעמֵט די קִינְדער פֿאר די מוֹטְעֶרְס, וְנִעַן דָּער יוד האָט גִּינוּמֵעַן די קַהֵמֹת פֿון גַּעֲעֵנְדִיגער הָאֵם דָּער יוד גִּינוּמֵעַן צוּם גַּעֲעֵנְדִיגער אויב אִין די קַהֵמֹת וְנִעַמְט ויִין אַשְׁאָרִין וְזֵלְקֵמוּ אָפֿ גַּעֲמֵן בִּיין שְׁאָרִין פֿון מִיין חֵלֶק קִינְדֵּר וְלִדֹת פֿסירן רִיא כְּבוֹרִים וְנֹאֵם די קִינְדֶּרְס קִינְדער הָאָבִין דָּאס אִיז דָּער פֿערשטער דור וי דִּיא קִינְדֶּרְס, די קִינְדֶּרְס דָּעס קִינְדֵּר, אונ ויִיבְעַר כְּבוֹרִי וְעַנְעַן נִיט הִייליג וְלִדֹת וְלִדֹת מִיבִידִי אָכְעַר די כְּבוֹרִים וְנֹאֵם די קִינְדֶּרְס קִינְדֶּרְס קִינְדֵּר הָאָבִין, דָּאס אִיז דָּער

דל דבני סודר כעשיות נביד כד"ס והשני כו' עשוס דבני
 נעתי כמר סבי ומייב כעמטוח: (ס) שש"ס שלג זכב עבא
 שמינו זכב כזכב כחמסי דפי"ס דפי"ס מ"ב, ועתי"ס:
 (1) דמסקינ כסנא דמלוקי דמלוקי כמנן סכנכור מי עומד כהלך
 כעס"ב וכלן דוהט כל כעמטוח של כעס"ב ר"ס סכר אקניי
 אקני יוב כעס"ב לכהן מוקס
 כעלוי כדו עיכב סכנן כעכדו'
 כמיוולו מוד דמקי לוב סכנו
 דניסא לי לביב דחיפכד עלוב
 כעמטיס עינדלו ככרופי סל
 כסן כמלרו וס"ל סלג כל כעמטיס
 סלכך מולקיס דכעשוס עיטיס
 עומד וכ"ע סכר כיון דלוב לוב
 ספירא סוכא דליכל ספיסל
 דמססיר כעס"ב לי קיימא סל
 כעס"ב כסן לא מתי' לי' עכ"ל
 [ס] כולר. דמסמטא דילס
 חול סוכנו ספי וכסכו סכיר
 כריוטא כעמטוח דקמ"ל ולכ
 כזו סליג ר"ס: [1] ככר כו'
 דמסמטא סך דלג כעכב סכ"י

עליו הראיה. וכן נקבה אין כאן לכהן כלום: ד' ב'
 רחלות שלא בכרו וילדו שני זכרים נותן שניהם
 אחר, וכן נקבה הזכר לכהן, שני זכרים ונקבה
 לכהן לו ואחד לכהן. ר"מ אומר הכהן [ה] בורר לו
 את היפה. ר"ע אומר משמניו בניהן, והשני ירעה
 עד שימאב. וחייב במתנות, רבי יוסי פומר. מת
 אחד מהן, ר"מ אומר יחלוקו, ר"ע אומר המוציא
 מחבירו עליו הראיה. שתי נקבות וזכר או שני
 זכרים ושתי נקבות אין כאן לכהן כלום: ח' אחת בכרה ואחת שלא בכרה
 וילדו שני זכרים אחד לו ואחד לכהן, ר"מ אומר הכהן [ו] בורר לו את היפה
 ר"ע אומר משמניו בניהן, והשני ירעה עד שימאב. וחייב במתנות,
 רבי יוסי פומר, שהיה

צווי שעפסין איז גיפייגערט, רבי מרפון ואגם
 יחלוקו קען זאל צו טיילן דעם איין שעפס, דער
 בעל הבית זאל געקען העלפט, און דער פלון
 זאל געקען העלפט, רבי עקיבא ואגם המוציא
 מחבירו עליו הראיה דער פלון וואס וויל אויף צוהען
 דעם שעפס פון זיין חב, בארף ער בריינגען
 ערות אז דער שעפס איז אכבור, נועם ער איז
 געקען אין נאנגין, און אז דער פלון בריינגט קיין
 ערות, געקט ער גאר ניט, אהאלבין שעפס אויך
 גיט שמי נקבות וזכר אויב זיי האבין גיבארין צווייא
 נקבות און איין זכר או שני זכרים ושמי נקבות אדער
 זייא האבין גיבארין צוויי זכרים און צוויי נקבות
 איז פאן לבנה פלס הבית דער פלון גאר ניט, גאר אלץ
 גיהער צום בעל הבית, סאמער זענען די נקבות
 פריער גיבארין גיבארין, זענען דאך ריא זכרים
 קיין בכורים, און דער בעל הבית בארף זייא
 פיסערין ביז זייא וועלן געקומען אפעלער נועם
 ער זייא שעקטין און עסין: ח' אחת בכרה ואחת שלא
 בכרה אויב ער האט גיהאט צווייא שעפסין, איינע
 האט שוין גיבארין אקניד, און איינע האט נאך
 קיין קינד גיבארין וילדו שני זכרים און איינע האבין
 זייא גיבארין צוויי קינדער זכרים און לא וואנד לבנה
 איין זכר גיהער צום בעל הבית, און איין זכר
 גיהער צום פלון, רבי מרפון זאגט הבית בורר לו את
 היפה דער פלון זאל געקען דעם געקען שעפס,
 רבי עקיבא זאגט משמניו בניהן דער בעל הבית
 זאל געקען דעם געקען שעפס והשני ירעה עד
 שימאב און דער אנדערער שעפס וואס גיהער
 צום בעל הבית, זאל קען איהם פיסערין ביז ער
 נועם געקומען אפעלער, דער נאך זאל איהם
 דער בעל הבית שעקטין און עסין, חייב בסמטה
 און אז דער בעל הבית שעקט אים, בארף ער
 געבין צום פלון די פאנדערשטע פום און ריא
 באקין און דעם קאנין רבי יוסי פומר רבי יוסי ואגם

נועם ער איהם געקען אין נאנגין, און אז דער פלון
 בריינגט קיין ערות געקט ער גאר ניט, אהאלבין
 שעפס אויך גיט זכר נקבה אויב די צווייא שעפסין
 וואס האבין ארויס גישפעקט ריא קעפ, איז
 איינער אזקר און איינע אנקבה איז פאן לבנה פלס
 האט דער פלון גאר ניט, גאר דער זכר גיהער
 אויך צום בעל הבית, סאמער איז די נקבה פריער
 גיבארין גיבארין, איז דאך דער זכר קיין בכור
 און דער בעל הבית בארף איהם פיסערין ביז ער
 נועם געקומען אפעלער, און נועם אים שעקטין
 און עסין: ז' שמי רחלות שלא בכרו צווייא שעפסין
 וואס האבין נאך קיין קינדער גיהאט וילדו שני
 זכרים און זייא האבין גיבארין צווייא זכרים דער
 שעפס האט גיבארין אזקר און דער אנדערער
 שעפס האט גיבארין אזקר וזכר נקבה אויב
 קען געבין ביידע בכורים צום פלון זכר נקבה אויב
 זייא האבין גיבארין אזקר מיט אנקבה איין שעפס
 האט גיבארין אזקר דער אנדערער שעפס האט
 גיבארין אנקבה חביר לבנה זאל קען געבין דעם
 זכר צום פלון שני זכרים ונקבה אויב זייא האבין
 גיבארין צווייא זכרים מיט אנקבה אחר לו וואנד לבנה
 איין זכר זאל דער בעל הבית געקען פאר זיך,
 און איין זכר זאל ער געבין צום פלון, רבי מרפון
 זאגט הבית בורר לו את היפה דער פלון זאל געקען
 דעם געקען שעפס והשני ירעה עד שימאב און
 דער אנדערער שעפס וואס גיהער צום בעל הבית
 זאל קען איהם פיסערין ביז ער נועם געקומען
 אפעלער, דער נאך זאל איהם דער בעל הבית
 שעקטין און עסין, חייב בסמטה און אז דער בעל
 הבית שעקט איהם, בארף ער געבין צום פלון די
 פאנדערשטע פום און ריא באקין און דעם קאנין
 רבי יוסי פומר רבי יוסי ואגם ער געבין
 צום פלון ריא פאנדערשטע פום מיט ריא באקין
 מיט דעם קאנין פל אחר פלון אויב איינער פון די

אביו של זה עיז תלמידו
שלנו על ספרות כמו
עשה כן:

נשנית משנה זו. דאפילו
תלמיד חכם נרין
לקבל: במהרות. כמדור
עפרות לא נרסין עסקהרות
עלמז אירע להם מעשה
ובתפסקה הלכה: שדרו
רבנן. סדרו זוג מדריגין:
ארתוב רבנן גיטמילדיה.
מתלמידיו עקבלו עליהם
דברי הגרות ארתוב דהדי
הקד סלוחין וקפא חיוב לעיניה
כשאלהם: אביו של זה כו'. אגב ריתהיה קלמר ולא הוה: כבוד זקן. האב והבן: סלחול. מעלה, רבי מתיב

אבא שאול אומר אף ת"ח אינו צריך לקבל בפני
ג' חברים ולא עוד אלא שאחרים מקבלים לפניו.
אמר ר' יוחנן כימי בנו של ר' חנינא בן אנטיגנוס
נשנית משנה זו. ר' יהודה ורבי יוסי אסתפק להו
מלהא במהרות שדרו רבנן לגבי בנו של ר' חנינא בן אנטיגנוס אילוי אמרו
ליה לעיני בהו אשכוחו דקא מעין מהרות ארתוב רבנן מדריגה לכידיהו
וקאי איהו לעיני בהו אהו א"ל לר' יהודה ור' יוסי א"ל רבי יהודה אביו של
זה בניה ת"ח אף הוא מבוא ת"ח א"ל ר' יוסי כבוד זקן יהא מונח במקומו
אלא מיזם שחרב בהמ"ק נהגו כהנים סלחול בעצמן שאין מוסרין את
הטהרות לכל אדם. ת"ח חבר שמת אשרו ובניו ובתי הן בחוקתן

הבנים שגבר קיבל עליו בשעה שישב אביו וואם איז
אראש ישיבה (ער איז ארבי פון א'שיבה) אונ, ער
וויל געקען אויף זיך צו זיין אחקר מען זאל איהם
גלויבן אויף מעשורת אונ אויף מהרות דארף ער
ניט זאגן די דינים פון מעשורת אונ מהרות פאר
דריי חברים ווארום ווען, ער איז גיווארן אראש
ישיבה האט ער דאקאלס געמוזט געקען אויף זיך
צו זיין אחקר אונ ווייזן אז ער ווייס אלע דינים
פון מעשורת מיט מהרות אויף אבא שאול אומר אף
תלמיד חכם איז צריך לקבל בפני שלשה חברים אבא שאול
זאגט אפילו אהלמיד חכם אליין ניט אראש ישיבה
דארף ניט זאגן די דינים פון מעשורת אונ מהרות
פאר חברים, ווארום אז ער איז אהלמיד חכם גער
ווייס ווייס ער אלע דינים ולא עוד אלא שאחרים מקבלים
לפני זאך מער וועל איהך וואגן אנדערע מענטש
שין וואס ווילען ווערין חברים, קענען ווערין חברים
דורך אים, ווי זאלין פאר אים זאגן די דינים פון
מעשורת אונ מהרות אפר רבי יוחנן כמי בנו של רבי חנינא
בן אנטיגנוס נשנית משנה זו רבי יוחנן זאגט אין די צייט
פון דעם ווען פון רבי חנינא בן אנטיגנוס איז גער
לערנט גיווארן די משנה אז אפילו אהלמיד חכם
וויל אויף זיך געקען צו זיין אחקר, כוונ ער אויך
זאגן די דינים פון מעשורת אונ מהרות פאר דריי
חברים רבי יהודה ורבי יוסי אסתפק להו מלהא במהרות ביי
רבי יהודה אונ רבי יוסי איז גיווען אחקר אין ארין
פון די דינים פון מהרות שדרו רבנן לגבי בנו של רבי
חנינא בן אנטיגנוס רבי יהודה אונ רבי יוסי האבין
געשיקט צוויי רבנן צו דעם ווען פון רבי חנינא
בן אנטיגנוס זיין זאלין בייא איהם פרענין דיא
שאלה אילוי אפר לזעיון בה רבי יהודה אונ רבי יוסי
האבין גיזאגט צו די צוויי רבנן גייט צו דעם ווען
פון רבי חנינא בן אנטיגנוס אונ זאגט איהם ער
זאל קלערין אין דעם דיין וואס איהר וועט איהם
פרענין, דיא צוויי רבנן זענען געקומען צו דעם
ווען פון רבי חנינא אשכחיה דקא מעין מהרות האבין
די רבנן איהם גיזאגט ער מראגט מהרות ארתוב
רבנן מדריגה לכידיהו וקאי איהו לעיני בה דער ווען פון

רבי חנינא האט גענוקען צוויי רבנן פון זיינע
הלמידים וואס זיין זענען שוין גיווען חברים אונ
האט זיין געקענט געבין די צוויי רבנן וואס זענען
געקומען פון רבי יהודה מיט רבי יוסי זיין זאלין
היטען די מהרות זיינע אונ ער האט זיך גישטעלט
קלערין דעם דיין אהו אפר ליה רבי יהודה רבי יוסי די
צוויי רבנן זענען צוריק געקומען צו רבי יהודה
אונ רבי יוסי אונ האבין זיין גיזאגט וואס דער
ווען פון רבי חנינא האט גיזאגט אויף דיא שאלה
אונ אז ער האט זיין ניט געלויבט אויף דיא
מהרות אונ ער האט געקענט געבין זיי זיינע צוויי
רבנן זיין זאלין היטען די מהרות אפר ליה רבי יהודה
רבי יהודה האט גיזאגט צו רבי יוסי אביו של זה
בייה תלמידו חכם אף היא כביה תלמידו חכים זיין
פאטער רבי חנינא האט מבוא געווען תלמידו
יחכמים אונ ער איז אונ מבוא תלמידו חכמים ער
האט פארשעקט די צוויי רבנן וואס ער האט זיי גיט
גיזאגט צו היטען די מהרות אונ זיין פאטער האט
אויך קיינעם גיזאגט צו היטען מהרות אפר ליה רבי
יוסי האט רבי יוסי גיזאגט צו רבי יהודה כבוד זקן ווא
גיטת דכבוד דער כבוד פון די זקנים בלייבט אויף
זייער ארט מיר דארפן זיי ניט פארשעקען אלא מיט
שחרב בית המקדש נהגו כהנים סלחול בעצמן שאין מוסרין את
הטהרות לכל אדם ווארום פון דעם טאג וואס דער בית
המקדש איז חרוב גיווארן האבין די פהנים צו זיך
גיזאגט די בעלה זיין זאלין קיין מענטשין גיזאגט
צו היטען די מהרות אפר רבנן די רבנן האבין גילער
ריגט חבר שבת אשמו יבניו ובניו ביתו בני הן בחוקתן
שחשדי אז אחקר איז גישאראבין, זיין ווייס אונ
זיינע קינדער אונ זיינע שמוכ מענטשין זענען גער
ווייס אפגעהיט פון מוסאף אזוי ווייא ער, אונ זיין
ווייסין געוויס אויך די דינים פון מהרות אונ פון
מעשורת, סיידין מען האט גיזאגט אפילו נאר
אין איין זאך, עס איז ניט גיווען ווייא דער דיין, איז
מען זיי שוין וואס אויף אלץ אונ מען גלויבט זיי
שוין מער גיט זכו דער שומרון בה בעלת הדי היא בחוקתה
עד שהפסי אין אהויף וואס דארטן ווערט פאר קויפט

הומשין לוקחין ברמיו ס"ת. אבל אם מכרו ס"ת אין לוקחין ברמיו אלא ס"ת אחר שאין שב קדושה למעלה מקדושת ס"ת וכן במותריהו: (ב) וכן אם נבו העם מעות לבנות בית המדרש או לבהכ"צ לקנות תיבה או מטפחות ותיק או ס"ת ויצו לשנות כל מה שגבו אין משנין אותו אלא מקדושת קלה לקדושת חמורה מסנה. אבל אם עשו מה שגבו לעשות והותרו משנין המותר לכל מה שרצו. וכל כלי בהכ"צ כבהכ"צ. פרוכת שעל הארון ששניהם בו הספרים כמטפחות הספרים, ואם

הסמך מוז דמרו ונסך נמלח אשמו סרעס, וכסעס טכ ערעעטו ונעסס חסיד נעור ע"י אשתו. לכן כל יום ס' אל יקח עטם ועלשמו דברק עטם מפני שעונים לרם ולס"י ה"י יכאם עמיס ט' לנו גודל זיכאם עמיס עטם כסעס לעמו סף ע"פ סעמך ט' סרעסס סערי טעם סעם סעם קמח עד עטום ס' סולח ודעסו חכמיס עטלן סעסעס עמיס לרם ולס"י ארעמיס יותר ען סל"ס סעל דכרבי סעולס סעמך גולל חסין ולחסי לה: שום רעמיס ודקד אלס סופרמיס סופרמיס סינות אל עפעסיס סינות ומכונניס לרעמו עטם כסעס עמיסו ויכ כעלי סעם סעמלס יסכרו סינות או יסיקו או יספסו, עילסס נעלמ סעם ממיס לעולם ועד:

בדקוין ספר תורה אז קען האמ פארקויפט חוקמישן קויפט קען פאר דעם געלט אספר תורה אגל אם ספר תורה אין לוקחין בדקוין אלא ספר תורה אחר אבער אז קען האמ פארקויפט אספר תורה קעג קען פאר דעם געלט קויפן איין אנדער ספר תורה, אבער קיין אנדער נאך נאר אספר תורה שאין שום קדושה למעלה מקדושת ספר תורה ונארום אנדערעסערע קדושה וויא אספר תורה איז נאמא וכן במותריהו און אזוי נאל קען קען קאן מיט די איבעריגע געלט, דהיינו קען האמ פארקויפט חוקמישן און קען האמ ניקויפט פאר דיא געלט אספר תורה, אונעם איז נאך געבליבען געלט, נאל קען דיא איבעריגע געלט געהאלטן צו איין אנדער ספר תורה, און אזוי איז דער דין ביי אלע איבעריגע געלט: (ב) וכן אם נבו העם מעות לבנות בית המדרש או בית הכנסת. לקנות תיבה, או מטפחות ותיק, או ספר תורה און אזוי איז דער דין אויב קענענדישן האבן צו נאמען נינוקען געלט צו באהען אשול, אדער צו באהען אבית המדרש, אדער צוא קויפן אמיש קען נאל אויף איהם ליעגען אין די ספר תורה, אדער קען נאל קויפן אפענעמעלע צו אספר תורה, אדער קען נאל קויפן אשירד צו די ספר תורה, אדער קען נאל קויפן אספר תורה ויצו לשנות כל מה שגבו און ניי ווי- לען ענדערין, ויי ווילען קויפן פאר דעם נאמען געלט אנדערע נאמען אין קניין אלא מקדושת קלה לקדושת חמורה מסנה פאר קען גימ ענדערין דאס געלט סיידן צו קויפן פאר די גרינגע הייליגקייט אנדערעסערע הייליגקייט אגל אם עשו מה שגבו לעשות והותרו אבער אז וויא האבין פאר דעם געלט גע- קויפט דיא ועלביגע נאך וואס וויא האבין דאס געלט גענומען, דהיינו וויא האבין צוא נאמען ענוקען געלט צו באהען אשהול און וויא האבין שוין די שוהל אויפגעבאהט, אונעם איז ביי וויא נאך גבליבען געלט משנין מסוחר לבל מה שרצו קענין וויא ענדערין דאס איבעריגע געלט צו וואס וויא ווילען וכל כלי בית הכנסת כבית הכנסת און אלע פלים וואס גיהערין איז די שוהל האבין דעם דין ווי די שוהל פרוכת שעל הארון ששניהם בו ספרים דער פרוכת

אגרויטין רשע חסידו עוב מרתי ונחפז בעצת הרעה דער חסיד האמ פארקואוין וייגע חסידות און איז גינארין ארשע דרך דעם ווילען פון ויין נויב והרשע שב השעוה ונעשה חסיד נבאר על יד אשתו און דער רשע האמ נאמאן השובה און איז גינארין א אספר חסיד דרך ויין נויב, ווייל ויא האמ איהם אזוי גיקערניג לכן כל יום ה' אל יקח עטם מפניס דבר מצוה דריבער נדער פרומער קענעמט אז ער דארף אויס געבן געלט ווענין אפענה ואל ער נישט פרעגין אעצה בייא ויין נויב ספני שענין איה ווייל ויא איז בארן נאפילי ה"י יכאם עמיס אפילו ויא איז אפרוקע פון רעמונענין איז איהר אשאר אויס צו געבן געלט אויף מצות מי לט נחלה ביראת שמים סערה אמנו וועלכע אשה איז דען נאך אזוי נרייס אין פרוקד קייט וויא אונזער כונסער אנה איז גינען אפ על פי שאמר לה אברהם מהי שלש סאם ספח עד שנות לה סולח אפילו אברקם האמ צו איהר גינאמט געשווינגט נעם דרייא מאס קעהל, האמ ויא נאפגענט קמח, פראקסע קעהל נאל איה געמען, בוי ער האמ איהר געמוט נאגין גימ פראקסע קעהל נאר פייגע קעהל אאקטו געמען והרשי חכמים סבאן שהאשה עניה איה בארתיס ותר מן האיש האבין דיא חכמים גילערינגט פון דאנען ווייסן סיר אז אשה איז בארנער אויס צוא געבין געלט פאר אורנדיס קעהר וויא אקארנער מאנספענאמן אגל דברי העולם אמתך נוצא חסין ולחסי לה אבער אין וועלמליגע נאבין אפילו ביינ נויב איז אנדערעגע ואלאקטו דך אינדינגינין צו איהר אונ פרעגין בייא איהר אעצה אונ פאלגין אירע רייד, שלמה המלך האמ גינאמט שם פושעים יקב דער נאמען פון די רשעים נאל פארקויפט ווערין, וועלכע רשעים האמ שלמה געמיינגט ויל סופרים חסופים סיבות או ספרים סיבות ומכונניס לרעמו עטם כסעס עמיסו ויכ כעלי סעם סעמלס יסכרו סינות או יסיקו או יספסו, עילסס נעלמ סעם ממיס לעולם ועד:

נעמט דער רשע וויא זאלין פארקערין דיא נעמטער וואס פריער נאל שמיין שפעטער און וואס שפעטער נאל שמיין פריער זאלין נאמט אויף די קענענדישן איז גינאמט גינארין שם סחית לעולם ועד ויער נאמען האקטו אפגינקעמ אויף אייביג:

הַשְּׂמֵרָנִי : כה אָדָּה מִשְׁפַּחַת יִשְׁשַׁכָּר
 לְפַקְדֵיהֶם אַרְבַּעַה וְשָׁנִים אַרְבָּה
 וְשִׁלְשׁ מֵאוֹת : ס כו בְּנֵי זְבוּלֹן
 לְמִשְׁפַּחַתָּם לְסֹרֵד מִשְׁפַּחַת הַפְּרֹזִי
 לְאֵלֹן מִשְׁפַּחַת הָאֵלֹנִי לַיהוֹלָאֵל
 מִשְׁפַּחַת הַיְהוֹלָאֵלִי : כז אָדָּה מִשְׁפַּחַת
 הַזְּבוּלָנִי לְפַקְדֵיהֶם שָׁנִים אַרְבָּה
 וְחֲמִשׁ מֵאוֹת : ס כח בְּנֵי יוֹסֵף
 לְמִשְׁפַּחַתָּם מְנַשֶּׁה וְאֶפְרַיִם : כט בְּנֵי
 מְנַשֶּׁה לְמַכִּיר מִשְׁפַּחַת הַמַּכִּירִי
 וּמַכִּיר הוֹלִיד אֶת־גִּלְעָד לְגִלְעָד
 מִשְׁפַּחַת הַגִּלְעָדִי : ל אָדָּה בְּנֵי גִלְעָד
 אִיעָזֵר מִשְׁפַּחַת הָאִיעָזֵרִי לְחֶלֶק
 מִשְׁפַּחַת הַחֶלְקִי : לא וְאִשְׁרֵיָאֵל
 מִשְׁפַּחַת הָאִשְׁרֵיָאֵלִי וְשָׁכֶם מִשְׁפַּחַת
 הַשָּׁכֶמִי : לב וְשִׁמְדָע מִשְׁפַּחַת
 הַשִּׁמְדָעִי וְהַפָּר מִשְׁפַּחַת הַחֶפְרִי :
 כ

זרעית שמרון : כה אלון
 זרעית יששכר למנייהוין
 שתין וארבעה אלפין
 ותלת מאה : כו בני
 זבולון לזרעיתוין לסרד
 זרעית סרד לאלון זרעית
 ארון ליהולאל זרעית
 יהולאלי : כז אלון זרעית
 זבולון למנייהוין שתין
 אלפין וחמש מאה :
 כח בני יוסף לזרעיתוין
 מנשה ואפרים : כט בני
 מנשה למכיר זרעית
 מכיר ומכיר אוליד ית
 ית גלעד ומלעד זרעית
 גלעד : ל ארון בני גלעד
 איעזר זרעית איעזר
 לחלק זרעית חלק :
 לא ואשריאאל זרעית
 אשריאלי ושכם זרעית
 שכם : לב שמידע זרעית
 שמידע וחפר זרעית
 חפר : לג וצלפחד בר
 חפר לא הוין ליה בנין
 אלהין

לג וְצִלְפַּחַד בִּן־חֶפְר לֹא־הָיוּ לוֹ בָּנִים

שפתי חכמים

רשי

לכן זכס ונקרא ישוב : ס כלומר גם אלו נולדו בעצמם : ע ר' לך
 שטוס עפרש פנחס נעמו משפחות סרד ונפסן בני כנים של
 עניוין כיון שלם עיובדי עמרים סיו : פ יס"פ אל תקשה ספרן
 שייך זכני כנים יקראו משפחות על שם, ומפרש לחסרון
 וחמול בו : צ כלומר אם רבו עמס סדקטן מלל עמס זס בספר
 אודס סרי טוב וזוי רשאי לחלוק עליו וסם לאו אומר סני כו'
 כלומר וסם עפעס דנפשים קאמר אופי סני גס כן עפס סהר
 מעמתי : ק ס' סרד ונעמן נעמנו למשפחות סיון שלם עפני רכויס
 שגולדו עכלו סחד עפס כניס סרכס וכו'י לכל סחד עפס לסקרל
 בשם משפחה אפ"פ שלם סיו עיורדי עמרים ועפני סיע עפסות
 מאסר סלרד ונעמן עפני רכוי כניסס נקראו משפחה לא סיס
 לבנע סניסס לסקרל משפחה כפני עמסה כעו שלם נקרא יוסף
 שכס עס"ע עפני שככר נחלק לשניסס ספרים ונעמס כעלסל לר'

לא נקראו המשפחות על שםס חוץ ממשפחות אפרים
 ומנשה שגולדו כלס כמלרים אררד ונעמן ס בני בלע כן
 כנימין ומלחתי ביסודו של רבי משה הדרטן שירדה אמן
 למלרים ע כשהיתה מעוברת מהס לכן נחלקו למשפחות
 פ כחארון וחמול שהיו בני כניס ליהודה והכר ומלכיאל
 שהיו בני כניס של אשך, ואס אנדה הוא צ הרי טוב ואס
 לאו אומר סני שהיו לבלע בני כניס הרבה ומסניס הללו
 ארד ונעמן יללה מכל אחד משפחה רבה ק ונקראו תולדות
 סאר הכניס ע"ש בלע ותולדות השניס הללו נקראו על שםס.
 וכן סני אומר ככני מכיר סנתחלקו לשני משפחות אחת

פירוש לתורת אלהים

ולע וצלפחד בן חפר האם קיין ויהוה ניהאמ כי אם בנות נאר סעקשעזר ושם כנות צלפחד ביחלה נועמה חנלה מלכת

הארדי דנעמן זרעית
 געבוי : סא אלין בני
 בנימין לזרעיהון
 ומניניהון ארבעין
 וחמשה אלפין ושת
 מאה : סא אלין בני
 דן לזרעיהון לשוחם
 זרעית שוחם אלין
 זרעית דן לזרעיהון :
 סא כל זרעית שוחם
 למניניהון שתין וארבע
 אלפין וארבע מאה :

הארדי דנעמן משפחת הנעמי :
 אלה בני בנימן למשפחתם
 ופקדיהם חמשה וארבעים אלף
 ושש מאות : סא אלה בני דן
 למשפחתם לשוחם משפחת
 השוחמי אלה משפחת דן
 למשפחתם : סא כל משפחת
 השוחמי לפקדיהם ארבעה
 וששים אלף וארבע מאות : ס

הארדי דנעמן זרעית
 געבוי : סא אלין בני
 בנימין לזרעיהון
 ומניניהון ארבעין
 וחמשה אלפין ושת
 מאה : סא אלין בני
 דן לזרעיהון לשוחם
 זרעית שוחם אלין
 זרעית דן לזרעיהון :
 סא כל זרעית שוחם
 למניניהון שתין וארבע
 אלפין וארבע מאה :

כל הסדרה שנים בקרא ואחד תרנים והגנו השלום כל הסדרה תרנים והספחה :

יום ו כדו להשלום

בני אשר למשפחתם דימנה
 משפחת הימנה לישוי משפחת
 הישוי לבריעה משפחת הבריעי :
 לבני בריעה לחבר משפחת
 החברי למלביאל משפחת
 המלביאלי : סא ושם בת אשר
 שרה : סא אלה משפחת בני אשר
 לפקדיהם שלשה וחמשים אלף
 וארבע מאות : סא בני נפתלי
 למשפחתם ליחזאל משפחת
 היחזאלי דגוני משפחת הגוני :
 ליצר משפחת היצרי לשלם

בני אשר לזרעיהון
 לימנה זרעית ימנה
 לישוי זרעית ישוי
 לבריעה זרעית בריעה :
 סא לבני בריעה לחבר
 זרעית חבר למלביאל
 זרעית מלביאלו ושם
 בת אשר שרה : סא אלין
 זרעית בני אשר
 למניניהון חמשים ונהלתא
 אלפין וארבע מאה :
 סא בני נפתלי לזרעיהון
 ליחזאל זרעית יחזאל
 דגוני זרעית גוני :
 סא ליצר זרעית יצר
 גי הרמנן ושום בת אתה
 אשר

בעל המורים
 נחם שחבר טו היל יוסף כהן
 ויה בשפוק דה ס"ל בכל חיה וחיבה
 חמר שהיס לו סה ולא נחם על סתוי
 נמכרת יוסף :

דעת זקנים מבעלי ההומות
 (מ) וסם דתל סתה לפי שזכרם
 סם יולא מלרים כלן ויש נחמיס פסוקס ונס על הסדרים יח נחמיס שהרנס ושום בת חתם אשכ סתם עשמע סלה היסה בת אשכ סלה
 בת חסמו וגדלם אשכ ולכן נקדחה על כמו חסמו סלה היה לו לאשכ עליה חלה כהנס כלכד חכל בתו ולא היסה ויניהו חיסה סם
 סולידה חמד מן השכמיס כהנס לא היצירי וסם סתם דנענעלח נחם מתיחסת על יוסף וסלה בת אשכ היסה ולפי שהיס שמה ידוע
 רש"י

חמרים: (לג) שפופם. הוא מופיס ע"ש שהיה יוסף שפוף
 ת כיו החומות: (מב) לישוחם. הוא חומיט: (מז) ושם בת אשר שרה. לפי שהיחה קיימת בחיים מנלה כלן :

הָאָרֶץ לְשִׁמּוֹת מִטּוֹת אֲבֹתָם יִנְחָלוּ:
עַל־פִּי הַגּוֹרֵל תִּחְתַּק נִחְלָתוֹ בֵּין
רַב לְמַעַט: ׀ וְאַתָּה פְּקוּדֵי הַלְוִי
לְמִשְׁפַּחָתָם לְגִרְשׁוֹן מִשְׁפַּחַת
הַגִּרְשׁוֹנִי לְקַהַת מִשְׁפַּחַת הַקְּהַתִּי

ארעא לשמהו שבמי
 אבהתהוון יחסנון: ׀ על
 פום עדבא תחפליג
 אחסנתהון בין סביאי
 לעירי: ׀ ואלין מקניי
 דינאי ליעיתיהוון לגרשון
 צרעית גרשון לקהת
 צרעית קהת למררי

שפתי חכמים

במזרחי הארץ ובמערב: ׀ כ"ל ה"ל לעיל כתיב נאם תחלק
 הארץ עשבע לזמון שבכמים לה"י וכלן עשבע ליואלי מזלים
 ד נאם הכתוב עמוס דכל דלירי שאלא מפי הקב"ם נטובס לינו
 חוזר וכהא בשפתי הקב"ם ליתן ליואלי מזלים חס א"י ועמו כלס
 במדבר נכן לוח הסי"ו שהחודר הנהלה ליואלי מזלים וחס יחילו
 אח כניסה. וכוס יהודן ימי מה שנהאבר לעיל גפי' וכלא ונחתי
 אוחסה לכס ערסב גוי' וכלא חסרי ונחתי אוחסה לוחס לכס ירושס אלל
 רמו שאל יכוסו לגרין וכלא יישובס רק שפס יירישו את בניסס
 אקריסס: ח' כ"ל סבס בני כ' וכלאויס ירושס: ׀ כ"ל מלל אכויסס
 של שני אחיס סככ פמו ש"ע ספאמיס וירשוס את חסויס ואכרי
 כך חלקו אוחן כ' אחיס הכל בשוס לפי שסוח ירושס אכויס ואכרי
 כך ירושס כן אחד כמו אלו ג' בניס. וסל דקאמר מלל א"י אכויסס
 וכל אכרי מלל אכויסס ומעלס דלמלו כלל חויסס נחלקן אהלן מלל אכויסס
 שחיו עבני עמריס ומעלס שטויס נמלריס למח יתקנו בשוס
 כשעמזיר כל אחד עמאי סהלן ללחי סלל כל אחד חוזר ומזכיר
 לכחי וכל לכחי אחיו (וסיין נבמלס סכרוי): ׀ ס' דלך
 מיעוס סוח כנומר שאל נחלק בנורל וסל כתיב ע"פ בנורל אלל

רש"י
 הקודם כמו שפוסר בכ"ד (קיה) אלעזר הכהן היה
 מלוכס באוריס וחומיס ואומר ברוח"ק אח שפט פלוני
 עולה תחוס פלוני עולה עולה והשכטיס היו כחויסס
 כ"כ פתקון ו"כ גבוליס כ"כ פתקון וכללוס בקלפי
 והנסיח מכניס ידו לחוכה וטעל שני פתקון עולה כידו
 פתק של סס כעמו ופתק של גבול המפורש לו והגורל
 עממו היה זוחו ואומר אני הגורל עליתי לגבול פלוני לשכט
 פלוני שנאמר ע"פ הגורל וכל נחלקהה הארץ במדה לפי שיש
 גבול טובה מחברו אלל בשומח בית כור רע כננד
 בית סלח סוכה לכל לו (נה) לשמורת משרות
 אבתם. אלו יואלי מזרים שינה הכתוב ג נחלה זו
 מכל הנחלות שבחורה ד שכל הנחלות הייסס יורשיס
 את המחיס וכלן מחיס יורשיס את חסיס. כיאי שני
 אחיס מיואלי מזרים שחיו להס בניס ד כבתי הארץ
 לוח אחד ולוח שלסה האחד נעל חלק אחד והשלסה נעלו שלסה
 אלל אכי אכויס ו החקו הכל בשוס. וזכו שנאמר לשמות אבותס
 ינחלו. שחאר שנמלו הכניס חלקוה לפי
 האבות שיאלו ממזרים ואלו מתחלה חלקוה למנין יואלי מזרים
 לא היו נטולינ אלו הד' אלל שני חלקיס עכשו
 נמלו ד' חלקיס: אך בגורל: יואלי יושע וכלן ז וכה"ל (שופטיס א')
 ויתנו כלכל את חמרון כאשר דבר משק
 ואומר (יהושע יט) ע"פ ה' נתנו לו את העיר אשר סלל:
 שמוות אבותם. יואלי גריס ועכדיס: (טו) על

נעלו שלסה האחד נעל חלק אחד והשלסה נעלו שלסה
 אלל אכי אכויס ו החקו הכל בשוס. וזכו שנאמר לשמות אבותס
 ינחלו. שחאר שנמלו הכניס חלקוה לפי
 האבות שיאלו ממזרים ואלו מתחלה חלקוה למנין יואלי מזרים
 לא היו נטולינ אלו הד' אלל שני חלקיס עכשו
 נמלו ד' חלקיס: אך בגורל: יואלי יושע וכלן ז וכה"ל (שופטיס א')
 ויתנו כלכל את חמרון כאשר דבר משק
 ואומר (יהושע יט) ע"פ ה' נתנו לו את העיר אשר סלל:
 שמוות אבותם. יואלי גריס ועכדיס: (טו) על

ליקוטים על התורה

נו) על פי הגורל וגו'. דער פטר רבם הויזם לרצום הקבית
 האם נעאקס צוא דוד שפארק דייעג לענגען אונ
 זאלקס באהען דעם פודאקטען פון בית הקברש, האם דוד
 געווען אויף דעם פודאקטען זאלקס אשפרינגעל אויף דעם
 שערבעל און געשריבען צוויי אונ שפריציג אמתות דער לשם
 הקברש, און ארום דעם לשם הקברש איז געשריבען דער פוסק
 זיי כבוד ה' לעולם ישמח ה' בקטשיו ודער כבוד פון קאם
 וועם זיין אויף אייביג נאם וועם זיך פרייגען מיט וואס ער האט
 באשאפטן, נאך איז געווען געשריבען דוד אונ שלמה וועלען
 באהען דעם בית הקברש, דוד האט אויטענצויגען דיא האנט
 צו געמען דעם שערבעל האט דאס שערבעל געזאגטס פון דוד
 דו זאלסט מיך נים זינגירען וויארום דער באקטען פון דעם וואס
 האט מיך געשאפען איז געשריבען אויף מיר און איך בין די
 חתימה פון הקב"ה, דו זאלסט זיך נים וואנדערן וואס דאס
 שערבעל האט געזעס, וויארום דער גורל פון יודישע האט אויך
 געזעס און האט געשריבען איך בין דוד גורל פון שבט ראובן,
 שמעון, נוי גס שפייטס און פוסק על פי הגורל, דורך די מיל
 פון גורל, ווי דער גורל האט געזעס אויף האט מען געשאהן:
 פון זינעכע, עלשערין זאלין זיין גרשון דאס לאנד
 האבין נים גינוקען אהלל אין ארץ ישראל ווארום
 ישראל: (טו) על פי הגורל דורך דעם מויר פון דעם
 גיורב למקס צווישן פיל אונ ווייניג פלוקער וועלכער
 אנגעשערין חלק אזוי ווי פריער איז גישטאקען: (טו) ואלה פקודי
 ה' דאס זענען דיא געזיילטע פון

פירוש לתורת אלהים
 קוויטיר איין נאמען פון דיא צוועלף שבטים אונ
 מען האט דיא קווימלעך אריין גלייבט אין איין
 קעקסטיל אונ אלעזר הכהן האט זיך אן גיטאהן
 אין דיא ארום והוויס אונ האט גיזאגט מיט רוח
 הקודש אויב דער נאמען פון דעם שבט וועט
 ארום קומען וועט דער חלק ארום קומען פלוקער
 דער חלק וואס צו איהם גיער, אזוי וויא מען
 האט פריער צו טיילט נאך דיא קענענשין נאך,
 האט דער גישיא אריין גיטאהן זיין האנד אין
 קעקסטיל אונ האט ארום גינוקען צוויי קווימלעך
 איז גיווען אזוי וויא אלעזר הכהן האט פריער
 גיזאגט אונ דאס קוויטיל אלזיין האט געשריבען
 אונ האט גיזאגט איך גורל בין אויף גיזאגטען צו
 דעם חלק און איך בין אן גיקוקן צו דעם שבט
 דרום טייטש ווייטער איז פוסק על פי הגורל דאס
 איז טייטש דער גורל האט אלזיין גירעט לשמות
 פון זינעכע, עלשערין זאלין זיין גרשון דאס לאנד
 האבין נים גינוקען אהלל אין ארץ ישראל ווארום
 ישראל: (טו) על פי הגורל דורך דעם מויר פון דעם
 גיורב למקס צווישן פיל אונ ווייניג פלוקער וועלכער
 אנגעשערין חלק אזוי ווי פריער איז גישטאקען: (טו) ואלה פקודי
 ה' דאס זענען דיא געזיילטע פון

ישראל : סג אלה פקודי משה
 ואלעזר הכהן אשר פקדו את בני
 ישראל בערבת מואב על ירחן
 ירחו : סד ובאקה לא היה איש
 מפקודי משה ואהרן הכהן אשר
 פקדו את בני ישראל במדבר
 סיני : סה כי אמר יהוה להם מות
 ימתו במדבר ולא נותר מהם איש
 כי אם קלב בן יפנה ויהושע בן
 נון : סו כז ונתקרבנה בנות צלפחד
 בן חפר בן גלעד בן מכיר בן
 מנשה למשפחת מנשה בן יוסף

סג ארין מניני משה
 ואלעזר כהנא די מנו
 ית בני ישראל במשריא
 ד מואב על ירחנא
 ד ירחו : סד ובאלין לא
 היה גבר ממניני משה
 ואהרן כהנא די מנו ית
 בני ישראל במדברא
 ד סיני : סה ארי אמר יי
 להון מי מת ימותון
 במדברא ולא אשתאר
 מנהון אנש אלהן קלב
 בר יפנה ויהושע בר נון :
 כזא וקרביא בנות צלפחד
 בר חפר בר גלעד בר
 מכיר בר מנשה לזרעית
 מנשה בר יוסף וארין
 ה"א ולא נפיק . כהכל קום קהל :

ממלוננים

קער המורים (סס) מוח ימחו . כחיס סס . קרי עיס מוחו מיופוח סככה .

רשי

שפתי חכמים

בחוק בני ישראל ענין עשירים ומעלה חבל סתים שאמרו כו"ל
 חינו חלל מל שלל נעמי בחוק בני ישראל חלל חלו כפי שלמן ואלו
 כפי שלמן וכו' הולך ללוות חלו ימנה שבת לוי עם שבטי ישראל
 חלל חלי יודע חלל סים חסר שימנה חלו עם חלו מאחר חללו
 מכן חדש ומעלה חלו ענין עשירים ומעלה וכו' סכיל . ולי יחלס
 דסוקס לטס כי ענין בני ישראל סים חלל ע"ס לידסן חלל לפי
 סדגלים וכו' סיה לו למנוח שבת לוי חלל מוסט שני דגלים כפי
 כפי יסחן ולמה כענין שלמן ועל זה כתבו שני ספטים : ל ללונו
 למתן למס כחיס חיש ולא נוסק ח' מעני לים : ס ס' שנס סן סיו

שנאמר איש לפי פקודיו יותן נחלתו : (סד) ובאלה לא
 דרה איש וגו' . חבל על הנשים ל לא נגזרה גזרת
 המרגלים . לפי שהן היו מחככות את הארץ . האנשים
 אומרים (כמדבר יד) נתנה ראש ונשובה מגרמה .
 והנשים אומרות תנה לנו אחוזה . לכן נסמכה פרשת
 מ בנות ללפת לכלן : (ח) למשפחת מואב לא היה איש בן
 יוסף . למה נאמר והלא כבר נאמר בן מנשה חלל לומר

פירוש לתורת אלהים
 אונ יהושע דער וזהו פון נון . רשי שריבם אבער
 נויבער וענען יא געפליבען ווארום אויף זייא
 איז גיט גנור גינארין זייא זאלין שטארבין אין
 דער מדבר פון דער עצה פון ריא מרגלים ווארום
 ריא נויבער האבין ליב גיהאם דאס לאנד ארץ
 ישראל אונ האבין גיבעטמן מען זאל זייא געבין
 אחלק אין ארץ ישראל דאס מיינט מען די מעכד
 קער פון צלפחד וואס זייא האבין גיבעטמן ער
 זאל זייא געבין אחלק אין ארץ ישראל דרום
 האט ריא הורה כאלר דער ביי געשריבען ריא
 פרשה פון ריא בנות צלפחד : (א) ותקרבנה אונ זיי
 האבין גיבעתנמ בנות צלפחד ריא טעקעקר פון
 צלפחד . וואס צלפחד איז גינען דער וזהו פון
 חפר אונ חפר איז גינען דער וזהו פון גלעד אונ
 גלעד איז גינען דער וזהו פון מנשה למשפחת מנשה

אָבִינֹוּ : ה' וַיִּקְרַב מֹשֶׁה אֶת־
 מִשְׁפָּטָן קִפְנֵי יְהוָה : פ רביעי ו וַיֹּאמֶר
 יְהוָה אֶרְמֹשֶׁה לְאָמֶר : י פֶּן בָּנוֹת
 צִלְפַּחֵד הַבְּרִית נָתַן תִּתֵּן לָהֶם אַחֹות
 נַחֲלָה בְּתוֹךְ אֶחָיו אֲבִיהֶם וְהַעֲבַרְתָּ
 אֶת־נַחֲלַת אֲבִיהֶן קֶהֶן : ה' וַאֲרִי־בְנֵי
 יִשְׂרָאֵל תִּדְבֹר לְאָמֶר אִישׁ כִּי־יָמוּת

אָבִינֹוּ : ה' וַיִּקְרַב מֹשֶׁה
 יֵת דִּינִיקוֹן קֶהֶם יי :
 וַיֹּאמֶר יי לְמֹשֶׁה לְמִימֶר :
 ו יֵאָחַד בְּנֵת צִלְפַּחֵד
 מִמִּלְלָן מִפֶּן תִּתֵּן לָהוֹן
 אַחֹודת אַחֶסְנָא בְּגוֹ אֶחָיו
 אֲבִיהוֹן וְתַעֲבֹר יֵת
 אַחֶסְנָת אֲבוּהוֹן לָהוֹן :
 ה וְעַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תַּמְלִיל
 לְמִימֶר נָבֵר אֲרִי יָמוּת
 ה' א וַיִּקְרַב מֹשֶׁה . שֶׁ קִּים מִסְדְּרִין
 ה' : הֵן מִפֶּן . כִּסְמֵלָה קִיח :
 טִישׁ כִּי יָמוּת . שֶׁ קֶה קִי קִיטו :

בעל המורים ינון רבי

העלונים ועד קרם : (י) דברת . ב' בעם' . סלס , וסידן וסני . אשמוס דברוס בים . שכוו מללות רוח אלהים והחכות בים עסוט

שפתי חכמים

רש"י

דכל כי נתיקט פסס סווא אשלתמלח וסכא עס פסס סווא אשלתמס
 ארדכס נכסויל שפין לו בן לבך יגכר לים דס"ק למס יגכר יסן
 לנו נחלס כי אין לו בן אכל אפ מיה כו' : ר הקסס מכו"ן דכספס
 יש נותלין אמונו מ"ש כי אין לו בן מגיד שרדעניוס סויו וסל
 מ"ש אלו בעקוס בן אמרו מגיד שחכמיות סויו וס"ע : ש דל"כ
 לבקן כס' מסעי לא כתיב רק וילו פסס פ"ס ה' בן פסס כו' :
 יוסף וגו' וכלן סולדך לסיכיא משסן סלפי ה' אלא שחשלתמס כו' :
 ת דלעסס רלסוין קסס מגילס דהשלתמא עמני כלסס דלמס גמס
 לא רלס לפסוק סלסס בלא ידועס סק"ס פ כטו דכתיב לטויל גבי
 ויהי אלהים וגו' כס' כסעלך דלס פוקס שס כתיב נסדס עמנו
 ס"ס ס"כ , ל"ס ד"ס , ונפי ל"ס קסס לעמ לא כתיב סכס כטו
 ססס עמנו וסשמתס וכו' , ל"ס גס סעס רלסוין : א פוקס ערס"י
 רזלס לפקס דכתי סחמחנס שפרנס יסווס שרלונו לומר יוספ כטוס
 כטוס ללסחד סכך דרשו כו"ל בן כטוס ללפחד דוככוס סכך ככוסס
 סקסס וכו' לפני בעמנס , רל"ס : ב סכ"ס סכרין כלן וסוף
 דכתיב ערס"י לישל דכתיבת קקס בלשנים אמ"נ דסביא כתיבת
 אהיס כמ"ד ליואלי מגרין נחלקס לא סכרן לא משוס דס"ל כותיס
 אלא משוס דמניס מצי לניקף למ"ד לנפי סכרין כסן סתן שני
 חלקיס בככסי סכר ככוס חוכס שסוחס חלקיס שסכלו בני סכר
 ססיו מגלי סכרן סכריו כלס לחפר שסיו מיואלי מגרין כככסי
 לשעוס עסוס אכוסס ימלו וסמלס כאלו זכס כסר ללחלקיס
 ויכשו עעסו כל בני וללפחד ירש שני חלקיס לפי ססיס ככור וכל
 נקס

כלס . מגיד שחכמיות ר יסו : (ה) ויקרב משה את
 משפטן . (סגלדריון ח) דהעלמה הלכה ממנו ש וכלן
 נפרע על פסלה עמרה לומר (דכריוס ח) וסדבר אסר
 יקסס מכס חקריכוון חלי (סגלדריון סס) . ל"ז רלויס
 היתת ת פרשס זו להכחכ על ידי משה אלא שזכו
 כטוס לפסח ונכחטס על ידן : (י) בן בנות צלפחד
 דברת . כתרנומו יסווס א כך אכוכס פרשס זו לפני
 כמרוס מגיד שרחתק עיק מוס שלס רלחתק עינו של
 מוס : כן בנות צלפחד דברת . יוספ כטעו . אשרי
 אדס סהק"ה מודס לדכריו : נתן חתן . (ב"ב קיח) שני
 הלכיס ב חלק כתיבן סהיס מיואלי מררס וחלקו עס אחיו
 כככסי סכר : ודעברת . ל' העכרה הווא ס"ל ג עכרה
 (הווא) כמי אשיו מייח בן לירשו . ד"ר ע"ס שבת מעכרת
 חלס משכס לשכט עכנה וכטלה יורשוס אוחס . שלס סתוב
 חלס לא נלסוה אלא ללווה ר הדור בלכד וכן וסעכרתס
 חת נחלטו לככו . ככולו הווא אומר ונתתס וככת הווא אומר

אחיו כל אחד חלק אחד הכי לננות לפחד שני חלקים של אצוים נככס
 בלשנים חלק אביסן ותלקו עס אחיו בככסי סכר כל' ככריוס ואין כוכחו
 לומר עס חלקי אביסן עס חלקי אביסן עס חלקי אביסן עס חלקי אביסן
 חסר עמנו לא נסלו סכרי כללס בלכד נחלקקס סכרן וכל ליואלי
 מררס וסחוקס לא סכרן נחלקקס סכרן וכל ליואלי מררס וסחוקס
 לא סכרן פד שחזכו לו חלקיסס שסכלו סכרן ולי"ע : ע"ל סכר"ס : ג
 כ"ל שיש לו לסקכ"ס סכר"ס וסס : סליו לבן חרני מגיה בן ליומס :
 ד"ל כל סלס חקסס וסס כתיב כפ' ואלס חסעי ולא סכוכס נחלס וגו' דליו
 אשס שסכט זכ ככאי להפסל ל"ש סככט אחר וסכרס דלס

פירוש לתורת אלהים

גיהאם : (ה) לְמִי יָרַע וְאָרוּם וְאֵל וְעָרִין גְּעִמְיָעֶרְמ
 שֶׁס אָבִי דָעֵר נֶאֱמָעוּ פֶּן אֲוֹנָעֵר פֶּאָמָעֵר כִּסְדָּע פֶּן
 צְוִישִׁין זִיין שְׁמָע כִּי אֵין לוֹ וְאָרוּם זִיהוֹן הָאָמֵר , עַר
 גִּישׁ דָּעֵן וְעָעֵר וְאֵלָמֵס הָאָבִין אֲוֹהוֹן וְאֵלָמֵס , עַר
 גְּעַרְשָׁה דָאָם חֶלְקֵס פֶּן אֲוֹנָעֵר פֶּאָמָעֵר אֲוֵן הֵיִינְמ
 וְעָעֵן כִּיר אִוִּיף , דָּעֵם אָרְמֵס פֶּן אֲוֹהוֹן חַט לֵנו מִיר
 וְוִילָעֵן הָאָבִין דָּוָא וְאֵלָמֵס אֲוֵן גְּעִבִין אֲמִיהָ אַחֶלְק
 וְיִוְשָׁה בְּתוֹךְ צְוִישִׁין דָּוָא בְּרִידָעֵר פֶּן אֲוֹנָעֵר
 פֶּאָמָעֵר , וְעָעֵן אֲוֹנָעֵר פֶּאָמָעֵר וְאֵלָמֵס לְעִבִין וְאֵלָמֵס
 קָר דִּינִיקָעֵן אַחֶלְק אֵין אֲרִי יִשְׂרָאֵל מִימֵס וְיִינָע
 בְּרִידָעֵר , לְרִידָעֵר הֵיִינְמ אֵין אֲוֹנָעֵר פֶּאָמָעֵר אִיו
 גְּעִשְׁמָאָבִין גְּעָקֵרִין מִיר גְּעָעֵן זִיין חֶלְק :

(ה) וַיִּקְרַב מֹשֶׁה הָאָמֵר מֹשֶׁה יִנְעִינְמ וְיִיעֵר מִשְׁפָּט פֶּאָר
 נָאָם : (ו) וַיֹּאמֶר יי הָאָמֵר נָאָם גְּעִזְאָנְמ צוֹ מֹשֶׁה :
 (ז) פֶּן בָּנוֹת צִלְפַּחֵד דָּוָא בָּנוֹת צִלְפַּחֵד כִּידִין רַעֲכָם
 יִהִיוּ תַמְן דָּוָא וְאֵלָמֵס גְּעִבִין צוֹ וְיִיא אַחֹודת יַחֲלָה אִיוּן
 אָרְבֵּי בְּתוֹךְ אֲחָיו צְוִישִׁעֵן דָּוָא בְּרִידָעֵר פֶּן וְיִיעֵר
 פֶּאָמָעֵר וְהַבְּרִית אֲוֵן דָּוָא וְאֵלָמֵס גְּעִבִין אֵת נַחֲלַת
 דָּוָא יְרוּשָׁה פֶּן פֶּאָמָעֵר צוֹ וְיִי דָאָם חֶלְקֵס וְאֵאָם
 דָּעֵר פֶּאָמָעֵר הָאָמֵר גִּזְוֹאָלֵס יְרַשְׁנָן וְאֵלִיו וְיִי יְרַשְׁנָן
 (ח) וְאֵלֵּי בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲוֵן דָּוָא וְאֵלָמֵס רִידִין צוֹ דָּוָא
 יוֹדִין לְאָמֶר אֲוִיו צוֹ וְאָנְן אִישׁ כִּי יָמוּת וְעָעֵן אֶפְקַנְשֵׁם
 וְעָעֵן אֲוֹנָעֵר יִבֵּן אֲוֹנָעֵר וְעָעֵן גִּישׁ זִיין צוֹ
 אִיהֶם וְהַבְּרִית וְאֵלָמֵס אִיהֶר גְּעִבִין זִיין אָרְבֵּי בְּנֵי

אֲשֶׁר נָתַתִּי לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל: יִי וְרֵאִיתָה
 אֶתָּה וְנִאֲסַפְתָּ אֶרְעֵמֶיךָ גַּם־אֶתָּה
 כַּאֲשֶׁר נִאֲסַף אֶתְּךָן אֶחִידָה: יִי כַּאֲשֶׁר
 מְרִיתָם פִּי בַמִּדְבָּר־צֶן בַּמְרִיבֹת
 הַעֲדָה לְהַקְדִּישָׁנִי בַּיָּמִים לְעֵינֵיהֶם

בעל המורים

העצמות וסגפולות ואלוהות כסף וזכב טהם: נאסף אספן אספן
כנימי

נהלם שפן שיהא שפן ו. ויטינו מה שפחל"ל שבעל ירש את
שפן: (ג) וכליפס. כתיב כסי"א, עגמד שפחלוס כל אספן
רש"י

שפתי חכמים
 ו דלמסס לשפון קשה למס דלמס הא דלמס כחן שפון כלומר
 פ"י ווארפ כמ"ש כדמסס פסטי, ל"א ד"א, ולפי ד"א קשה ארץ
 כמסר זכ לנפן, ל"ס גס טסס לשפון וק"ל: ו לקיפון סייעו
 לחדל, ויבא סהדרס ח"י ועייל לקיפונל: ה מדלל לחיב כמסר
 נאסף אספס או שפל דלוקיס: ס כלומר וכסס שיהא מם כשפיל
 עון זכ פך אספס עמס: ו"א וסא כספסו ס זכ לחיב על
 אשפ לא קדססס, ו"ל דלמי ד"א ספי' און אספס טוב עמסו שפסס
 כסס עשפכין מם ועיפין לא סניע זמנו פך עסס יפוט אף סו סי
 שפל סניע זמנו וסיפין עמסו קודס זמנס ומסרן: ספא לחיב
 גבי מיתס עסס על אשפ לא קדססס כ"י, וסולרף לטסס של ד"א
 דלפסס קשס אספס וספ לא הימס עמסו עסס כפיהת אספין ד"א
 אספין דלמס כפיו' שפססס גרולמו לכנו מ"ס"כ גבי' מ"ס, לכן ס'
 ד"א, ולפי' של ד"א קספ דשפסע מכלמס מם אהרן וגו' וספסין
 מם קודס שפסע עמסו זמנס וסו זמנו עמססו אפן, לכן לרין
 גס לטסס לשפון וק"ל: כ שפססס חפס כעלס מלל ספסלס:
 ל"ל סירוס כפ"ספס עשדיון ל"ל כשפלו כל לרין וסכחי סלכלס
 ולל ספססד וסמס ספסלסס ספס"ספס כפ"ספי' עמקסס מ"י: סכ"סו

לו הקב"ה גורתי במקומו עומדת (ספרי) ד"א כיון שנוכח
 משה ו נחלת בני גד ובני ראובן ימח ואמר כמדומה
 שהותר לי כדרי משל לחצר שגור על בני של יוכנס לפתח
 לפסין שלו וכנסו וכו' והוא אחריו ולחצר והוא אחריו
 לסרקלין והוא אחריו כיון שגד ליכנסו וקטיון ח"ל בני
 מכלאן וליךר אהה אסור ליכנס: (ג) כאשר נאסף אהרן
 אהרן. מכלאן שפחלוס משה ח למיתת: של אהרן. ד"א
 און אהה טוב מ עממו (דברים לב). על אשפ לא קדססס.
 הא אס קדססס י אחי עדיין לא נכנסו זמנסס להפטר.
 כ"מ"ט שכתב מיתתם כתב סרווסס לפי שגזרה גזרה על
 דור המדבר לחות מדבר שאלו בעון שלל האמינו לכך כקס
 משה סיכתב סורחמו מלך אהרן אף הוא מן הממרים
 היה (וימח ס) משל לשתי נשים שוקות כ"ד אחת קלקלה
 כ ואחת אכלה פני ל שביעת וכו' אף כאל כ"מ"ט שזכיר

ענין ראיית הארץ ומינוי יהושע על ישראל

ספסס כדו גרלוסס וי יוס, וסמרו עסס ורלוס אוחס ונלסספס אל עמך לגדיד לו שפסס יכלס חס אספן ספסלסו כל מם סיכול
 כלסוס חכל מדי יכלס אוחס רליס ספסס עמס מיתתו כפי ספסוכ ספס, וסו ורלוס אוחס ספסו כפ"סו ספסו ספסו ספסו ספסו
 ונלסספס אל עמך אחריו וסולרף רליס ספסלסוסי, כחשד נלספ אספין חמין, כ יספוס ענינו לענין אהרן כחסיסו אל עמי חכל
 לא גדימס אספין כ י עסס רלס אוחס אספין כל רלס אוחס, ססס ח"כ לל חל עכסס סימוט עספס חכל לול אוחס ספסלסו
 לעמוט עסס סכר ונלסוט חל סכר עסס כ י קרובס מיתמו לחל וספן ססכס כחסיסו חל עמי כעלדכ וכלל חל חל אספן ספסלסו
 ספסלסו כמי מרסיס, וספס ספסו י סקוד חלסי' סריוסס לכל כסר כ"ל חמרי' שפלי עמרי גמח' וסולסו אוחס דכריס עמחמ' מיתס,
 גס חל אספין סו, וספסס ספסלסו דכריס כחסיסו לחלו עמי וספן אספס ספסוקו חל ספסו חל כסס ססס, ולפי' ספסלסו סיפיו'
 על רוח אלסין קדישין לכן אמר יסקוד ס' חלסי' סריוסס, כלומר
 גדיד ונלסוט ויפי' חלס מול ככ ספסלסו מושל וסוקף כפוסס, וספסס

פירוש לתורת אלהים
 אינו פאר: אומילס גינוארין פלוסר דו וועקס שטארך
 בין מיט דער פירטור וואס ריין ברודער און איז
 גישטארבן: (יד) פאש' אזוי וויא איר האט ווירדער
 גישפענגען: מיין ציווי ביידיג זין אין דער סטורד זין
 בפריסת השיח' אז די עדה האט גיקרינט אונ האבין
 גיוואלט איר נאלט ויי עקבין וואסער צו פרינגען
 להקדישני במים לעיניהם צו סאבין הייליגען מיה פאר
 וייערע אויגין מיט דעם וואסער פלוסר ווען איר
 וואלט בריידן צום שטיין אונ ער זאל עקבין וואסער
 וואלט איה גיהייליגט גינוארין ויי וואלטין גיואנט
 סאךראך דער שטיין וואס ער וועט קיין שבר האבין
 אז ער וועט פאלגין אונ וועט גיט גישטראפט
 ווערין אז ער וועט גיט פאלגין פאלגס ער פארט
 דם צווי פון גאט אזו עוין אפיל שפן מיר גיהעוין
 בונדרא צו פאלגין אונ דער פאר טאם איר האט

ישראל רש"י שרייבס דרום שטייט די פרשה באלד
 נאך דער פרשה פון די בנות זלפחד ווארום אז
 הקב"ה האט גיואנט צו משה דו ואלטס געבין צו
 די בנות זלפחד אירושה אין ארץ ישראל האט
 משה גימיינט אז הקב"ה האט אים מוחל גיווען די
 גזירה וואס ער האט אויף אים גזר גיווען ער זאל
 שטארבין אין חוץ לארץ אונ האט אים מהיר גיווען
 צו קומען אין ארץ ישראל דרום האט אים הקב"ה
 גיואנט איה האב מיין גזירה גיט מבטל גיווען אונ
 דו מוזט שטארבין אין חוץ לארץ נאר גיי ארויף
 אויף דעם בארג אונ איה וועל דיר ניוויין דאס לאנד
 אונ דו וועסט זיא ועהו אבער קוקען וועקסט אהין
 גיט: (י) הדייקת אונ דוא וועסט דאס לאנד ועהו
 ונאספת אונ דו וועקט ווערין פארזאמילט צו דיין
 פאלק גס אהי דו אויף פאש' אזוי ווי אהרן בריין ברודר

וַיִּקַּח אֶת־יְהוֹשֻׁעַ וַיַּעֲמֵדְהוּ לְפָנָי
 אֲלֵעֶזֶר הַכֹּהֵן וְלִפְנֵי כָל־הָעֵדָה :
 כִּי וַיִּסְמְךָ אֶת־יָדָיו עָלָיו וַיִּצְוֵהוּ כַּאֲשֶׁר
 דָּבַר יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה : פ חמישי
 כח " וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר :
 יִצוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמְרַת אֲלֵהֶם
 אֶת־קַרְבְּנֵי קַחְמִי לְאִשֵּׁי רִיחַ נִיחָחִי

פקיד יי יתיה ודבר ית
 יהושע ואקימיה קדם
 אלעזר כהנא וקדם כל
 כנשתא : כג וסמך ית
 ידוהי עלוהי ופקדיה
 כמא די מליל יי פידא
 דמשה : כח * וכפיל
 יי עם משה למימד :
 ב פקיד ית בני ישראל
 ותימר להון ית קורבני
 להם סודר דקורבני
 דאתקבלא ברעוא

ת"א ויסמך . מסדרינ יג קס מנחם כג : לו סח בני . פנתח כו כ : וס"ב פ' סוסר ס' וילא :

בעל הטורים

ממירין : (6) שש לאמר לו סח . ס"ס סוסר , לומר ססמוק
 כמורס

ונעטס כלאשית : (כג) וילוסו כלשכ דככ ס' בוד געס . וכוו
 שלג לכפל פורס ופמיד פמני סמלחמס , ולכן סמך כלן פורס

שפתי חכמים

ס"כ וכל סעדה ליל סלס ז : סנסדרינ : ח כ"ל סה כמיב ויפס
 געס כלשכ לוס ס' לוסו ול"כ ויקח סח יסושע ל"ל , ומחנן
 לקטו כו' כ"ל שט"ל יומר געמס שט"ל סקב"ה דסקב"ה לא לוס למשל
 לו סלס ססריך שזיבת לכך כו' וסוס לוסיו ממן סכר כו' וסמסס
 כדו שלג ילשכ גס לו ללס ז וסכרי געס וסכרן געמטו פליסס ,
 ולכך סרלסו גמון סכרן : ס כסן ג"כ קסס ל"ל למכתב כדפרישית
 לפיל : י כ"ל גס סנין פירשס ספסיד לפכרס סלמעלס שט"ל יסקוד
 ס' סלס' הכוחות : כ כדכמיב יסקוד ס' ונו' לוס סח בני פלי
 טישעטו סלי : ל כנו שולשכ ויקריבו בני סכרן סח סוס סליו :
 ט כ"ל וסקמיס סיונו אישוריס סמקפריס לוחס וכמיב כוס
 לבעלה על כניה וכו' כדאיחא כספרי : קרבני . (ספרי)
 וזל סדס : לחמי . אלו אישורין וכן הוה לומר (ויקרא ג) ו
 והקטירס ככהן המזבחה לחס אשה : לאשי . הנחנן

רשי"י

(יומא עג) : (כב) ויקח את יהושע . (ספרי) לקחו
 כדכריס ח והודישו מהו : סכר סרסו ישראל לעולם הכה :
 (כג) ויסמך את ידיו . כעין יסיה יותר מ יותר ממה
 סלמעווס . שהקב"ה אמר לו וסמכת את ידך והוה עשה
 כחתי ידיו ועטשו ככלי מלח ונדרשו ומלחו כחמתו כעין
 יסיה : כמאשר דבר ה' . אף לנינן הווד כתן מהודו עליו :
 (כ) יצו את בני ישראל . מה אמור למעלה ויסקוד ה'
 אמר לו הקב"ה עד שאתה מזוני על בני כ לוח את בני עליו .
 משל לכה מלך שהיתה נפטרת מן העולם והיתה מסקדת
 וזל סדס : לחמי . אלו אישורין וכן הוה לומר (ויקרא ג) ו

מדות השם

כַּאֲשֶׁר דָּבַר יי ביד משה אזוי ויזא נאמס האם גירעס
 דורה משה (א) וידבר יי אל משה אונ נאמס האם
 גירעס צו משה אזוי צו זאנין : (ב) צו את בני ישראל
 געביס די קינדער וקראל . רשי שרייבס נאמס האם
 אזוי גיואנט צו משה דגבאפעלקס מיר אויף מיינע
 קינדער באפעל ד'יעער מיינע קינדער אויף מיר
 זיי נאלין מיה רעכט ריענע אונ זאלין מיינע קרבנות
 רעכט מקריב ויין זאמרת אליהם אונ רוא זאלקס צו
 זיזא זאנין את קרבני מיינ קרבן איז דאס כלות וואס
 קען שפערענטס אויף דעם סובבס פלמי סיון שפיזו
 דאס איז דאס פלייש וואס קען איז מקריב אויף
 דעם סובבס וואס איז ער וקרבס גיעבען אויף דעם
 פיער וואס לאשי אויף דעם סובבס ריח ניחוחי צוא
 אנשימאקן

נאמס האם אייהם גיבאמין ויקח את יהושע אונ ער האם
 גינוקמן צו יהושע . רשי שרייבס ער האם אייהם איין
 גינוקמן מיט בייד אונ האם אייהם סודיע גינוען
 דעם גוטיין שכר וואס דיא סגהינים פון די ישראל
 וועלין האבין לעולם הקא געטיידי אונ ער האם
 אייהם גישפעלס פאר אלעזר הנהן אונ פאר נאר
 דער עדה : (כג) ויסמך אונ משה האם אן גילעהנט
 זיינע ביינע הענט אויף יהושע . רשי שרייבס ער
 האם אייהם קערה גיטארהן ויזא נאמס האם אייהם
 ניהייסין ווארום נאמס האם אייהם גיואנט ער זאל
 אויף אייהם אן לעהקען ביין האם אונ האם
 אויף אייהם אן גילעהנט ביינע הענט אונ האם
 אייהם גימאכט פול מיט חקקה אזוי ויזא קען שיט
 אן אפלי פול געזיז אונ ער האם אייהם גיבאמקען

שנא' לו סח בני ישראל וסגרת סלסס סח קרבני לחמי לחמי ונו'
 ככעיס בני שסס פמ'מיס געיס לוס סולס חמיד :
 שפעס איין דער קריה אונ איין שפעס פארין נאקס . ויען דער
 בית המקדש איז גענוען :

(ג — ג) [סח] [שסס קסד] לסקריב כמקס לטס כל ישכל
 גני חמידים ככל יוס ס' כבקר ולס סמני כין ספריס
 צו את בני ישראל ונו' . נאמס איז אמוקת עזתו קען זאל מקריב
 זיין אויף דעם סובבס אלע פגא צווייט שפעסין זכריס . איין

סיני לרית נחת אשה ליהוה :
 ונסכו רביעת ההין לכבש האחד
 בקדש הסך גסך שכר ליהוה :
 ואת הכבש השני תעשה בין
 הערבים כמנחת הפקר ונסכו
 תעשה אשה רית נחת ליהוה : פ
 וביום השבת שני כבשים בני
 שנה תמימם ושני עשרנים סלת
 מנחה בלולה בשמן ונסכו : י
 עלת
 שבת בשבתו על עלת התמיד

דסיני לאתקבלא ברעוא
 קורבנא קדם יי :
 ונסכיה רביעת הויא
 לאמרא חד בקודשא
 יתנסך גסוך נחמד
 עתיק קדם יי : ה וית
 אמרא הנניא תעביד
 בין שמשויא כמנחת
 צפרא ונסכיה תעביד
 קורבן דמתקבל ברעוא
 קדם יי : פ וביזמא
 דשפתא תרין אמרין בני
 שנה שגמין ותריין
 עשרונין סולתא
 דמנחתא דפילא במשח
 ונסכיה : י עלת שפתא
 תתעביד בשפתא על
 עלתא תדירא ונסכה :

ת"א וינסכו יומא לזי לכבש הסחד. סס: בקדש סכך. מוכס עם תמימם ג פמילס יא: כמנחס סכקר. יומא לזי: וכיום סכנס. מגילת כל: מלח שבת. שבת דר קיד קלו וס"ז: שפתי חכמים

שטענה כלי: (ז) ונסכו. ת יין: בקדש הסך. (ספרי) על המזבח א יתנסכו: נסך שכר. (כ"ב לו) יין המשכר פרס ליון גמחו: (ח) רית נחת. נחת רוח לפני שאלמתי ונטסה רלוי: (י) עלת שבת בשבתו. ולא עולת שבת בשבת אחרת ב הרי שלא הקריב בשבת זו שומע חני יקריב סחיס לשבת הכאל ת"ל נכחמו מגיד סלס עכר וימו ככל שהכנו: על עלת התמיד. (ספרי) אלו מוספין לכד אותן שני כבשים על עולת התמיד ומגיד סלון קריבין אלא בין שני ג התמידין וכן ככל המוספין לאחר על עולת

כחיד כסעטשים ככ"ף סדמנין: ת ט"ו וכל סכר משקין סכן ככ"ף כס' נסכיס יין לנכר רביעימ ססין: א סכ"ג דכפיש ססס בקדש וכל ס"י כלוזי כ"ל על סמנח ססוט קדש כדליתס כסוכס (ק"ט): ב וס"ס נבי יו"ס נמס לז ככ"ג סלון סלון מביאין מולג יו"ס כיו"ס סכר, וי"ל דוס לז זכיר ללמוד דססוט דלסוד כיון דיו"ס יז סס סכ"ג ווס סס כס"ג סכל משכס לשבת סכל ענין סכר סוס ס"ס דכרי קמ"ל דלסוד: ג מדכתיב על מולג סממדי משכס סכר מולג סממדי, וסדלל כתיב על מולג סממדיס משכס כ"ז שני סממדיס, וכוס יחוקין מ"ס סכ"ס, סכל ממש סלמכ לכד אסון סני כככסי על מולג סהמיד סס"ו מולג כל כנו סון לז ידמתי ס"ך יחויבי מוס מגיד סלון קריבין אלא בין שני

דעת וקנים מבעלי התוספות
 סקב"ס, סכר לז סקב"ס ססס זסו קריבן מוסף הכלוז לך לפי סכל פשט"ך פסוליס, ס"ר כפול, סלמכר מוצור ס"ר ליוס ססכס.

פירוש לתורה אלהים

קען האם מקריב גיווען בשעת דיא ישראל זענען
 גיווען ביי דעם בארנ סיני לרית נחת צו אנישמאקין
 ריח ליי צו נאם: (ז) ונסכו אונ יוין גיסונג רביעית התי
 איין פערט חלק פון איין עקער לנכש האחד צו
 איין שעפס כפיש אין הייליגקייט בלוקר אויף
 דעם מנבח ספר ואלט איהר גיסין נכד אנסינגג שכר
 אלטין טיין ליי צו נאם בלוקר צו איסליקען
 שעפס זאלט איהר אויף דעם מנבח גיסען אלטין
 טיין איין פערט חלק פון איין עקער: (ח) ואת
 הכבש השני אונ דעם אנדערין שעפס תעשה זאלט
 איהר מקריב ויין צווישין די אביזמין כמנחת הפקר
 צווי וויא דיא מנחה פון דער פריה וינסכו אונ אוז
 וויא ויין גיסונג תעשה זאלט איהר מאכין אשה

מזות השם
 ידיום השבת שני כבשים וכו'. ונדאס איז אסעות גששת אלע
 שבת זאל מל מקריב ויין אויף דעם מנבח אקרוב מוסף
 דאס גנען צוויי שעפסין :

(ט) [סכ] (ססס קסס) להקריב קריבן ככל שבת מוסף על תמיד
 סיסם שני ככשי סכל וכיום סכנס. שני כככסי כלי סכס וכו'.

עֲזִים אֶחָד קָטָאת לַיהוָה עַל־עֹלֹת
 הַתָּמִיד יַעֲשֶׂה וְנִסְכָּו: ס ששׁוּ וּבַחֲדָשׁ
 הָרִאשׁוֹן בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ
 פֶּסַח לַיהוָה: ׀ וּבַחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם
 לַחֲדָשׁ הַזֶּה חֵג שִׁבְעַת יָמִים
 מִצֹּות יֶאָכֵל: ׀ בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן
 מִקְרֵא־קֹדֶשׁ כִּרְמֵלֶיךָ עֲבָדָה
 לֹא תַעֲשׂוּ: ׀ וְהִקְרַבְתֶּם אִשָּׁה
 עִלְיָה לַיהוָה פָּרִים בְּנֵי־בָקָר שְׁנַיִם
 וְאֵיל אֶחָד וּשְׁבַעַת כִּבְשִׂים בְּנֵי שָׁנָה
 תָּמִימִם יִהְיוּ לָכֶם: ׀ וּמִנְחַתֶּם סֹלֶת
 בְּלוּלָה בְשֶׁמֶן שְׁרֵשֶׁה עֲשָׂרִים לֶפֶר
 וּשְׁנַיִ עֲשָׂרִים לְאֵיל תַּעֲשׂוּ: כא עֲשָׂרוֹן

קָטָאתָ קָדֶם יי על
 עֹלֹת תִּדְרִיא יתְעַבֵּד
 וְנִסְכָּו: טו וּבִקְרָא
 קְדָמָה בְּאַרְבַּעַת
 עָשָׂר יוֹמָא לַיהוָה
 פֶּסַח קָדֶם יי:
 ׀ וּבַחֲמִשָּׁת עָשָׂר יוֹמָא
 לַיהוָה הַדִּין חֵגָא שִׁבְעָא
 יוֹמִין פִּסְרִי יתְאָכֵל:
 יי בַּיּוֹמָא קְדָמָה מְעַרַע
 קְדִישׁ כִּל עֲבִידַת פּוֹלְחִין
 לֹא תַעֲבִידוּן: יט וְהִקְרַבְוּ
 קוֹרְבָנָא עֹלֹתָא קָדֶם יי
 תוֹרִין בְּנֵי הוֹרֵי תִרְוִין
 וְדָבָר חֵד וּשְׁבַעַת אֲמִרִין
 בְּנֵי שָׁנָא שְׁלָמִין יִהְיוּ
 לָכֶן: כ וּמִנְחַת תְּהוֹן
 סוֹלֵתָא דְפִילָא בְּמִשַׁח
 הַלְחָא עֲשָׂרוֹנִין לְתוֹרָא
 וְתוֹרִין עֲשָׂרוֹנִין לְדָבָרָא
 תַּעֲבִידוּן: כא עֲשָׂרוֹנָא

שפתי חכמים

מִדְרָשׁ אֵלֶּה סְפִירוֹת כִּי וְעִלְיָה לְפִי אֲנֹכִי כְּלוֹמַר חֲסִיד דְכִרִישׁ
 אֲנִידִישׁ וְהִרְשִׁין מִדְרָשׁ עִי"ם הַכְּנִיּוּתוֹת שֶׁל פ"כ חֲסִיד סְלִיבוֹת
 וְדִישׁ: ׀ (6"ג) ו' דֹּלָה הָרַע עַל הַסְּמִיר בְּלִיד דְלַמֵּס וְלַמֵּס וְס'
 כְּסִיפִי וְלֹא חָלַל הַסְּמִיר וְהִלִּים וְנִדְבָשׁ וְעוֹד סְמִיר וְסִכּוֹ לֹא קָשׁ
 עַל כְּסִיפִי כִּלָּ שְׁמִין נִסְכִּים לַחֲפָלָה אֵלֶּה עַל סִקְרִין: ׀ כ"ו לֶק
 מוֹסֵב עַל עוֹלַת סְפִירָא סְפִירָא לֹא אֵלֶּה אֲמַר עַל עוֹלַת סְפִירָא

רש"י
 אֲמַר הַקָּב"ה הִבִּילוּ כִפְרָה עָלַי עַל שִׁמְעַתִּי אֶת הִירַח:
 עַל עוֹלַת הַתְּמִיד יַעֲשֶׂה. כֹּל הַקְּרָבִין הֵזֶה: ׀ וְנִסְכָּו .
 אֵין וְנִסְכָּו מוֹסֵב כֹּל הַשְּׁעִיר בַּשְּׁמִין נִסְכִּים לַחֲעֹלַת:
 (יח) כֹּל מִלְאכַת עֲבוּדָה. אֲפִילוּ מִלְאכַת הַלְרִיכָה לִכְס.
 כְּגוֹן דָּבָר הַלְבָב הַמּוֹמַרְתָּ כְּמוֹס"מ אֲסוּרָה בַּיּוֹם קוֹב:
 (יט) פִּרִים. כְּגַד אֲזַרְכָּה שְׁתֹּאמֵר (כְּרֵאשִׁית יח) וְאֵל

דעת זקנים מבעלי התוספות
 לָקַח חֲמִין סְפִירָא יוֹר שְׁעִיר וְכֵן שִׁבְעַת וְכֵן שִׁבְעַת קִרְיִים וְכֵן
 שִׁמְעַת וְכֵן יוֹבֵל וְכֵן חֵדָּה כִּלָּה שִׁבְעַת שִׁבְעִין. לְיָמִים קִרְיִים וְכֵן
 הַקְּרָבִינוֹת שֶׁלֹּא פִּי שִׁבְעַת שִׁבְעִים וְיָמִים הַשְּׁעִיר וְסִכּוֹת יִלְכֵס וְפִי
 אֲשֶׁר לְשִׁבְעִים יָמִים כִּלָּה שִׁבְעַת. לְיָמִים כְּרִיבוֹשׁ עַם סְמִיר כְּפִירִים
 לְיָמִים עִי"ם מוֹסֵב שִׁבְעַת עַם אוֹר דְכִרִישׁ עִי"ם נְבִי יוֹבֵל וְעוֹד
 דְכִרִיב אֶחָד לְאֲמִרִין. וְכֵן לֹא קָה לְיָמִים אֲמִרִין יִבְעַס יֵלֵךְ
 מִיַּם דְכִרִיב אֶחָד לְאֲמִרִין. וְלֹא לְכַלֵּה סִיחָר עַם לֹא חָלַל וְכֵן
 וְעוֹד לְיָמִים כִּלָּה סִיחָר יֵה אֶת זֶה. וְיֵל דְרִיבוּ עִי"ם מוֹסֵב סְפִירָא
 שִׁבְעִי יוֹבֵל וְעוֹד דְכִרִישׁ יָמִים וְכִרְשׁוֹ עַל סִיין כְּנִיפְסוֹ סוּ
 עוֹלַת סְפִירָא שְׁמִין נְגַמְלָה וְנִסְכִּים פְּסוּלוֹת וְעוֹד מִשְׁמַע לֹא חֲפִשׁ

לְאוּ קִרְבִּין עַל לְיָמִים כְּסוֹל. וְחִסּוּ שֶׁלֹּא לְעוֹרִים נְעוֹסָף עַל שִׁבְעַת
 לְסִקְרִיב עַל קִרְבִּין סוֹסָף שִׁבְעַת כְּלָאוּ עַם עֹלָה וְאֲמַר כִּלָּה סְמוּסִין.
 עַל לְעֵלָּה שְׁמֵר לְסִכּוֹרִין סְפִירָא מוֹסֵב לְכִי סְפִירָא לִכֵּס עִי"ם מוֹי
 מִסְכִּילִים, לְאֲמַר שְׁמַעוֹר לֹא עוֹלָה לְכִרִיב לֹא סְפִירָא, אֲמַר לֹא
 עַבְדִּין עַם כְּכֹן לֶךְ. אֲמַר לִכֵּס וְלִכֵּי עַם סְפִירָא, אֲמַר לֹא כִךְ
 וְכֵן, אֲמַר לִכֵּס לֹא כְּכֹן לֹא לִכֵּי יוֹמֵר עַבְדִּי. כִּךְ הַקָּב"ה נִתַּן
 לְכִי לְסִכּוֹל לְיָמִים עַמְשֵׁן בַּיּוֹם שִׁבְעַת לְסִיחָר לֹא לְסִקְרִיב לֹא לִכֵּס
 שִׁבְעַת וְחִסּוּ לְיָמִים שִׁבְעַת עִי"ם כְּסִיפִים. וְאֲמַר נִרְכַּשׁ סְפִירָא
 עַל סְכֵמָה כְּכֹה וְחִסּוּ לֹא וְיָמִין לְכִי כְּלוֹמַר שִׁבְעַת יוֹם לְרִשׁוֹן
 יוֹם עִי"ם כו' וְשִׁבְעַת בַּיּוֹם שְׁעִירִי סְפִירָא מוֹסֵב שְׁעִירִי לְסִיחָר

פירוש לתורת אלהים

מִקְרָא קֹדֶשׁ נָאֵל גִּירוֹסִין וְעוֹרִין תִּילִיב לִל מִלְאכַת
 עֲבֹדָה קִיין שְׁבַע מִלְאכָה וְאֵלֶּם אִידָר נִים קְאָהוּן .
 רש"י שְׁרִיבִים דְרוֹם שְׁמִיטִים מִלְאכָה עֲבֹדָה צוֹ נוֹיִין
 אֲפִילוּ אוֹרִי אִיין מִלְאכָה וְאֵם אִיז אִיין קְאָרִין אִז
 קָעוּ וְעַמְשׁ רָאֵם נִים קְאָהוּן רָאֵם קָעָנָ קָעָן אִם חוֹל
 הַמּוֹעֵד יוֹא קָאֵן אָבָעֵר אִם יוֹם מוֹב קְאָר קָעָן
 רָאֵם נִים קְאָהוּן: (יט) וְהִקְרַבְתֶּם אִיז אִיידָר וְאֵלֶּם

אִידָרָע נִקְרָבִים: (סו) וּבַחֲדָשׁ הָרִאשׁוֹן אִיז אִיין דָּעַם
 עֲרִשְׁמִין חוֹדֶשׁ רָאֵם אִיז דָּעֵר חוֹדֶשׁ נִיָּסִין בְּאַרְבַּעַת
 עָשָׂר אִיין דָּעַם פְּעִירָעֲנִסִין קָאֵן אִיין חוֹדֶשׁ פֶּסַח לִי
 וְאֵלֶּם אִידָר אִיז אִיין אֲקָרְבָן פֶּסַח צוֹ נָאֵם:
 (יט) וּבַחֲמִשָּׁה עָשָׂר אִיז דָּעַם פּוֹפְעָעִשִׁין קָאֵן אִיין
 דָּעַם חוֹדֶשׁ חֵג וְאֵלֶּם אִידָר מִסְכִּין יוֹם מוֹב שִׁבְעַת
 יָמִים וְיָקָעָן קָאֵן וְאֵל וְעוֹרִין יִנְעִיפִין מִצֹּות: (יח) בַּיּוֹם
 הָרִאשׁוֹן אִיין דָּעַם עֲרִשְׁמִין קָאֵן פּוֹן רִיא וְיָקָעָן קָאֵן

חֲדָשָׁה לַיהוָה בְּשִׁבְעַתֵיכֶם מִקְרָא־
 קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כְּלִי מִקְרָאתְ עַבְדָּה
 לֹא תַעֲשׂוּ: ^כ וְהִקְרַבְתֶּם עֹלָה
 לְרִיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה פְּרִים בְּנֵי־בֶקֶר
 שְׁנַיִם אֵיל אֶחָד שְׁבַעֵה כִבְשִׁים בְּנֵי
 שָׁנָה: ^{כא} וּמִנְחָתָם סֵלֶת בְּלוּלָה
 בַּשֶּׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים לְפַר הָאֶחָד
 שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לְאֵיל הָאֶחָד: ^{כב} עֲשׂוּן
 עֲשׂוּן לְכֶבֶשׂ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת
 הַכִּבְשִׁים: ^{כג} שְׂעִיר עִזִּים אֶחָד לְכַפֵּר
 עֲלֵיכֶם: ^{כד} מִלֶּבֶד עֹלֹת הַתָּמִיד
 וּמִנְחָתוֹ תַעֲשׂוּ תְּמִימִם יְהוּ־לָכֶם
 וְנִסְכֵיהֶם: פ כט * וּבַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי
 בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה

מִנְחָתָא תַּדְתָּא קֳדָם יי
 בְּעֲצֻרְתִּיכוֹן מַעֲרַב
 קֹדֶשׁ יְהִי לָכוֹן כִּל
 עֵבֶדְתָּ פּוֹלְחֹן לֹא
 תַעֲבֹדוּן: כו וְתִקְרְבוּן
 עֹלָתָא לְאֶתְקַבְּלָא
 בְּבָעֵיא קֳדָם יי תַּדְרִין
 בְּנֵי תַרְיִ תַּרְיִן וְדַר
 חַד שְׁבַעֵא אִמְרִין בְּנֵי
 שָׁנָא: כא וּמִנְחָתְהוֹן
 סוּלְתָא דְפִילָא בְּמִשְׁחָ
 תַּלְחָא עֲשֻׁרֹנִין לְתוֹרָא
 חַד תַּרְיִן עֲשֻׁרֹנִין
 דְּדַקְרָא חַד: כב עֲשֻׁרֹנָא
 עֲשֻׁרֹנָא לְאִמְרָא חַד
 דְּשִׁבְעָא אִמְרִין: כג צִפִּיר
 בַּר עֲזִין חַד לְכַפְרָא
 עֲלֵיכוֹן: כד פַּר מַעֲתָ
 תַּדִּיקָא וּמִנְחָתֵיהּ
 תַעֲבֹדוּן שְׁלָמִין יְהוּן
 לְכוּן וְנִסְכֵיהוֹן: * וּבִקְרָא
 שְׁבִיעָה בְּחַד לְיִרְחָא
 קַעֲרֵי קֹדֶשׁ יְהִי לָכוֹן
 תִּיאַע עֲבֵרֵי מַשְׁכוּן. טס מז: וּבַחֹדֶשׁ.
 ס"ג כ"

בעל המזרים

נדחה אם הוא בשבת (לפי שמצא) יום שבת למחר לכל כספה
 ויכחם יבא בחולו של מועד לכל שבועות ששמוין שלו לינו כספ.
 ככלם נאמר לתפסת חון עמלר בשביל שישל בו תורס שבכספה

שפתי הכמים

סלחם שפא דאם מן מחיטין של פסח זו: ס פ"ד דה"ל לעולם
 ושפתי פזיס אחר לכפר פזיס פזיס יסיו לכס ומחין לים 36

ששופטין ופזיס בעקוס שפזיס עולם: (כו) כל עולת סל' דמוטרוס
 כלס סחסיס חון עמולת ספטרס שפזיס עולל, רעז שבכספס כסיון
 יפזיס פזיס. ככל ספוטרוס נאמר חון עמולוסי, כי פזיס
 רש"י

(לא) תמימים יהיו לכם ונמכיהם. אף הנמכים יהיו
 ס תמימים. למדו רכותינו (מנחות פז) מכלן שהיון

דעת וקנים מבעלי התוספות

ככל פזיס כמעטפזיס פזיסים וסכ"ס פזיס אופס פזיס"כ עמול
 להס מוטופזיס וזכולס ברולס חדסס, וזס ופס כרלס יכלל יכ.
 וסוד גבי מלכד עולת חדסס אמלי לא כפיט גביס מלכד חפסס
 סחדס שפזיס שפזיס פזיס חזר לחספס חדסו מלכד ספולס סיה לו
 לסוכיר סחזסס כי גס כ"ס"כ פזיס פזיס חזיר מלכד סחפס ספוטרוס.
 וי"ל דלס חזיר ספולס אלל לפי סכפספס כוס קלס לעולס דר"ס

פירוש לתורת אלהים

צו נאם פון דעם נייעם נוייך בשבועותיכם אין אייגער
 שבועות: (א) ובתשל השביעי אונ אין דעם ויבועטען
 חודש דאם הייפט תשרי באחד לחודש אין איין סאג

מצות השם

ותקרבכם עולה וגו'. ודאם אי אפזות עשה דעם פאג שבועות
 זאל פזיס פקריב זיין אקריב מופח אזוי וויא פזיס איי
 פקריב ראש ת"ש:
 ובתשל השביעי וגו'. ודאם אי אפזות עשות יקדער יוד נאל
 ראש השנה העקני שופך בלואען:

עולוס דכפיס כסו וסדכסס. וי"ל לפי שפזיס חון סדיו וסשכנסו
 לדיו סס נפשיס כדילס חדסס, וזסו שייכס ספזיס סכולסס
 כדילס חדסס ולכין למכרו חזר כחולו דעזירי דרין ולפי ספזרס
 גרלס שפין למערו כ"ס כ"ס דכפיס כססר ספולס וסס ככרס
 יכלל ס וספיק על מי נאמר ספוק סד רב וי' יומן חד אמר על
 דוד מרדכי וספסר וחד אמר על כל דוד ודוד נאמר סכס פזיס

זייא וענען ניווען דיא, ערשטע מנחה פון דעם
 נייעם נוייך וואס איז ערשט ציימיג ניווארין
 פקריבס אז איר נועט פקריב זיין די נייע מנחה

(כו - כז) [מד] (טס קסו) להקריב הקין מופק ביום השפזיס
 להקריבה ספוטרוס וסוה יום טס' כסיון עמלכס וביום
 סכוכוס כסדקריכס פזיס חדסס לט' וגו' וסקרדכסס עולס
 גזיח ניחח לט':
 (ס) [סל] (טס קסס) למשוע קול מופק כריס ספזיס יום ראשין
 חל חדס חשי עמלכר כדכס סכפזיס כמלד למדס וגו' יום
 ספוטס יסיכ לטס:

אחד כבשים בני־שנה שבעה
 תמימם יהיו לכם: ומנחתם סלת
 בלוֹלָה בשמן שלשה עשרנים לפר
 שני עשרנים לאיל האחד: עשרון
 עשרון לפכש האחד לשבעת
 הכבשים: שעיר־עזים אחד
 תמאת מקלד תמאת הכפרים ועלת
 התמיד ומנחתה ונספיהם: שביעי
 ובחמשה עשר יום לחדש
 השביעי מקרא־קדש יהיה לכם
 כל־מלאכת עבודה לא תעשו
 וחתם חג ליהוד שבעת ימים:
 והקרבתם עלה אישה ריח ניחח
 ליהוד פרים בני־בקר שלשה עשר
 אילים שנים כבשים בני־שנה
 ארבעה עשר תמימם יהיו:

חד אימרון בני שנה
 שבעא שלמין יהון לכון:
 ומנחתהון סלתא
 דפילא במשח תלתא
 עשרונין לתורא תרין
 עשרונין לדקרא חד:
 עשרונא עשרונא
 לאימרא חד לשבעא
 אימרון: י צפיר בר
 עזין חד תמאתא בר
 תמאתא דכפוריא ועלת
 תדירא ומנחתה
 ונספיהון: י ובחמשת
 עשרא יומא לירחא
 שביעאה מערע קדיש
 יהי לכון כל עבדת
 פולחן לא תעבדון
 דתחגון חגא קדם י
 שבעא יומין: י ותקרבון
 עלתא קורבן דמתקבל
 ברענא קדם י תורין בני
 תורי תלת עשר דקרין
 תרין אימרון בני שנה
 ארבעת עשר שלמין
 ת"א תמימם יהיו: עמיתו ס:
 עמיר עזים יומא שטופוס י:

בעל הטורים

ובספקה דורש כללו נעשה כרים חדש (י"ט) יום"כ כטיב
 רש"י

וכספיה ל"ל שם נספיהם יסין תמימים: ג ר"ל דעולת החמיר
 לל קלי אשפיר עזים לחסותם אלא אוסקרבתם עולה לדמולס
 וס"ק קרא שפיר עזים אחד לחסותם מלבד חסותם הכפורים ועילס
 שג"כ מלבד עולת החמיר ומנחתם והוא כללו כהיב שני פעמים
 מלבד דו' כל ועולת קלי למלבד חסותם הכפורים: ס דל"ל דקלי
 על ועולת החמיר דל"כ סל"ל וכספ"ל יתיר דכספ"ל ומנחתם
 וגם ס"ל דקלי אשפיר עזים אחד למסותם שלין נספיהם
 למסותם ע"ל דקלי אעולת הכפורים: וזכו שנקס מוסב על
 הכפורים הכתובים ועל חטאו וס"פ ש"לון כספ"ל חספו ע"ה
 מ"פ כיון שספ"ל לפני ס ועולת החמיר שפירש ומלבד ע"ה
 החמיר חטאו עולתם הללו ו"ל דכו' כללו כטיב כדירא כקרא
 חטאו והוא נספיהם קלי עזי: ע ר"ל עכשו עמול סל הכספ"כ

שהעלה קמיון ספול לנסכים: (ו) מלבד עלת החדש .
 מוספי ר"ח שהוא כיום ראש השנה: (יא) מלבד תמאת
 הכפורים . שפיר הנעשה כפטים האמור בלחרי מוח שנס
 הוא חסותה: ועלת התמיד . ומלבד עולת החמיר חטאו
 נ עולות הללו: ונספיהם . מוסב על המוספין הכתובים
 ועל חטאו ם והוא לשון ליווי ע מלבד עולת החמיר ומנחתה
 חטאו את אלה ונספיהם . וכן כל ונספיהם האמורים ככל
 המועדות חון משל קרבנות החג שכל ונספיהם ונספיהם
 ונספיהם שנסה מוספיהם על החמיר ואינן ל' ליווי . שהרי

דעת זקנים מבעלי הרוספות

חיקתו לומר כמפוס של ר"ס ושני שפיריהם לכפר ושני חמיריהם
 כסלכתן . וגם ככון לומר מלבד עולת החמיר ומנחתם ספ"ל נס

ליקומים על התורה

גליקו ויזא ויא וואלם געוין אנדא . עסין אונ פרימקען ויקרם
 געדעכיגס פאר איין זאך:

פירוש לתורת אלהים
 נאלם איהר גיט קארן: (יב) ובחמשה עשר יום לחודש
 אונ איין דעם פופצענטין קאג אין דעם חודש ראם

שלמין : כא ומנחתהון
ונספיהון לתורין דכרין
ולא ימרון במניניהון
בדחזי : כב וצפירא
דחטאתא חד בר מעלת
תדירא ומנחתה ונסכה :
כג וביזמא רביעאה
תורין עשרא דכרין תרין
אימרון בני שגא ארבעה
עשר שלמין : כד מנחתהון
ונספיהון לתורין דכרין
ולא ימרון במניניהון
בדחזי : כה וצפיר בר עזין
חד חטאתא בר מעלת
תדירא מנחתה ונסכה :
כו וביזמא חמישאה
תורין תשע דכרין תרין
אימרון בני שגא ארבעה
עשר שלמין :
כז ומנחתהון ונספיהון
לתורין דכרין ולא ימרון
במניניהון בדחזי :
כח וצפירא דחטאתא חד
בר מעלת תדירא
ומנחתה ונסכה :
כט וביזמא שתיתאה
תורין תמניא דכרין תרין
אימרון בני שגא
ארבעה עשר שלמין :
ל ומנחתהון ונספיהון
לתורין דכרין ולא ימרון
במניניהון בדחזי :
וצפירא

עֶשֶׂר תְּמִימִם : כא וּמִנְחָתָם וְנִסְפֵיהֶם
לְפָרִים לְאֵילֵם וּלְכֹבְשִׁים בְּמִסְפָּרָם
כַּמִּשְׁפָּט : כב וְשַׁעִיר חַטָּאת אֶחָד
מִלֶּבֶד עֹלֹת הַתְּמִיד וּמִנְחָתָהּ
וְנִסְכָּהּ : ס כג וּבַיּוֹם הַרְבִּיעִי פָּרִים
עֶשְׂרֵה אֵילִם שְׁנָיִם כֹּבְשִׁים בְּנֵי־
שָׁנָה אַרְבַּעַה עֶשֶׂר תְּמִימִם :
כד מִנְחָתָם וְנִסְפֵיהֶם לְפָרִים לְאֵילֵם
וּלְכֹבְשִׁים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט :
כה וְשַׁעִיר־עֲזִים אֶחָד חַטָּאת מִלֶּבֶד
עֹלֹת הַתְּמִיד מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ : ס
כז וּבַיּוֹם הַחֲמִישִׁי פָּרִים תִּשְׁעָה
אֵילִם שְׁנָיִם כֹּבְשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה
אַרְבַּעַה עֶשֶׂר תְּמִימִם : כח וּמִנְחָתָם
וְנִסְפֵיהֶם לְפָרִים לְאֵילֵם וּלְכֹבְשִׁים
בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט : כט וְשַׁעִיר חַטָּאת
אֶחָד מִלֶּבֶד עֹלֹת הַתְּמִיד וּמִנְחָתָהּ
וְנִסְכָּהּ : ס כג וּבַיּוֹם הַשֵּׁשִׁי פָּרִים
שִׁשָּׁה אֵילִם שְׁנָיִם כֹּבְשִׁים בְּנֵי־
שָׁנָה אַרְבַּעַה עֶשֶׂר תְּמִימִם :
ל וּמִנְחָתָם וְנִסְפֵיהֶם לְפָרִים לְאֵילֵם
וּלְכֹבְשִׁים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט :
ושַׁעִיר

רז"ל בשני ונסכיהם כשני ונסכיהם כשני ומ"ח הכרי כאן מים רמז לגסוך המים מן התורה כחג:
דעת זקנים מבעלי ההוספות
שטסס כדפסש"י לפיל שבו חוססת קלבן : וסכססו מחמטסין טומדין כמקוטו בכל יום י"ד כדי שיפלו לחשבו ז"ס כדי לנסבל
וכולבין כדי שיפלו לחשבונו ששעסס כנגד ששעססו טומות והכשססו ז"ס טוכהוה כמטטה : חילס : וטומר סכב ככול שר שגבין ס"י

אֶחָד אֵיל אֶחָד כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה
 שְׁבַעַה תְּמִימִם: מִנְחָתָם וְנִסְכֵיהֶם
 לֶפֶר לְאֵיל וּכְבָשִׂים בְּמִסְפָּרָם
 כַּמִּשְׁפָּט: וְשַׁעִיר הַפִּטָּה אֶחָד
 מִלְבָּד עֲלֵת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ
 וְנִסְכָּהּ: אֶדָּה תַעֲשׂוּ לַיהוָה
 בְּמוֹעֲדֵיכֶם לְבַד מִנְדְרֵיכֶם
 וְנִדְבַתֵיכֶם לְעֹלְתֵיכֶם וּדְמִנְחָתֵיכֶם
 וּלְנִסְכֵיכֶם וּדְשַׁמֵיכֶם: ל * וַיֹּאמֶר

דבר חד אמרין בני
 שנה שבעא שלמין:
 לו מנחתהון ונסכיהון
 לתורה דכרא וליאמרין
 כמנגניהון כד חזי:
 לחוצפירא דחטאתא אחד
 בר מעלת ת דירא
 ומנחתה ונסכה: לש אילין
 תעבדון קדם יי
 במועדיכון פר מנדריכון
 ונדבותיכון לעלותכון
 ולמנחתכון ולנסכיכון
 ולנכסת קודשיכון:
 ת"א כמספ. סס: אלה מספ.
 מספס מס ר"ס ד שבוסות
 מנחוס פכ חטות יד: לפלוס:
 מנחוס קד: ולנסכיס. חטות יד:
 רש"י

שפתי חכמים
 מדרשו פ"פ ספרייקוס סח"כ ספס כלס הלכות ודינים אכל זס
 סס דכלי אגדיס: ר ספס פס אחד ברכי: ש ר"ל קחי ארלימין
 אפרי חג פס שחמפסין וחוכין בוכ לעדה חודה ד"ח סו"ת ר"ל
 כח"כ אלה חפסו ל"כ כמערדיס לכד מעדיכס וכו' סו"ת ונס
 סגדיס ונדכות לריך לפסוח למס לא כללן ככלל אחד, ומסכן
 דללו סכמוליס למסיה דכר קלוצ לחוס לכד מעדיכס ספס
 כסוח: * דק"ל ספס סח סח דלמג מס סוזה לו ספ"ס וסוד ככל
 סחורס נלמג סויו לכד ולמס נלמג כחן סויו ונס דכרי פסס
 ליפסל, ומסכן לפי כ"י:

איל אחד. איל כנגד ישראל ר התעכבו לי עוד מעט.
 ולשון חכה הוא זה ככניס הנפטרים מחיבה והוא אומר
 להם קשה עלי פירודכם עכבו עוד יום אחד. משל למלך
 ששטה סעודה וכי' כדלתיח חסכת מוסה (ל"ה) ובמדרש
 רבי תחומא למדה תורה דרך ארץ ש שמי טיש לו אכסנאי
 יום ראשון ואכילו פסמות למחר מאכילו דניס למחר
 ואכילו בשר בהמה למחר מאכילו קטניות למחר מאכילו
 ירק פוחח וכוך כפרי הסג: (ל"ט) אלה תעשו לה'
 במועדיכם. דבר הקלוי ת לחונה: לבר מנדריכם
 נדרים או נדבות סגרתה כל השנה חקריבס כרגל שח
 עובר ככל תלחר: (א) ויאמר משה אל בני ישראל.
 להפסיק הענין דכרי רבי ישמעאל לפי שעד כאן דכרו א

חס בלחם לידור קרבנות כרגל מלוה הוא בידכם אז
 יקשה לו לחזור ולעלות לירושלים ולהקריב כדרי ונחלא
 להפסיק הענין דכרי רבי ישמעאל לפי שעד כאן דכרו א

פירוש לתורת אלהים

איהר זאלט כגדר זיין אונ כגנב זיין נאך עולות
 אונ מנחות אונ שלמים פון יום טוב וענין אונ
 איהר זאלט זיי בריינגען אין ביהמ"ק אדער אעל-
 קע קרבנות וואס איהר האט כגדר גינען אנאנץ
 יאהר זאלט איהר אויף מקריב זיין אום יום טוב
 ווארום מאמער וועט איהם דער נאך שווער זיין
 צו קומען פון דער היים נאך אסאחל אין ירושלים:
 וועגן די קרבנות וועט ער עובר זיין קבל תאמר:
 וואמר

בלוקר איר זאלט אין דעם מאג קיין קלאכה מאן:
 (ל"ט) אלה דיא קרבנות וואס פריער איז גישמאנען
 תעשי ליי במועדיכם וענין אדריב איהר זאלט זיין
 מקריב זיין אין אייערע ימים טובים לבי חוץ
 סגריבס פון אייערע נדרים גינדיהיבס אונ אייערע
 נדבות לעלותיכם צו אייערע עולות ולמנחותיכם צו
 אייערע מנחות ולנסכיס אונ צו אייערע קרבן
 שלמים בלוקר חוץ דיא קרבנות וואס איז אין
 חוץ צו בריינגען אום יום טוב איז אמצוה אז

חכמים

פון די תבואה פיס די שמתה פון הקב"ה ביידע צו זאמען, פסח
 זאלין די יעדן האבין אשלקה זיין זענען ארויס געבאנגען פון
 מצרים, שבעות האבין די יעדן גענומען דיא חודה, סוכות
 איז אאנדגעקונג אויף דעם גס וואס דיא יעדן זענען ארויס
 גערינגעלס גינארין מיט וואלקינס דיא נאנגע פערציג יאהר
 וואס זיין זענען גינען פון דער ספרד, וועט מען זעהן אויב
 זיי יעדן זענען זיך פרייען מיט די תבואה אדער זיין זענען
 זיך פרייען מיט הקב"ה, אונ זיין זענען נאר פארנעסן דיא
 שלקה פון דיא תבואה, דיא גרעסטע שמתה פון תבואה איז
 סוכות וואס דיא אסאקל ווערן די תבואות אריין גענומען אין די
 שפויקלעךס דריבער האט הסכ"ה גיוואנט צו די יעדן אקטל

משלי
 גענאנגען מיט דעם סלך אין אפגעוונדער'טסוב אונ זיין שמתה
 וואס ער האט זוכה גינען צוה האבין דעם סלך זיין זיך אין
 יאסוב איז אויך גינען אז ער האט פארנעסן די נאנגע
 חתונה, איצט האבין אלע גינען אז די ליבשאפט פון גוטען
 פרייען צום סלך איז אסמתה ליבשאפט, דאס זעלביגע איז
 זיין די ימים טובים, אין די לענדער פון אזיא אפריקא איז
 דער סוכה בני היים אז די ערד ארבעטער מאגן דריי פאהל
 אין יאהר אשלקה וועגן זייערע תבואות, ווען זיי הייבן אן
 שטיינדין גערשפין, ווען זיי הייבן אן שטיינדין ווייץ, ווען זיין
 געסען אריין די תבואה אין די שפויקלעךס, דריבער האט
 הקב"ה גיבאסן אז דריי צייטן אין יאהר זאל זיין דיא שמתה

את נפשיו למוות ויאמר רב עתה יהיה קח נפשי פי
לא טוב אנכי מאבותי וישכב וישן תחת רתם אחד
והנה זה מלאך נגע בו ויאמר לו קום אכול :
ויכמ והנה מראשתי ענת רצפים וצפתת מים
ויאכל וישת וישב וישכב : וישב מלאך יהוה ו
שנית ויגע בו ויאמר קום אכל פי רב ממה הדרך :
ויקם ויאכל וישתה וילך בכת האכילה והיא
ארבעים יום וארבעים לילה עד הר האלהים
הרב : ויבא שם ארבעמטה וילן שם והנה דבר
יהוה אליו ויאמר לו מה לך פה אליהו :
ויאמר קנא קנאתי ליהוה אלהי צבאות כי
עזבו בריתה בני ישראל את מזבחתיה הרסו ואת
נביאייה הרגו כחרב ואותר אני לבדי ויבקשו את
נפשי לקחתה : ויאמר צא ועמדת בהר לפני
יהוה והנה יהוה עבר ורוח גדולה וחזק מפרק
הרים ומשבר סלעים לפני יהוה לא ברוח יהוה
ואתר הרוח רעש לא ברעש יהוה : ואתר הרעש
אש לא באש יהוה ואתר האש קול דממה דקה :

פירוש עברי מייטש

סיני : (א) ויבא שם אל המערה און עד איז דארטן גיך
קוקען צו דער הייל און אליהו האט דארטן גיך
געכטיגט ויהוה דבר יי אלי די בריד פון גאט איז גווען
צו אים און האט צו אים גיזאגט מה לך וואס מוהקמו
דא אליהו : (יא) ויאמר האט אליהו גיזאגט קנא קנאתי
איה האב גיצערוגט וועגן גאט וואס ער הערשט
איבער אלע הערשאפט ווארום זייא האבין פאר
לאזט ביין ברית בייגע מוזהות האבין זייא צוא
ווארפין און בייגע נביאים האבין זיי גיהרגט מיט
אש ווערד און איהל צו איינער אליין געבלעבען פון
דיא נביאים, וויל קען אונזער געקען מיין לייב
פלוקר קען וויל מיה אויך דורגן : (יב) ויאמר און עד
האט גיזאגט צא גיי ארויס אונג : אלקט שמיין אויף
דעס בארג פאר גאט ויהוה יי עבר גאט וועט דורך
גיין ויהי און אנרויסע און איין שטארקע סחנה
פון מלאכים וואס זייא וועגען פון רוח וואס ער צו
בייקט בערג און ער צו בערעכט שמייער לפני יי
וועט גיין פאר גאט נאכער גיט אין דער סחנה איז
גאט ואתר און דער נאך וועט זיין איין סחנה פון
מלאכי רעש און גיט אין די סחנה פון מלאכי רעש
אוי גאט : (יג) ויהי רעש און נאך די מלאכי רעש אש
וועט זיין פייגריגע מלאכים נאכער גיט אין דיא
מלאכי אש איז גאט ואתר האש און נאך די מלאכי

על ויהא און ער אליהו הלך בסדר איז גיזאגטען אין
דער מדבר איין טאג ביי און ער האט זיך גיועצט
אונטער איין באקסער בוים און ער האט גיבעטן
צו השית אויף זיך ער זאל שטארבן און ער האט
גיזאגט רב עם איז גינג מיר צו לעבן איצונד גאט
נעם מיין לעבן ווארום איה בין גיט בעקער פון
סייגע עלטערין : (א) וישכב און ער האט זיך גילייגט
און ער איז אנטשלאפן גיווארין אונטער דעם
באקסער בוים והנה יה שלח און איין מלאך האט אים
אנגערקט און האט צו אים גיזאגט שמי י אויף עם :
(א) וישם און אליהו האט באגליק גיזאגט און געבין זיין
קאפ לייגט אקובין ווס ער איז גיבאקן גיווארין אויף
קוילין און איין קריגעל טאקער און ער האט גיך
געטן און האט גיטרוקען וישב וישכב און ער האט
זיך צוריק גילייגט : (א) וישב און דער מלאך פון גאט
איז גיקוקען האט אנדערע קאל און ער האט אים
אנגערקט און ער האט צו אליהו גיזאגט שמי י
אויף און עם ווארום עם איז ווייט פון דיר דער
וועט בליקר דו האקט ויער ווייט צו גיין : (א) וישם
אוי אליהו ויהא און גיזאגטען און האט גיבעטן און
גישורקען ויהא און ער איז גיזאגטען מיט דעם פון
פון דער אכילה פערציג טעג און פערציג געקט
פיין דעם בארג חורב דאס מיינט קען דעם בארג

ווייל

וַיִּזְבַּחְהוּ וּבִכְלֵי הַבָּקָר בְּשֵׁלֶם הַבָּשָׂר וַיִּתֵּן לָעֵם וַיֹּאבְדוּ וַיָּקֶם וַיִּלְךָ אַחֲרָיו אֱלֹהָיו וַיִּשְׂרָתְהוּ :

אלישע בן שפט ער וועט זיין אנביי אייף דיין זאם :

פירוש
ריק גינקערט פון אים און האט גינאָמען איין פאר רינדער און האט זיי גישאקטין און מיט די בליים פון די רינדער האט ער גיקאָמט זייער פלייש וימו

אחר קריאת פרשת השבוע שנים מקרא ואחד תרגום והפמרת וזמזור ה' מלך גאות לבש או זמזור שיר

מַשְׁנֵה אֵהלוֹת פּוֹק סוּ בַרמזורא עיקר תוי"ט

סגום עבה. הך מחי' פירשנה לעיל (ה) כפרק הכית שנסדק (מ"ג) ואילדי דכעי למחני סכליות הדר תניא הכא: ואת היה של שיש. אפי' עליונה גבוה מן הארץ טפה לא תשיבא אהל להביא את השומא'ה כיון דהתחתונה ממעת' את האור לפי סקן נחשבין כארץ אבל סכללות' אל עז אינן תשובות כקרקע בזמן שהעליונה גבוה מן הארץ

(6) ומיכה הכס נלמין מחנוס סחם הסדק ואבצעינין ללא אמרינן כלמי ססגום קלוט וחלוו חסמינו וגו' פסוק ובהא לאו ככמי חסמינו אלא כשהשומא'ה ללא'ה חסמינו אז ביניסם ואבצעינין דלמי' קלוט למו'ד נמי לא אמרינן ולא זו אהך זה קחני, מחסמי' ומיין מו"מ: (7) ופי' גבוש חסיריני נמי ליכא דכמי זיבוק' דזיקב' לזיקב' דכמי זיבוק' שומא'ה סכב, וי"מ' וכה כל הייל' מן הכס אינו סמא'ה סומא'ה חסמי' כו' דהכס לשיכא חסמי' טפה כסללא טפה נאכא'ה ללמי' נאמ'ה סמא'ה

לדתי כפי"ק כלים הנוגעים במת וכלים ככלים עומאים עומא'ת כעבה השלישי בין אדם בין כלים עומאים עומא'ת ערב (ב) הא תני הכס אין האהל מתחמם הלכך ככלל שהשומא'ה תחתיה אינה מן האמין: עד שיהא בו רבוע בפותח

נאר סומא'ה בקפת ועלה די סומא'ה שפאלט רינד' אין די הייף ביו צום היקעל בקפת יורה' און זי שפאלט דורך אין דער גידער ביו צום אבג'רנד: ב סכליות של עז ברעטער פון האלץ וואס ליגען איין ברעט ביי דיא אנדערע שפון טעגות וו ביי בקניתיים און איין ברעט רירט אן דיא אנדערע ברעט נאר מיט דיא שפיצען וימו נבזות' מן האמין פותח ספח און אלע ברעטער: וענען הויף פון דיא ערד אטפח סומא'ה פחת אחת סקן אויב אטומא'ה ליגט אונטער איין ברעט הויגט בשינה ווער עס רירט אן די אנדערע ברעט (וואס זי רירט אן די ברעט וואס די סומא'ה איז אונטער איהר) ספא סומא'ה שבינה איז ער סמא זיגען טאג כלים שחתת הראשונה ספאים די בליים וואס ליגען אונטער דיא ערשטע ברעט וואס אונטער איהר ליגט דיא סומא'ה: וענען סמא'ה ושחתת השני און דיא בליים וואס ליגען אונטער דיא אנדערע ברעט סחורים: וענען סחור' השלישן אינו סביא את הסומא'ה אקילידיקדער מיט אויב אונטער איהם ליגט אטומא'ה און בליים, קענין דיא בליים אנדערש גיט סמא'ה ווערן ער שיהא בו ריבוע בפתח ספח סירדין סען נאל פון איהם קענען מאכין אפיר אונטער אבארנ ערד און זיא גיט' גיט אן אזויט.

תחת חקרת הכית: כלים שבחצי' מהורים. דריעות ונסרים חוללים ומחזקים ככלים ששל הגג וכלים שחזן לכותל: כלים שבבית מטמאים. לרין חליה לטומאה מידי דהוא חלני חרש המוקף למיד פתיל דלא טומאה בבית מניל על מה שכתוב ולא טומאה כתוב חין למיד פתיל לטומאה: כלים שבחצי'. הכלי שנס טומאה בתוך המחילה: אם יש שם פותח טפח. שיש עס הלל רחב טפח: ואם לאו מהורים. הכלים שכתבן חלל בית מיחא טפח:

ולא לפרך ולכן מביא אם טומאה לכל שמתסין ומוהים וכו' וכל המעט לרין נעשו הכלים לנסטיק וסל דלג מני בחמיצין נמלט עס מטוס דבטחיות נמי שגטות טפח טיחי ודוללות דבכיות על שימין וכו' וכל כפי אביי פסחין ופסוקים לגמרי ודמי לבכיות על שיש דלמי ולא לכלים שסוכיות הפשוין נלקחו דנעשו ספלים למעט ולא למסר. פסחים: [ג] טפחין. מירוב שפסוקים הפסין כלל שכתוב פסין לרין פ"ט: [ג] וכלו. ואם לא ככלו טי כלאר ספלים פסחים: [ג] וטין מו"מ:

טומאה בבית כלים [ג] שבחצי' מהורים. טומאה בחצי' כלים שבבית מטמאין כלים שבחצי' אם יש שם פותח טפח מטמאים ואם לאו מהורים: ה' חיצו מארצו טומאה בחצי' כלים שבבית מטמאים מומא' בבית כלים שבחצי' אם יש במקומן טפח על טפח על רום טפח מהורים ואם לאו מטמאים שארצו של בית כמורה עד התהום: ו' בית שהוא מלא תבן ואין בינו לבין הקורות פותח טפח, טומאה בפנים כלים שכנגד היציאה מטמאים טומאה בחוף כלים שבפנים אם יש במקומם טפח על טפח על רום טפח מהורים ואם לאו מטמאים. אם יש בין התבן לקורות פותח טפח בין כך ובין כך מטמאים: ז' בית שמלאו עפר (כ"ט תבן) או צרורות [ג] וכמלו (כ"ט) בשבול) וכן כרי של תבואה או גל של צרורות אפי' מקום פניו יש כרוחב חמה מן הפתח עד כותל שכנגדו שכתבן מקום הפניו טמאים מידי דהוא חזומאה כחנן דכלים שבבית טמאין בחוף. היינו במקום הפניו מן הפתח עד כותל שכנגדו: כלים שבפנים. במקום התבן: אם יש במקומם טפח על טפח על רום טפח מהורים ואם לאו מטמאים. דכתבן נמי חס טומאה בבית כלים שכתבן חלל בתוך מקומן טפח טמאים: ואם יש בין התבן לקורות פותח טפח. לא נתכנה התבן הטוב לימסך כחנן והרי הוא כלאר ספלים שבבית ואין מניל על מה שכתוב בין שיש במקומו טפח בין חין במקומו טפח: ז' וכן כרי של תבואה.

מקום פניו יש כרוחב חמה מן הפתח עד כותל שכנגדו שכתבן מקום הפניו טמאים מידי דהוא חזומאה כחנן דכלים שבבית טמאין בחוף. היינו במקום הפניו מן הפתח עד כותל שכנגדו: כלים שבפנים. במקום התבן: אם יש במקומם טפח על טפח על רום טפח מהורים ואם לאו מטמאים. דכתבן נמי חס טומאה בבית כלים שכתבן חלל בתוך מקומן טפח טמאים: ואם יש בין התבן לקורות פותח טפח. לא נתכנה התבן הטוב לימסך כחנן והרי הוא כלאר ספלים שבבית ואין מניל על מה שכתוב בין שיש במקומו טפח בין חין במקומו טפח: ז' וכן כרי של תבואה.

פלאקטעס, טומאה בבית אויב אין ריא שטוב ליגט אטומאה בליים שחצי' שחזין ריא בליים נואם ליגען צווישען ריא ברעקטער אונ ריא נואנט. אדער צווישען די ברעקטער אונ די עלקעס זעגען קהור סימאה בתנן אונ אויב די טומאה ליגט צווישען די ברעקטער אונ די נואנט, אדער צווישען די ברעקטער אונ די עלקעס בליים ליגט אין שטוב זעגען טמא בליים שחצי' די בליים ליגען אין שטוב זעגען טמא בליים שחצי' נואנט אדער צווישין די ברעקטער אונ די נואם דאקטין ליגט די טומאה אויך אם יש שם פתח טפח אויב פון ריא ברעקטער צום נואנט אדער צום עלקעס אין נויים אטפח פסאים זעגען די בליים טמא ואם לאו אונ אויב עס אין גיט נויים אטפח מהורים זעגען די בליים קהור: ה' תנן מארצו אויב ער האט גלייגט ברעקטער אדער פלאקטעס אויף די ערד סימאה בתנן אויב אטומאה ליגט אויף די ערד אויב קער די ברעקטער אדער אונקער די פלאקטעס בליים שכתבן פסאים די בליים ליגען אין שטוב זעגען טמא סימאה בבית אויב די טומאה ליגט אין שטוב בליים שכתבן די בליים נואם ליגען אויף די ערד אויב קער די ברעקטער אם יש במקומו אויב דעם ארץ וואו די בליים ליגען אין דא טפח על טפח אטפח די לייג אונ אטפח די בריים על רום טפח אונ אטפח די הייה שחזין זעגען די בליים קהור ואם לאו אונ אויב דער ארץ אין זויניגער נוי אטפח פסאים זעגען די בליים טמא שחצי' של בית נוארום די ערד ודי פאך-

ולאשה נככה לחק סקבר נפסא לו גולל וריבא כריא טעמיה או
מיסה וספוקיה על סקבר כל סקברס לריבס לריבס סתמון
ססוה גולל לריב כ"ס כנגד סקבר סמח דעוטה ט"ו וקופס
קלח סבל ככסיא סוכתה לוי בן וסס סתמיד לקון לינו סיסור
סר"ל וספוקי"ס: (א) כל זמן ססוס סעוהר לקבר וכו"ו ס"ק
דטורכין ס"י סר"ב דרפ לרפ לרפ
ספירש סעמח: (ד) סעספס
סעספסה דל"ב סרי סרי סולגס
ויין נאן גולל. כ"ט: (ח) ורי"ס
דלקטן סעספס ספ"י סלן כסנכיון
וסר"מ לכס כסעספס סלרס
כעמ"ט סלן או ס"י גריס
ונס סל"כ ככליס סעמ"ס סלן
סל ספסיל סל ככליס לין סעמ"ס
לחין סל סל סעספסל כירי
סלס ס' י': ס"ה ססוריס. וספ"ג
דסלס סל סל ככליס סעמ"ס
סעספס סל סלן ככ"ס מיסי
לינו מיסי סל סעספס סל סעמ"ס
סעספס, סר"ס: (ו) סל ס' י'
לפי סקטן בן וינו סעספס סעמ"ס
ספס וסלסר סריס כער קלן, ס"ה. וסלומר ספ"ס נסרס
ביטוי סעספריין:

בולל (ו): סמא סומאח שבעה. דכתיב וכל אשר
יגע על פני השדה לרבות גולל ודוסק: והחבית
והמשקן שהורין. דכלי חרס המוקף למיד פתיל
סעור מליטמח כחלל המת שחל' וכל כלי פתוח אשר
לין למיד פתיל עליו סמח
הוא סל יס סמח פתיל עליו
סעור וכלכלי חרס הכתוב
מדכר סליו מקבל סוונסח
מגבו: ר"מ אומר וכו'.
וחין הלכה כר"מ אלף סל"ס.
סלן לך דכר ט"ו רוח
חייס סעמ"ס חון סלרס מ"מ
סעמ"ס חון סלרס גולל כ"ן
סקן גולל לקבר: י הכליל
על המת ונוגע במהיל
הכליס סמלון סומאח סעמ"ס

ממא סומאח שבעה והחבית והמשקים שהורים
[ד] כהמה שעשאה גולל לקבר הנוגע בה סמא
סומאח שבעה. ר"מ אומר כל ישש בר רוח חיים
אינו סממא משום גולל: י הנוגע במת ונוגע
בכלים המאהיל על המת ונוגע בכלים סממאס
ומאהיל על הכליס [ה] שהורים [ו] אם יש בידו
פוחה ספח סממאס. שני בריס ובהן כשני סעמ"ס
זיתים פשמו את שתי ידיו להן אם יש בידיו פוחה
ספח סביא את הנומאה ואם לאו אינו סביא את
הנומאה:

מעטעס חטוריס (ה) כגון דכשעה סעג סמח או מהיל
עליו נוגע כמו כן בכליס: אם יש בידו פוחה ספח
סממאס. כיון דידיו מהיליות על המת ועל הכליס
מכוחות סח סעמ"ס: שני בתיס. וספחיהן סכווניס זס
סממאס סלרס סל ידיו מלרף סח סעמ"ס סללו סני סממאס
סוכיס כוס וכו': ואם לאו. סלן כיריו פוחה
ספח סכרס מיה סעמ"ס סח סח סכרס סעמ"ס

במת ומאהיל על הכלים מיס די האנט האט ער אנגע-
רייט דעם מת. אונ ווען ער האט גיהאלטן דיא
האנט ביי דעם מת האט ער זיך אריבער גיבוניגן
אריבער פלייס שוירס זענען דיא פלייס סקור אם יש
בידו פוחה ספח אריב דיא האנט איז גרייט אפספח.
אונ ער דעקט אריבער דיא האנט אויף דעם מת
אונ אויף די פלייס ספאן זענען די פלייס סמא שני
בתיס צוויי שטובין זענען פלגי סעמ"ס ותיס אונ אין זייא
לינט פלייש פון אמת גרויס וויא צווייא האלדע
אייילקירשען, אין איין שטוב לינט אשמוקל פלייש
פון אמת גרויס וויא אהאלדער איילקירש אונ אין
דיא אנדערע שטוב לינט אויף אשמוקל פלייש
פון אמת גרויס וויא אהאלדער איילקירש שיש את
שתי דיי קלן אונ אקענקטש האט אריין גישעקט
זייגע ביידע הענט אין דיא שטובין. איין האנט
אין דיא שטוב אונ איין האנט אין די שטוב אם יש
בידיו פוחה ספח אויב זייגע הענט זענען גרייט אפספח
סביא את סעספס סמאכין די הענט או ביידע שטובין
זאלין זיין סמא. גלייך וויא ביידע האלדע זיחיס
וואלטין גילענען אין דיא שטוב אונ אין די שטוב
ואם לאו אונ אויב די הענט זענען ניט גרייט אפספח
אינו סביא את סעספס גרייניגען ניט די הענט סוכסא
אין די שטובין, נאר דער סענקטש אלזין איז סמא:

מכוחות סח סעמ"ס: שני בתיס. וספחיהן סכווניס זס
סממאס סלרס סל ידיו מלרף סח סעמ"ס סללו סני סממאס
סוכיס כוס וכו': ואם לאו. סלן כיריו פוחה
ספח סכרס מיה סעמ"ס סח סח סכרס סעמ"ס

נמרא נדה דף כג ע"ב

רש"י

א"ר ירמיה בר אבא אמר ר' יוחנן סצח והנבינים
והענינים והלסתות ונבות הזקן עד שיהו
והנבינים והענינים והלסתות ונבות הזקן עד שיהו
אז אשקה האט גיבארין אקור וואס איז גיט אוי

הנבינים. נבות עינים שור"ל ונבות הזקן סמ"ר סקורין
מנע"ן: עד שיהו כולם כאחד. לרכן כדמפרס
אמר בני ירמיה בר אבא אפי רבי יוחנן רבי ירמיה בר
אבא האט גיבארין פון רבי יוחנןס זענען סצח

שנת וכד אהנן מחעטרן לעילא בני נקודה עולאה אקרי שנת. נקודה תתאה כד מתעטרט בלחנה אקרי שנת
האי נקודה תתאה סלקא וחתמות ותחבית (כ"א) האי נקודה תתאה כד סלקא לתעטרט בלחנה) כדין כל הדוה
אשתכח לעילא ותחת ועלמין כלוה בחדוה ובהאי ליליא האי נקודה תתפסא כהורא ופרים גמסוי על עלמא וכל גמסונין
תחרין מתעברן ועטרוו אשתכח על עלמא וכדין ארוסין רוח נשמתא בישראל על כל הד וחד. ובהיא נשמתא יתורה
כדין כל עכא ורומתא לא אשתכח בר הדוה לעילא ותחת :

הלכה פסוקה

יוסף לחק

מוסר

הר"ם הלכות שבת פרק ט.

(א) העושה עין הצבע ה"ז תולדת צובע וחייב, כיצד
כגון שנתן קנקתום לתוך מי עפצא שנעשה הכל
שחור או שנתן איסוס לתוך מי כרכום שנעשה הכל
ירוק וכן כל כיוצא בזה. וכמה שיעורו כדי לצבוע בו
חוט שארכו ארבע ספחים: (ב) הטווה אורך ארבעה
ספחים מכל דבר הטווה חייב. אחד הטווה את הצמר
או את הפשתן או את הנוצה או את השער או את
תולדת מוה וחייב. והוא שילבד דבר שאפשר לטוות
ספחים בעובי בניני :

מספר חסידים סימן קלז קלא.
ככל דרכי דפטו כל אדם ירה שמים כשהוא כוסם על טובו
עצירה יסקול כוסו כדי שפסה דעמו מיוסכה עליו כינו
לבו מלא וילף תנפס רפ"ח כשנסם על בני כרואין אלא הכנות
האיים חסאים לסיק בן כנו נעסם עבד למסל מירכ אף על פי
שנסם שמים הויל כנס ויבן המוסים מלוה כשהויל לא יכסום עיניו:
בכל דרכי על חוס ירלה סילך ירעה מתיק כ"ח כשעוס כ"ח
כנסם אף ימכן למשה ולכבר סח הלומות סכמדיים בלכנס

הגיוון וכן כל כיוצא בזה. העושה את הלבר הרי זה
מכנו חוט אורך ד' ספחים בעובי בניני :

(א) העושה עין הצבע דער וואס מאכט דעם קאליער
פוזרדי פארב אום שקת הרי זה תולדת צובע
וחייב דאס איז גלייך ווי ער וואלמט גיפארבט אונ ער
איז חייב ואחשאת ארער פרת ארער ביתהו ביצד
ווי אזוי איז דאס גיווען גנון שנתן קנקתום לתוך מי עפצא
שנעשה הכל שחור דסיינו ער האט געהאט שפיין
וואסער וואס אין ווי האט זיך געווייקט גאליש פון
פאר שקת אונ אום שקת האט ער אריין געשיט
קופער ווייס אין דיא וואסער אונ דיא וואסער איז
שנוארץ גיווארין או שנתן איסוס לתוך מי כרכום שנעשה
הכל ירוק ארער ער האט גיהאט שפיין וואסער וואס
אין ווי האט זיך גיווייקט ואפרין פון פאר שקת אונ
אום שקת האט ער אריין געלייגט איסוס און
אפארבן אין די אפרין וואסער אונ די וואסער איז
גיווארין גרין וכן כל כיוצא בזה ארער ער האט גי-
מאהן נאה אעלעקע זאכן. איז ער חייב ובהא שיעור
ווי פיר וואסער זאל ער פארבין ער זאל חייב זיין
כדי לצבוע בו חוט שארכו ארבעה ספחים מען זאל קענען
מיט די פארב פארבין אפאדים וואס איז לאנג פיר
ספחים: (ב) הטווה אורך ארבעה ספחים מכל דבר הטווה
חייב אז איינער שפינט אום שקת אליינג פון פיר
ספחים פון אלע זאכן וואס ווערין געשפונען איז
ער חייב אהר הטווה את הצמר או את הפשתן או את הנוצה
או את השער או את הגיוון וכן כל כיוצא בזה סייא ער
שפינט וואל ארער פלאקס ארער פערערין ארער
האר ארער ארערין אונ נאה אעלעקע זאכן אום
שקת איז ער חייב דעשושה את הלבר הרי זה תולדת מוה
וחייב אז איינער מאכט פילישין אום שקת איז דאס
גלייך וויא געשפונען אונ איז חייב ריאה שילבד דבר
שאפשר לטוות מכנו חוט אורך ארבעה ספחים בעובי בניני
ער איז נאר חייב אויב ער האט געמאכט אזויא
אשטיקעל פילישין וואס מען קען שפינען פון דעם
אפאדים וואס איז לאנג פיר ספחים מיט אשטיקעל
גרנב :

בכל הדיך דגייז אין דרייע אלע וועגין זאלסטו
וויקען הקב"ה וראם מיניג מען אז דער
מענטש נעמט ארער ער מרינקט, שלאפט, האג-
רילט, אונ עס פון הקב"ה וועגין ער עסט אונ
או ער מוהגט דס פון הקב"ה וועגין ער עסט אונ
מרינקט אונ שלאפט ער זאל האבין פח צו דרייען
הקב"ה, ער האגריילט ער זאל פארדרייען בריהר ער
זאל גיט דארפין גנגן גנגן, ער זאל קענען לערן
גען הורה אונ געבין שכר לסוד פאר זיינע קינדער
זי זאלין לערנען תורה, צדקה גמלות חסדים אונ
נאה אועלעב: זאכין כל אדם ירה שמים כשהוא כוסם על
טובו עצירה יסקול כוסו כשהוא כוסם על בני כרואין
אויף די מענטש וואס יונדרייען ווייל גייט זאל ער
וועגין זיין פעם ווי קיט אוןואלשאל. כל אדם ירה דער
פעם זאל זיין כדי שתהיה דעתו מיוסבת עליו בנין עצמו
ער כיי זיך אליין ביי אים אין זיין הארץ זאל קיין
פעם זיין אונ זיין פארשטאנר זאל בערהדיגט זיין
וילף ממשה רבינו גליי השלים כשפעם על בני דגן ויגן ראובן
אמר תרבות אנשים חסאים אונ ער זאל אפערנען פון
משה רבינו עליו השלום ווען ער איז ביי גיווארין
אויף דעם שקת ראובן אונ אויף דעם שקת גר האט
ער אויף זיי גימאנט איר זענט גיהאדעוועט גיווארין
צו זיין יונדרייע מענטשין לשפך בן כנו נעשה עבד למסל
מירכה דריקער איז וויי אייניקיל גיווארין אקענען צו
די עבודה זרה פון מירכה אף על פי שישם שפתי הוא כנס
אפילו דער פעם פון משה איז גיווען פון נאמם
וועגין פון דעמקוועגין איז ער גישטראפט גיווארין
בן כשחוק של מצוה לא יכנס עליהם אונ אז ער ועהט
מענטשין לאכין פון מצות זאל ער גיט ביי ווערין
אויף ווי בכל דרכי של אדם ירה את ארץ ישראל כיון בשחוק
בן כנסם ביי דאס גאנצע פירונג פון דעם מענטש
זאל ער ועהן ווי אזוי ער זאל מאן די מצות, סייא
ווען דער מענטש איז פרייליך אונ סיי ווען ער איז
ביי ארץ יסכן למשה לשבר את הלחות הכתובים בארבע אהיים

בשורה טובה

חק לישראל אין בעזונדערע פרשיות

מיר האָבען געדרוקט דעם באַרימטען

חק לישראל

מיט אלע מפרשים אויף עברי מיימש, תנ"ך, משניות, גמרא, מוסר, הלכה, אלעס איבערזעצט אויף אַ לייכטע אידישע שפראַך, מיט שיינע ליכטיגע און קלאַרע דרוק

צום באַקומען אַ יעדער פרשה אין אַ באַזונדערן באַנד, מיט חייב'דיגע דעקלעך, שטאַרק געבונדען, צו ערמעגליכען מיט זיך צו פירען אויפן וועג צו דער אַרבעט אַזוי, כדי צו קענען מקיים זיין בשבתך בביתך ובלכתך בדרך צו באַקומען פאַר אַ שטיינענדיגן ביליגען פרייז 75 סענט אַ ספר אויך וועט זיין צו באַקומען איה"ש

אויף גאַנץ תורה אין צען פראַכטפולע דע לוקס בענדער

פאַר אַ ביליגען פרייז ביי

EMUNAH PUBLISHING COMPANY

171 TAYLOR ST., BROOKLYN, N. Y. 11211

Tel. 388 - 8812

מכתב המלצה מהגה"צ אב"ד משארמאש שליט"א

מלפנים זאת בישראל בדורות הקודמים ובימי אבותינו ז"ע, אשר כל או"א בין ת"ח בין איש המוני השתוללו להשלים חוקם בכל יום ויום בסי' חק לישראל חק ולא יעבור, וכן נהגו הצדיקים הקדושים מדור דור כידוע, ומקור חוצבו ממקום קדוש עליון, יסוד ותקנו איש האלקי קדוש הקדשים מרן רבינו האריז"ל, ללמוד בכל יום ויום כסדר הזה תורה וביאים וכתובים, משנה, תלמוד, זוה"ק, כמבואר בשער המצות פי' ואתחנן (דף מ"ו) ע"ש. ואחריו קם הגה"ק איש האלקים מרן החיד"א זללה"ה, והוסיף מילואים לסדר הגיל, ללמוד בכל יום עיני מוסר ודינים מלוקטים מארבעה חלקי השו"ע הרמב"ם ז"ל כדי לצאת גם קדי חובת לימוד הלכה, ע"ד אמרם ז"ל כל השונה הלכות בכל יום כו', ועיין בשו"ע (סי' רל"ח) דאם לא השלים חק הקבוע לו ביום, ישלימו בלילה מיד. ועיין בפתחי תשובה (יו"ד סי' רמ"ו) בשם משנת חכמים דדעתו נוטה דאם לא השלים בלילה מחוייב להשלים אף ליומא אחרא, וצריך ללמוד דבר זה קודם שאר לימודו ע"ש. בעוה"ד בסיבת החורבן והגלות שאירע לעם ישראל בימינו אלה הרבה ממנהגי ישראל הטובים והישרים גדלדלו ונטשטשו, ולמיעוט מצאתם כמעט שנשכחו מלב ההמון, וככה אירע גם בלימוד החק לישראל, שהי' חק קבוע לכל בר ישראל מגדול ועד קטן להשלים חקן מידי יום ביומו כל ימי חייהם עד עולם, ועכשיו בעוה"ד נתמעטו לומדי' ועוסקי' וכמעט לא נמצאו, מי יתן איפוא להתחזיר עטרה ליושנה שיקבעו כאו"א שיעור קבוע ללמוד בכל יום ויום כפי הסדר שיסדה רבינו האריז"ל עפ"י הסוד, וגם לקבוע שיעורין ברבים כמנהג אבותינו הקי' בדור הקודם.

ע"כ באו הנחזיקי' טיבותא לגברא דמרא סיעא הרה"ח מוה"ר שלי' יודא גראַסס נ"י, אשר טוב עשה בעיני והרפיס ספר חק לישראל בדפוס נאה ומשובה, באותיות מאירות עינים, גם חילק כל פרשה בכרך לבדנה, למען להקל ללומדי' להוליקם בחיקם בשבתך בביתך ובלכתך בדרך באלה מסעי, והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו, ולא ימוש ספר התורה הזה מפניך, ועי"ז יהי' באפשרות גם להתרודים על המח"י ועל הכלכלה להשלים חקם בסי' החק לישראל מידי יום ביומו. ואקי' בעזר השם שיתרבה גבולנו בתלמידים ויתרחב גבול הקדושה להגדיל תורה ולהאדירה. ומתאמרא משמי' דההק"צ משינאווע זללה"ה, אשר לימוד החק לישראל מסוגל לפרנסה בנקל ובהרבה, ונרמו באמרם ז"ל (ביצה ט"ו ע"א) דהאי חק לישנא דמוזא הוא, עכדה"ק ודפח"ה. ובזכות התוה"ק יוסיף הקב"ה ויגאלנו גאולת עולם במהרה דיין אכה"ר.

הכ"ד הכותב לכבוד התוה"ק הולמדי'

נפתלי הירצקא העניג

אבד"ק שארמאש יצ"ל, ברוקלין, נ. י.